

SAVONIA

Tekniikka

Palopäällystön koulutus

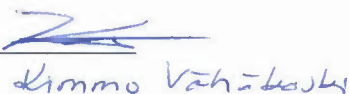
OPINNÄYTETYÖ

YLEISÖTILAISUUKSIEN TURVALLISUUDEN KEHITTÄMINEN
KALAJOELLA - TUTKIMUSKOHTENA LOMA-ASUNTOMESSUT 2014

Marko Talus

24. 11. 2014

Jari Järvi

Kimmo Vähäkoski

SAVONIA-AMMATTIKORKEAKOULU - TEKNIikka, KUOPIO

Koulutusohjelma

Palopäälystön koulutusohjelma

Tekijä

Marko Talus

Työn nimi

Yleisötilaisuuksien turvallisuuden kehittäminen Kalajoella – Tutkimuskohteena loma-asuntomessut 2014

Työn laji

Opinnäytetyö

Päiväys

7.11.2014

Sivumäärä

42 + 36 + 42

Työn valvoja

vanhempi opettaja Jani Jämsä

vanhempi opettaja Kimmo Vähäkoski

Yrityksen yhdyshenkilö

tekninen johtaja Marko Raiman

Yritys

Kalajoen kaupunki

Tiivistelmä

Kalajoen kaupunki on tunnettu erityisesti kesällä järjestettävistä suurista yleisötilaisuuksista, joita järjestetään yhä useammin ja samalla tilaisuuksien kävijämäärät ovat kasvaneet. Pelastusviranomaisen ohjaa ja valvoo pelastuslain velvoittamana yleisötilaisuuksien pelastus- ja turvallisuusjärjestelyitä. Lisäksi yleisötilaisuuksien turvallisuusjärjestelyitä valvoo moni muukin viranomaisen lainsäädännön velvoittamilta osin.

Tämän opinnäytetyön ensimmäinen vaihe oli laatia ohjeistus yleisötilaisuuksien järjestäjille Kalajoella. Sen tarkoituksena on selkeyttää tilaisuuden järjestäjän velvoitteita sekä samalla helpottaa viranomaisen ohjausta ja valvontaa. Ohjeessa käsitellään sekä pelastus - että muidenkin viranomaisten valvonnan piiriin liittyviä seikkoja. Yksi oleellisimpia seikkoja ohjeessa pelastustoimen näkökulmasta on yleisötilaisuuden pelastus - ja turvallisuussuunnittelu.

Kalajoella järjestettiin loma-asuntomessut 23.6. - 6.7.2014. Opinnäytetyön toisessa vaiheessa laadittiin aiemmin tehdyn ohjeen perusteella turvallisuussuunnitelma loma-asuntomessuille ja asetettiin samalla ohje pilottitettiin.

Kolmannessa vaiheessa tutkittiin turvallisuussuunnitelman vaikutuksia loma-asuntomessuilla. Tutkimus toteutettiin turvallisuusorganisaation tiedonkeruulla ja sen analyysillä. Loma-asuntomessujen tapauksessa turvallisen yleisötilaisuuden tavoite saavutettiin.

Opinnäytetyön tutkimusluonnetta voidaan kuvata monimenetelmälliseksi. Kokonaisuudessaan työ on luonteeltaan toimintatutkimus, mutta itse messutapahtuman tutkimuksen osalta puhutaan tapaustutkimuksesta.

Avainsanat

Yleisötilaisuus, Kalajoen kaupunki, turvallisuussuunnittelu

Luottamuksellisuus

julkinen

SAVONIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree Programme

Fire Officer (Engineer)

Author

Marko Talus

Title of Project

Developing Safety and Security of Public Events in the Town of Kalajoki – Case Study of 2014 Holiday Housing Fair

Type of Project

Final Project

Date

7 November, 2014

Pages

42 + 36 + 42

Academic Supervisor

Mr Jani Jämsä, Senior Instructor

Mr Kimmo Vähäkoski, Senior Instructor

Company Supervisor

Mr Marko Raiman, Technical Director

Company

The Town of Kalajoki

Abstract

The Town of Kalajoki is known for its large public events held during the summer months. The events are growing in frequency as the amount of event-goers increases. The rescue authorities direct and oversee the safety and security protocols of these events as well as other authorities in accordance with the law.

The first phase of the project was to compose a guideline of safety measures for the event coordinators in Kalajoki. Its purpose was to specify the roles, responsibilities and obligations of the event coordinators, as well as facilitate and coordinate the duties of the rescue authorities and other authorities. The guideline also deals with the safety and security procedures in the event of an emergency. The primary topics in the guideline are general safety, security and emergency planning.

The Holiday Housing Fair was held in Kalajoki June 26th-July 6th, 2014. In the second part of the project, a security plan was composed for this specific event following the guidelines designed in the first phase. The security plan was then implemented as a pilot-test.

In the third phase, a study on the effect of this security plan at the 2014 Holiday Housing Fair was conducted. The study was conducted through data collection and analysis of a safety organization which consisted of a first aid group and supervisors. All the deviations in safety and security were documented. In the case of the Holiday Housing Fair, the aim of a safe public event was achieved.

The study conducted can be described as a multi-methodological study. The final project is essentially a functional study but regarding the study of the 2014 Holiday Housing Fair, it can be described as a case study.

Keywords

public event, Kalajoki, safety and security planning, emergency planning

Confidentiality

public

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 YLEISÖTILAISUUS JA JÄRJESTÄJÄN VELVOLLISUUDET	7
3 YLEISÖTILAISUUDET KALAJOELLA	9
3.1 Kalajoen toimintaympäristö	9
3.2 Pelastustoimen varautuminen yleisötilaisuuksiin Kalajoella	10
3.2.1 Onnettomuuksien ehkäisy ja varautuminen	10
3.2.2 Pelastustoimen toimintavalmius	12
4 OHJE YLEISÖTILAISUUDEN JÄRJESTÄJÄLLE KALAJOELLA	13
4.1 Ohjeen sisällön rajaus	13
4.2 Teoreettinen pohja	14
4.3 Ohjeen laatiminen	14
5 YLEISÖTILAISUUDEN PELASTUS – JA TURVALLISUUSSUUNNITELMA	16
5.1 Pelastussuunnitelma	16
5.2 Turvallisuussuunnitelma	18
6 LOMA-ASUNTOMESSUJEN TURVALLISUUSSUUNNITELMA	20
6.1 Turvallisuussuunnitteluprosessi loma-asuntomessuilla	20
6.2 Suunnittelupalaverit	20
6.3 Riskien arviointi	22
6.4 Suunnitelman laatiminen	22
6.5 Suunnitelman jalkautus organisaatioon	23
7 TAPAUSTUTKIMUS – CASE LOMA-ASUNTOMESSUT 2014	25
7.1 Tutkimusosan toteutus	25
7.2 Havaintoja loma-asuntomessuilta	26

7.3 Turvallisuuspoikkeamat	29
8 TUTKIMUSTULOKSET	33
8.1 Turvallisuussuunnitelman toimivuus messutapahtumassa	33
8.2 Ohjeistuksen toimivuus messutapahtumassa	34
9 POHDINTA	35
9.1 Tuotosten toimivuus ja jatkokehittämistarpeet	35
9.2 Pelastus- vai turvallisuussuunnitelma	35
9.3 Tulevaisuuden turvallisuussuunnittelu	37
9.4 VARANTO ja KEJO	38
9.5 Lopuksi	39
LÄHTEET	41
LIITTEET	
1. YLEISÖTILAISUUS - Ohjeita järjestäjälle	
2. TURVALLISUUSSUUNNITELMA - Loma-asuntomessut Kalajoella 23.6 - 6.7.2014	

1 JOHDANTO

Kalajoen kaupungin ja varsinkin sen Hiekkasärkkien alue on todella vilkas yleisötilaisuuksien keskittymä kesäaikaan. Alueella järjestetään suuria yleisötilaisuuksia kuten esimerkiksi Kalajoen Juhannus ja Kalajoki Beachfutis. Tämän opinnäytetyön aiheena onkin löytää yleisratkaisut turvallisen yleisötilaisuuden järjestämiseen Kalajoella ja osatavoitteena on, että tuloksia voitaisiin hyödyntää myös muualla Suomessa. Toimeksianto opinnäytetyölle tuli Kalajoen kaupungilta huhtikuussa 2013, jolloin oli huomattu kehittämisen tarpeellisuus. Työ on luonteeltaan toimintatutkimus yleisötilaisuuksien turvallisuuden kehittämisen osalta.

Työn ensimmäinen vaihe ja tavoite on tuottaa yleisötilaisuuksien järjestäjille ohjeistus, jotta tilaisuuden järjestäminen turvallisesti sekä lakisääteisen pelastussuunnitelman laatiminen yleisötilaisuuksiin koettaisiin helpommaksi. Ongelmana on jo jossain määrin vanhentunut opastava kirjallisuus, minkä vuoksi päivitystä tarvitaankin. Suurempana ongelmana mainittakoon tilaisuuksien järjestäjien tieto turvallisuusasioista. Pelastussuunnitelmat ovat usein puutteellisia, ja toisinaan niitä ei toimiteta ollenkaan pelastusviranomaisille. Lisäksi tilaisuuden järjestäjä tai vaikkapa tilaisuuteen tuleva elintarvikealan toimija voi tuntea toiminnan aloittamisen olevan erittäin haasteellista lukuisien lakien, säädösten ja määräyksien vaikuttaessa toimintaan, minkä vuoksi työssä pyritään yhtenäiseen ohjeistukseen.

Työn toisessa vaiheessa laaditaan turvallisuussuunnitelma kesällä 2014 Kalajoen hiekkasärkillä järjestettäville Loma-asuntomessuille. Turvallisuussuunnitelma tehdään aiemmin mainitun ohjeistuksen pohjalta, mikä on hyvä tilaisuus asettaa ohjeistus pilottitestiin.

Työn kolmas osa on tapaustutkimus messutapahtumasta, siinä tarkastellaan messujen aikana tapahtuneita vaaratilanteita ja onnettomuuksia. Näin saadaan tapauskohtaista näyttöä siitä, mikä turvallisuussuunnitelmassa ja ohjeistuksessa ei toiminut. Tapaustutkimus onkin työn yksi oleellisin osa, jotta ohjeistusta voidaan jatkossa kehittää tarpeelliseen suuntaan.

2 YLEISÖTILAISUUS JA JÄRJESTÄJÄN VELVOLLISUUDET

Tässä luvussa määritellään yleisötilaisuus sekä lainsäädännöstä tulevat velvoitteet yleisötilaisuuden järjestäjälle. Yleisötilaisuuksien määritelmä tulee kokoontumislaista, joka myös antaa tilaisuuden järjestäjälle velvoitteita.

Yleisötilaisuudella tarkoitetaan tässä laissa yleisölle avoimia huvitilaisuuksia, kilpailuja, näytöksiä ja muita niihin rinnastettavia tilaisuuksia, joita ei ole pidettävä yleisinä kokouksina. Jos tilaisuuteen osallistuminen edellyttää kutsua tai määrätyn yhteisön jäsenyyttä, sovelletaan siihen tämän lain säännöksiä yleisötilaisuudesta, jollei tilaisuutta osanottajien lukumäärän, tilaisuuden laadun tai muiden erityisten syiden perusteella voida pitää luonteeltaan yksityisenä. (Kokoontumislaki 530/1999, 2§.)

Yleisötilaisuuden järjestäjällä on ilmoitusvelvollisuus yleisötilaisuudesta, jolloin menettely on seuraavanlainen (Kokoontumislaki 530/1999, 13 - 14 §):

- Ilmoitus alueen poliisille viimeistään viisi vuorokautta ennen tilaisuutta
- ilmoituksen liitteeksi poliisin vaatimat dokumentit
- kokoontumisalueen tai – tilan omistajan suostumus.

Ilmoitusta ei tarvitse kuitenkaan tehdä sellaisesta yleisötilaisuudesta, joka osanottajien vähäisen määrän, tilaisuuden luonteen tai järjestämispaikan vuoksi ei edellytä toimenpiteitä järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi tai sivullisille ja ympäristölle aiheutuvan haitan estämiseksi taikka erityisiä liikennejärjestelyjä. (Kokoontumislaki 530/1999, 14 §.)

Toinen oleellisesti yleisötilaisuuksiin vaikuttava laki on pelastuslaki, jota tarkentaa asetus pelastustoimesta. Pelastuslaki antaa tilaisuuden järjestäjälle velvoitteen laatia pelastussuunnitelma, mikäli asetuksen pelastustoimesta mukaiset raja-arvot täyttyvät. Yleisötilaisuuden pelastussuunnitelmaa käsitellään tarkemmin luvussa 5.

Lisäksi yleisötilaisuuden järjestäjälle voi tulla velvoitteita esimerkiksi elintarviketurvallisuuden osalta. Tilaisuuteen vaikuttava muu lainsäädäntö määräytyy tilaisuuden luonteen mukaan. Velvoitteet voivat olla myös alue – tai paikkakuntakohtaisia, ja ne saattavat poiketa toisistaan eri kaupunkien välillä. Taulukossa 1 on esitetty yleisötilaisuuksia koskeva lainsäädäntö, joka on tullut esille tämän opinnäytetyöprosessin aikana. Lisäksi tämän työn liiteosassa 1 on Kalajoen kaupungille tehty täsmällinen ohjeistus, josta luki-

ja voi halutessaan tutustua muuhun yleisötilaisuuksia koskevaan ohjeistukseen. Ajantasainen lainsäädäntö on kuitenkin aina tarkastettava ennen yleisötilaisuuden järjestämistä.

Taulukko 1. Yleisötilaisuuden järjestäjää velvoittava lainsäädäntö vuodelta 2013 (Liite 1).

LAKI TAI ASETUS	LIITYNTÄ
1. Alkoholilaki 1143/1994	Alkoholin anniskelu
2. Elintarvikelaki 23/2006	Elintarvikkeiden myynti
3. Jätelaki 646/2011	Tilaisuuden ympäristöhaittojen ehkäisy
4. Kokoontumislaki 530/1999	Yleisötilaisuuden järjestäminen
5. Laki järjestyksenvalvojista 533/1999	Yleisötilaisuuden turvallisuus
6. Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta 390/2005	Pyrotekniikka yleisötilaisuuksissa
7. Maa- ja metsätalousministeriön asetus ilmoitettujen elintarvikehuoneistojen elintarvikehygieniasta 1367/2011	Elintarviketurvallisuus ja myynti
8. Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999	Kokoontumistilojen määrittäminen
9. Maastoliikennelaki 1710/1995	Yleisötilaisuudet maastossa, esim. ralli – tai moottoripyöräkilpailut
10. Pelastuslaki 379/2011	Yleisötilaisuuksien turvallisuus
11. Sosiaali- ja terveysministeriön asetus suurten yleisötilaisuuksien hygieenisistä järjestelyistä ja jätehuollosta 504/2009	Hygienia ja jätehuolto yleisötilaisuuksissa
12. Suomen rakennusmääräyskoelma E1, F1 ja F2	Rakentaminen sekä tilojen vaatimukset
13. Tieliikenneasetus 625/2010	Liikenneturvallisuus yleisötilaisuuksissa
14. Tupakkalaki 984/2008	Tupakan myynti
15. Valtioneuvoston asetus 420/2011 elintarvikevalvonnasta	Elintarviketurvallisuus
16. Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/2011	Yleisötilaisuuksien turvallisuus
17. Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta 855/2012	Nestekaasun käyttö
18. Vesiliikennelaki 463/1996	Yleisötilaisuudet vesialueilla

3 YLEISÖTILAISUUDET KALAJOELLA

3.1 Kalajoen toimintaympäristö

Joulukuussa 2013 Kalajoen kaupungissa asui 12 642 ihmistä (Väestörekisterikeskus, 31.12.2013). Vuoden aikana Kalajoella tehdään noin 245 000 rekisteröityä yöpymistä, joista ulkomaalaisten osuus oli noin 9 000. Kaikkia yöpymisiä arvioidaan tehtävän noin 600 000. (Kalajoen kaupunki 2013.) Päivän keskiarvolla tämä tarkoittaisi noin 670 rekisteröityä yöpymistä jokaista vuoden päivää kohti. Kaikkiaan yöpymisiä alueella tehtäisiin noin 1 643 kappaletta päivää kohti. Juottonen ja Nieminen toteavat opinnäytetyössään Kalajoen leirintäalueen, Top camping Kalajoen sesonkiajan painottuvan kesälomakuukausiin, välille kesäkuusta – elokuuhun (Juottonen ja Nieminen 2013, 7). Voidaan siis päätellä, että suuri osa yöpymisistä tapahtuu näinä kuukausina. Jos esimerkiksi 50 % yöpymisistä tapahtuisi kesä – elokuussa, olisivat luvut seuraavanlaiset: Noin 1 976 rekisteröityä yöpymistä päivää kohti sekä kaikkiaan yöpymisiä olisi noin 4 839 päivää kohti. Yksi syy ilmiöön ovat Kalajoella järjestettävät yleisötilaisuudet, jotka keräävät todella runsaasti kävijöitä kaikkialta Suomesta.

Suurin, vuosittain järjestettävä yleisötilaisuus alueella on Kalajoen Juhannus - festivaali. Vuonna 2013 kolmen päivän aikana tapahtumassa vieraili yli 49 000 kävijää. Festivaalit on järjestetty perinteisesti Hiekkasärkillä, jonne keskittyvät myös muut suuret yleisötilaisuudet. Tapahtuma on luonteeltaan musiikkipainotteinen yleisötilaisuus, jossa on mahdollisuus alkoholin nauttimiseen täysi-ikäisenä. (Kalajoen juhannus, internetsivut.)

Toinen, jo vuodesta 2000 lähtien järjestetty suuri yleisötilaisuus alueella on Kalajoki Beachfutis. Tapahtuma on kestänyt vuoden mukaan joko kaksi tai kolme päivää. Vuonna 2013 tapahtumaan osallistui noin 2 000 pelaajaa ja alueella oli yhteensä noin 3 000 kävijää. Tapahtuman erityispiirteenä on todella laaja alue, joka käsittää useita kilometrejä ranta-aluetta Hiekkasärkillä. Alue on vapaa kaikille halukkaille kävijöille, sitä ei ole aidattu. Tapahtuma on luonteeltaan urheilupainotteinen yleisötilaisuus. (Kalajoen pallo - 92 Ry, Antti Roslander, puhelinhaastattelu 24.1.2014.)

Yleisötilaisuuksia järjestetään alueella yhä useammin ja kävijämäärät ovat olleet kasvussa vuosittain. Suuret kävijämäärät tuottavat haasteita järjestäjille sekä viranomaisille turvallisuusjärjestelyiden kannalta. Yleisötilaisuudet vaikuttavat myös pelastustoimen tehtäviin ja varautumiseen alueella.

3.2 Pelastustoimen varautuminen yleisötilaisuuksiin Kalajoella

Pelastustoimen varautumista selvitettiin haastattelemalla Kalajoen paloasemaryhmän päällikköä Kauko Himankaa. Haastattelussa selvitettiin, miten yleisötilaisuuksiin varautuminen toteutetaan, miten onnettomuuksia ehkäistään ja miten pelastustoiminta on organisoitu yleisötilaisuuksien aikana.

Kalajoella työskentelee toimistotyöaikana 08:00 – 16:00 neljä pelastusviranomaista sekä varallaolossa sopimuspalokunnan henkilöstö vahvuudella yksikönjohtaja ja kolme sammutusmiestä (1+3). Kalajoen paloasema on viiden minuutin asema, mikä tarkoittaa sopimuspalokunnan viiden minuutin lähtövalmiutta hälytystehtäviin.

3.2.1 Onnettomuuksien ehkäisy ja varautuminen

Yleisötilaisuuksiin tehdään pelastuslain mukainen palotarkastus Kalajoella pelastusviranomaisen harkinnan mukaan. Kriteerejä voivat olla esimerkiksi yli 1000 hengen yleisötilaisuudet, tilaisuudet tiloissa, jotka eivät ole pääkäyttötarkoitukseltaan kokoontumistiloja, sekä tilaisuudet, joissa yleisömäärät ylittävät rakennuksen sallitun henkilömäärän. Myös sopimuspalokunnan kannalta tilaisuudet aiheuttavat toimenpiteitä. Himangan mukaan sopimuspalokunnan henkilöstön tai ainakin yksikönjohtajien kanssa käydään läpi tilaisuuden turvallisuusjärjestelyt sekä toimintatavat onnettomuustilanteissa ainakin seuraavissa tapauksissa (sähköpostihaastattelu 10.2.2014):

- Tilaisuuteen on tehty yleisötilaisuuden turvallisuussuunnitelma.
- Kalajoen Juhannus – tapahtumaan tehdään aina.

Himanka kertoo, että turvallisuusjärjestelyiden läpikäymisen lisäksi tehdään yleisötilaisuuksiin kohdetutustuminen seuraavissa tapauksissa (sähköpostihaastattelu 10.2.2014):

- suuret yleisötilaisuudet ennalta tuntemattomassa ympäristössä
- liikennejärjestelyt tai muut seikat ovat muuttaneet pelastustoiminnan edellytyksiä.

Sopimuspalokunnan päivystysvahvuus suurten yleisötilaisuuksien aikana pysyy vakiona, mutta juhannus tuo poikkeuksen. Festivaalien kokoontumisalueelle järjestäjä sijoittaa tällöin pelastusryhmän vahvuudella 1+3 sekä sammutusauton. Näin tilaisuuden järjestäjällä on mahdollisuus parantaa turvallisuustasoa tilaisuuden aikana. Juhannuksen aikaan alueella on myös ylimääräinen päivystävä päällystöviranomainen päällekkäisten sekä mahdollisten eskaloituvien tilanteiden varalta. Pelastuslain mukaisesti pelastusviranomainen informoi ensihoitoa pelastussuunnitelmavollisista yleisötilaisuuksista. Vesistön aiheuttamiin riskeihin Kalajoella on varauduttu sijoittamalla hiekkasärkille pelastuslaitoksen venekalustoa (kuvat 1 ja 2). Lisäksi pintapelastusvalmius huomioidaan pelastusryhmien kokoonpanoissa. (Kauko Himanka, sähköpostihaastattelu 10.2.2014.)

kuva 1. Öljyntorjunta-alus (Jokilaaksojen pelastuslaitos).

Kuva 2. Työvene (Jokilaaksojen pelastuslaitos).

3.2.2 Pelastustoimen toimintavalmius

Haastattelussa kysyttiin arviota pelastustoimen muodostelmien toimintavalmiudesta (taulukko 2), kun onnettomuuskohte on Hiekkasärkillä, keskeisellä paikalla sijaitseva ravintola Lokkilinna. Vastaukset ovat arvioita, ja niiden tarkoituksena on ainoastaan antaa suuntaa lukijalle, miten tavanomaisissa sekä suuronnettomuustilanteessa onnettomuuskohte tavoitetaan ja tehokas pelastustoiminta voidaan aloittaa. Välimatkaa Kalajoen paloasemalla ja ravintolalla on 8,06 kilometriä.

Taulukko 2. Pelastusmuodostelmien toimintavalmiusajat Kalajoella. (Kauko Himanka, sähköpostihaastattelu 10.2.2014).

Muodostelma	Johtotaso	Miehistön vah- vuus	Kohde saavutetaan
Pelastusryhmä	Ryhmänjohtaja	3 – 8 henkilöä	n. 10 - 12 min
Pelastusjoukkue	Joukkueen johtaja	2 - 5 ryhmää	n. 30 min
Pelastuskomppania	Komppanian johtaja ja esikunta	2 - 5 joukkuetta	n. 45 - 60 min
Pelastusyhtymä	Yhtymän johtaja ja esikunta	2 - 5 komppaniaa	n. 90 - 120 min

4 OHJE YLEISÖTILAISUUDEN JÄRJESTÄJÄLLE KALAJOELLA

Tämän opinnäytetyön toiminnallisen osuuden ensimmäinen vaihe oli laatia ohjeistus yleisötilaisuuksien järjestäjille Kalajoella. Ohje laadittiin helpottamaan yleisötilaisuuden järjestäjän toimintaa sekä kehittämään yleisötilaisuuksien turvallisuutta. Siinä on otettu huomioon mahdollisimman monipuolisesti tilaisuuden järjestämiseen vaikuttavia säädöksiä ja ohjeita. Pelastusalan näkökulmasta oleellista ohjeistuksessa on pelastus- ja turvallisuussuunnittelu, joita käsitellään tämän raportin luvussa 5.

4.1 Ohjeen sisällön rajaus

Alussa ohjeen aihepiiri olisi voinut kasvaa hyvinkin suureksi, sillä yleisötilaisuuteen liittyy todella paljon erilaisia turvallisuuteen vaikuttavia seikkoja. Oli tärkeää huomioida Kalajoen toimintaympäristö ja siellä järjestettävien yleisötilaisuuksien ominaisuudet, esimerkiksi varautuminen vesistöön. Tällöin oli tutustuttava aiheesta kertovaan kirjallisuuteen, lakeihin ja säädöksiin. Lähdemateriaalia aiheesta löytyy todella paljon, joten tiedon keruu osoittautui melko suureksi työksi. Aiheesta on tehty aiemmin vastaavia oppaita, esimerkiksi Järvinen ym. – *Turvallinen Yleisötilaisuus* tai Vuoripuro – *Yleisötilaisuuksien turvallisuusopas*. Oppaat on kuitenkin tehty valtakunnalliseen käyttöön, kun taas tässä tapauksessa ohje tehtiin vain Kalajoella järjestettävien yleisötilaisuuksien järjestäjille. Lisäksi aiemmat oppaat pohjautuvat osittain vanhoihin lakeihin ja säädöksiin, joten niiden ohjeistukseen ei voida täysin luottaa. Materiaalin analysoinnin tultua päätökseensä aihepiiri rajattiin seuraavanlaiseen muotoon:

- yleisötilaisuus
- pelastus- ja turvallisuussuunnitelma
- turvallisuusorganisaatio
- pyrotekniikka, ilotulitteet ja nestekaasu
- ympäristöhaittojen ehkäisy
- rakennusten ja alueitten turvallisuus
- alkoholin ja tupakan myynti (myös anniskelu- ja tupakointialueet)
- elintarviketurvallisuus
- liikenneturvallisuus.

4.2 Teoreettinen pohja

Yleisötilaisuuksien lainsäädäntö perustuu pääosin kokoontumislakiin ja pelastuslakiin. Muu lainsäädäntö, joka liittyy Kalajoella järjestettäviin tilaisuuksiin, on esitetty liitteessä 1, ”Yleisötilaisuus, ohjeita järjestäjälle”. Ohjeistuksessa käsitellään useita yleisötilaisuuksiin liittyviä aihealueita, joista on poimittu oleellimmat seikat. Tässä tapauksessa onkin erityisen tärkeää, että ohjeessa on säädöspерuste, koska sitä voidaan pitää viranomaisohjeena. Ongelmana voidaan pitää erityistapauksia, joissa ei ole tarkkaa lakiperusteista vaatimusta. Näihin kohtiin sovellettiin aiempaa lähdekirjallisuutta sekä tarvittavaa lakia esimerkiksi alkusammutuskaluston määrittämisessä kokoontumistiloihin ja – alueille (kuvio 1).

Kuvio 1. Alkusammutuskaluston määrittäminen (Horelli, 2013, liite 4, 30; Pelastuslaki 379/2011, 9 § ja 14 §).

4.3 Ohjeen laatiminen

Ohjeen tekstin ulkoasu noudattaa pääpiirteittäin Pelastusopiston kirjallisten töiden ohjetta. Joitakin poikkeuksia on tehty, jotta ohje olisi mahdollisimman tiivis ja selkeästi luettavissa. Jokaisessa ohjeistettavassa kohdassa on säädöspерustan lisäksi mahdollinen hyperlinkki tarvittaviin lomakkeisiin tai lisäohjeisiin sekä asiaa valvovan ja ohjaavan viranomaisen yhteystiedot seuraavan esimerkin mukaisesti (liite 1, 26 - 27):

9.2 Liikkuva elintarvikehuoneisto tai laite

Tällä tarkoitetaan ajoneuvoa tai liikkuvaa laitetta, joka toimii elintarvikehuoneistona (Elintarvikelaki 23/2006, 13 § -15a §; Järvinen 2003, 16):

- *Ilmoitus elintarvikehuoneistosta neljä viikkoa ennen toiminnan aloittamista sen kunnan valvontaviranomaiselle, jonka alueella toiminta aloitetaan*
- *tai siihen kuntaan, jossa sijaitsee kyseisen elintarvikehuoneiston varasto- ja huoltotilat. Toimijalle edullisinta olisi tehdä ilmoitus aina kotikuntaansa.*
- *Kun toimija on jo ilmoittanut elintarvikehuoneistonsa, on hän edelleen velvollinen tiedottamaan toiminnastaan kaikissa kunnissa, missä hän harjoittaa toimintaa. Tiedon tulee olla kunnan valvontaviranomaisella viimeistään neljä päivää ennen toiminnan aloittamista.*

*Linkki tiedotuslomakkeeseen tilapäisestä myynnistä:
http://www.kalajoki.fi/alltypes.asp?menu_id=479*

Tämän opinnäytetyön valmistuessa kaikki hyperlinkit eivät olleet käytössä, sillä Kalajoen kaupunki teki muutoksia internetsivuihinsa. Ohjeen päivitysvastuu siirtyy kaupungille, jonka henkilöstö päivittää linkit ajan tasalle.

Ohjeen lopussa on kaikkien tarvittavien viranomaisten yhteystiedot koottuna sekä tarkastuslista, jonka avulla tilaisuuden järjestäjä voi täsmentää yleisötilaisuuden järjestelyiden olevan kunnossa. Ohjetta testattiin Kalajoen loma-asuntomessujen järjestämisessä, mistä kerrotaan tarkemmin raportin luvussa 6. Ohjeen laatiminen vei kokonaisuudessaan noin kolme kuukautta, viisi päivää viikossa ja 3 – 4 tuntia päivässä.

5 YLEISÖTILAISUUDEN PELASTUS – JA TURVALLISUUSSUUNNITELMA

Turvallisuusseikkojen etukäteissuunnittelulla on suuri merkitys yleisötilaisuuden onnistumisen kannalta. Pienillä paikkakunnilla kuten Kalajoella pelastustoimen resurssit ovat suppeammat verrattuna suuriin kaupunkeihin sekä pelastusryhmää suurempien pelastustoimen muodostelmien toimintavalmiusajat ovat kohtuullisen pitkiä. Tällöin yleisötilaisuuden järjestäjän omatoiminen varautuminen korostuu. Tässä raportin osassa on kerrottu yleisötilaisuuden pelastussuunnitelman lakiperusteet sekä esitetty pelastus- ja turvallisuussuunnitelmien rakenteiden yleisperiaatteet Kalajoella.

5.1 Pelastussuunnitelma

Pelastussuunnitelma toimii apuvälineenä turvallisen yleisötilaisuuden järjestämisessä. Suunnitelman hyväksyy pelastusviranomainen, jolle suunnitelma tulee toimittaa viimeistään 14 vuorokautta ennen tapahtumaa. (Pelastuslaki 379/2011, 16 §.) Kuitenkin suurien yleisötilaisuuksien suunnitelmat kannattaa hyväksyttää jo paljon aiemmin, jotta mahdolliset puutteet ehditään korjata ennen tilaisuutta.

Yleisötilaisuuksiin ja muihin tapahtumiin, joihin osallistuvien ihmisten suuren määrän tai muun erityisen syyn vuoksi sisältyy merkittävä henkilö- tai paloturvallisuusriski, tilaisuuden järjestäjän on laadittava pelastussuunnitelma (Pelastuslaki 379/2011, 16 §).

Yleisötilaisuuden pelastussuunnitelmassa on selvitettävä ja arvioitava tilaisuuden vaarat ja riskit. Niiden perusteella määritellään tilaisuuden turvallisuusjärjestelyt sekä tilaisuuden toteuttamisesta vastaavalle henkilöstölle ja tilaisuuteen osallistuvalla yleisöllä annettavat ohjeet onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja onnettomuus- ja vaaratilanteessa toimimiseksi. Yleisötilaisuuden pelastussuunnitelma on toimitettava viimeistään 14 vuorokautta ennen tilaisuuden alkamista tiedoksi alueen pelastusviranomaiselle. Alueen pelastusviranomainen voi erityisestä syystä hyväksyä, että yleisötilaisuuden pelastussuunnitelma toimitetaan sille tiedoksi edellä mainitun määräajan jälkeen. Jos 2 momentissa tarkoitettu selvitys ja arvio tilaisuuden vaaroista ja riskeistä tai niiden perusteella määritellyt turvallisuusjärjestelyt ja ohjeet ovat alueen pelastusviranomaisen arvion mukaan puutteelliset, alueen pelastusviranomainen voi palauttaa suunnitelman täydennettäväksi. Alueen pelastusviranomaisen tulee myös tarvittaessa suorittaa kohteessa 80 §:n mukainen palotarkastus ja ryhtyä 81 ja 82 §:n mukaisiin toimenpiteisiin. Alueen pelastusviranomaisen tulee tarvitta-

essa ilmoittaa sille toimitetusta suunnitelmasta poliisille ja ensihoidosta vastaavalle terveystoimistolle. (Pelastuslaki 379/2011, 16 §.)

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä yleisötilaisuuksista ja tapahtumista, joihin on laadittava yleisötilaisuuden pelastussuunnitelma. Yleisötilaisuuden pelastussuunnitelman sisällöstä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. (Pelastuslaki 379/2011, 16 §.)

Pelastuslaitoksen on alueellaan valvottava 2 ja 3 luvun säännösten noudattamista. Valvonnan suorittamiseksi pelastuslaitoksen on tehtävä palotarkastuksia ja muita valvontatehtävien edellyttämiä toimenpiteitä. (Pelastuslaki 379/2011, 78 §.)

Pelastussuunnitelma tehdään yleisötilaisuuteen seuraavissa tapauksissa (Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/2011, 3 §):

- arvioidaan olevan läsnä samanaikaisesti vähintään 200 henkilöä,
- käytetään avotulta, ilotulitteita tai muita pyroteknisiä tuotteita taikka erikoistehosteina palo- ja räjähdysvaarallisia kemikaaleja,
- tapahtumapaikan poistumisjärjestelyt poikkeavat tavanomaisesta tai
- tapahtuman luonne aiheuttaa erityistä vaaraa ihmisille.

Alla olevaan luetteloon on koottu pelastussuunnitelman sisältö lähdekirjallisuuden, pelastuslaista tulevien velvoitteiden sekä oman pohdinnan perusteella, jotta tarvittava turvallisuustaso tilaisuuksille saavutettaisiin (Vuoripuro 2013, 12, 19 – 28; Pelastuslaki 379/2011, 16 §; Lampinen ja Välikylä 2009, 17–18):

- tapahtuman ja organisaation esittely
- tapahtuman riskikartoitus, ennaltaehkäisy sekä ohjeet onnettomuus- ja vaaratilanteisiin
- turvallisuusorganisaatio
 - perehdytys ja koulutus
 - järjestyksenvalvonta
- viestisuunnitelma
 - käytettävä viestijärjestelmä
 - käytettävä varajärjestelmä
 - käytettävät taajuudet, kanavat ja puhelinnumerot
 - ohjeet laitteiden käytöstä henkilöstölle
 - turvahenkilöstön perehdytys viestijärjestelyihin

- toimintaohjeet yleisön varoittamisesta ja ohjeistuksesta
- ensiapusuunnitelma
 - ensiavun järjestämiseen liittyvät seikat
- alkusammutuskalusto
 - alkusammutuskaluston esittäminen karttaliitteessä tai muulla tavalla
- kartat alueesta ja selkeät merkinnät turvallisuuden kannalta kriittisistä kohteista, kuten ensiapupisteet, suoja-alueet, katsomot, esiintymislavat, alkusammutuskalusto, sähköpääkytkin ja pelastustiet.

5.2 Turvallisuussuunnitelma

Yleisötilaisuutta varten voidaan tehdä myös turvallisuussuunnitelma luvan myöntävälle poliisilaitokselle. Suunnitelmassa käydään läpi kaikki tilaisuuden turvallisuuteen vaikuttavat seikat. Tällainen tehdään yleensä suuriin tapahtumiin, joihin tarvitaan laajaa riskien hallintaa. Pelastussuunnitelma on osa yleisötilaisuuden turvallisuussuunnitelmaa.

Seuraavassa esitetty malli on yksi mahdollisuus turvallisuussuunnitelman rakenteesta yleisötilaisuuksiin (Vuoripuro 2013, 12, 19 – 28; Pelastuslaki 379/2011, 16 §; Lampinen ja Välikylä 2009, 17–18):

- tapahtuman ja organisaation esittely
- kartat alueesta ja selkeät merkinnät turvallisuuden kannalta kriittisistä kohteista, kuten ensiapupisteet ja suoja-alueet sekä muut turvallisuuden kannalta tärkeät seikat
- pelastussuunnitelma
- liikennesuunnitelma
 - pelastustiet
 - mahdollinen liikenteen sulkeminen
 - liikenteen ohjaus (lista ohjaajista)
 - tilapäiset liikennemerkkit
 - liikennejärjestelyt kuten ajoreitit sekä pysäköintialueet

- opastaulut alueen porteille / pääsisäänkäynneille, joissa on esitetty alueen rakennukset, lavat, kulkureitit, pelastustiet, alkusammutuskalusto ja muut tarpeelliset asiat
- viranomaisten myöntämät luvat ja todistukset liitteenä
- vakuutusturva
- riskienkartoitus, ennaltaehkäisy sekä ohjeet onnettomuus- ja vaaratilanteisiin:
 - rikollisuus ja mahdolliset onnettomuudet
 - selvitys pyrotekniikan, ilotulitteiden ja vastaavien tarvikkeiden käytöstä
 - ympäristöhaittojen ehkäisy
 - meluhaittojen ehkäisy
 - alueen ja rakennusten turvallisuus
 - päihteiden aiheuttamat riskit
 - elintarviketurvallisuus
 - muut mahdolliset riskit.

Ongelma yleisötilaisuuksien turvallisuussuunnitelmassa on, että sille ei ole varsinaista lakiperustaa. Luvan myöntävän viranomaisen eli poliisin päätettäväksi jää, milloin tilaisuuteen tehdään turvallisuussuunnitelma. Voisiko seuraavan luettelon kohdat toimia ohjaavina kriteereinä, jolloin järjestäjä on velvollinen laatimaan turvallisuussuunnitelman? Huomioitavaa on, että luettelon kriteerit ovat prosessin kautta syntyneitä, kirjoittajan omia mielipiteitä, joille ei ole olemassa lakiperustaa.

- Tilaisuudessa arvioidaan olevan läsnä todella runsaasti ihmisiä. Esimerkiksi Kalajoella pelastusviranomaisen valvontakäynti tehdään ainakin tilaisuuksiin, jonne on odotettavissa 1000 kävijää tai enemmän. Voisiko tuota rajaa käyttää myös turvallisuussuunnitelmavelvollisuudessa?
- Tilaisuus vaatii muutoksia liikennejärjestelyihin.
- Tilaisuudessa on intressejä muillakin viranomaisilla kuin pelastusviranomaisella ja poliisilla. Tällöin turvallisuussuunnitelma tulisi käsittää myös muiden viranomaisten, esimerkiksi rakennusvalvonnan taikka ympäristöviranomaisen valvonnan piiriin liittyvät asiat.

6 LOMA-ASUNTOMESSUJEN TURVALLISUUSSUUNNITELMA

Työn toiminnallisen osan toisena vaiheena laadittiin turvallisuussuunnitelma Kalajoen loma-asuntomessuille, jotka järjestettiin Hiekkasärkkien alueella 23.6 – 6.7.2014. Tilaisuuteen odotettiin kävijöitä päivittäin enimmillään 6 000 ja koko tapahtuman aikana enintään 65 000, joten riskienhallinta ja turvallisuussuunnittelu olivat merkittävät tilaisuuden onnistumisen kannalta. Turvallisuussuunnitelmalla pyrittiin saamaan tilaisuuden riskit hyväksyttävälle tasolle siten, että tilaisuus oli turvallinen järjestää.

6.1 Turvallisuussuunnitteluprosessi loma-asuntomessuilla

Turvallisuussuunnitelman otsikot poimittiin suoraan aiemmin valmistuneen ohjeen turvallisuussuunnitelmaan opastavasta osiosta. Suunnitelman laatiminen oli oleellinen osa tätä opinnäytetyötä, jotta voitiin todeta aiemmin valmistuneen ohjeen toimivuus. Toimivuudesta kerrotaan lisää raportin luvuissa 8.1 ja 9.1.

Connors käsittelee ohjeessaan *Planning And Managing Security For Major Special Events* (2007, 6) viranomaisten yleisötilaisuuksien turvallisuussuunnittelua. Hänen mukaansa suunnittelu tulisi aloittaa 12 – 18 kuukautta ennen tilaisuuden aloittamista. Kyseinen aikataulu sopii hyvin myös tilaisuuden järjestäjälle, sillä suurten yleisötilaisuuksien suunnittelu edellyttää tiivistä yhteistyötä viranomaisten kanssa. Loma-asuntomessujen tapauksessa suunnitteluprosessi pohjautui tämän opinnäytetyön ensimmäiseen toiminnalliseen osaan, jonka aikana tutustuttiin aiheeseen liittyvään lainsäädäntöön ja muuhun kirjallisuuteen. Tämän jälkeen alkoi itse suunnittelu. Aikaväli suunnitteluprosessin aloittamisesta messujen aloitukseen oli 13 kuukautta.

6.2 Suunnittelupalaverit

Ensimmäinen vaihe varsinaisessa suunnittelutyössä oli suunnittelupalaveri 17.10.2013. Palaverissa käytiin läpi jo tiedossa olevia turvallisuuteen liittyviä seikkoja sekä suunni-

telman sisällysluettelohahmotelma. Kokoukseen osallistuivat suunnitelman tekijän lisäksi seuraavat henkilöt:

- aluevalvoja Esko Laitala, Kalajoen kaupunki
- rakennustarkastaja Osmo Heikkala, Kalajoen kaupunki
- yhdyskuntatekniikan insinööri Annukka Takalo, Kalajoen kaupunki
- paloasemaryhmän päällikkö Kauko Himanka, Jokilaaksojen pelastuslaitos.

Tämän jälkeen alkoi suunnitelman täydentäminen ohjeen perusteella. Tässä vaiheessa on hyvä tuoda esille sellaisten palavereitten merkitys, joissa turvallisuussuunnitelman laatija on tiiviisti tekemisissä alueen viranomaisten kanssa. Yhteistyö helpottaa tiedonhankintaa ja kehittää kaikkien suunnittelussa mukana olevien näkemystä yhteisestä visiosta.

Toisessa palaverissa 19.2.2014 käytiin valmistunut turvallisuussuunnitelma läpi. Palaverin tarkoitus oli löytää mahdolliset puutteet suunnitelmasta sekä täydentää se asianmukaiseksi. Kehitettävää löytyi esimerkiksi evakuointiohjeistuksesta ja varautumisesta vesistön aiheuttamiin riskeihin. Lisäksi aktiivista keskustelua herätti alkusammutuskaluston ja ensiapuhenkilöstön määrä tilaisuudessa. Palaveriin osallistuivat lisäksi seuraavat henkilöt:

- messupäällikkö (turvallisuuspäällikkö) Heikki Vuorenpää, Suomen asuntomes-
- sut
- aluevalvoja Esko Laitala, Kalajoen kaupunki
- rakennustarkastaja Osmo Heikkala, Kalajoen kaupunki
- ympäristöterveydenhuollon johtaja Inkeri Eronen, Kalajoen kaupunki
- terveystarkastaja Riitta Fors, Kalajoen kaupunki
- yhdyskuntatekniikan insinööri Annukka Takalo, Kalajoen kaupunki
- ylikonstaapeli Jouni Rajaniemi, Oulun poliisilaitos
- paloasemaryhmän päällikkö Kauko Himanka, Jokilaaksojen pelastuslaitos
- palomestari Jarmo Myllymäki, Jokilaaksojen pelastuslaitos.

6.3 Riskien arviointi

Yleisötilaisuuksien turvallisuussuunnittelun lähtökohta on riskien arviointi. Usein näkee mitä monimutkaisimpia riskien taulukointimalleja ja analyysseja. Tämä ei ole tarkoituksen mukaista yleisötilaisuuden turvallisuussuunnitelmassa; riskit on yksinkertaisesti vain havaittava ja ne on pyrittävä saamaan jollain toimenpiteillä hyväksyttävälle tasolle. Riskien tasot ilmoitetaan suunnitelmassa, minkä jälkeen jää viranomaisten vastuulle päättää, ovatko riskit hyväksyttävällä tasolla vai ei. Taulukossa 3 on esimerkki riskinarvioinnista loma-asuntomessuilla:

Taulukko 3. Riskien arviointi loma-asuntomessuilla.

RISKI	TOIMENPITEET	HYVÄKSYTTY TASO / EI HYVÄKSYTTY	TOIMINTAOHJE
Muu aseellinen uhka	Toimintaohjeistus rikoksiin ja ensiapuun, ensiapusuunnitelma sekä viestisuunnitelma.	Hyväksyttävällä tasolla. Nykypäivänä kuitenkin ilmeinen tavallisessa arjessa.	T1, T2, T3, T4, T9 ja EA

Riskien arviointi prosessina etenee seuraavasti. Ensimmäisessä vaiheessa todetaan olemassa oleva riski, jolloin se sijoitetaan RISKI – laatikkoon. Toimenpiteet täytyy suunnitella niin, että kyseinen riski jää sellaiselle tasolle, että se ei vaaranna ihmisten, ympäristön eikä omaisuuden turvallisuutta. Toimenpiteet sijoitetaan TOIMENPITEET – laatikkoon. Valvovan viranomaisen vastuulle jää arvioida, ovatko riskit tehtyjen toimenpiteiden jälkeen hyväksyttävällä tasolla. Tämä voidaan tehdä esimerkiksi yhteisessä suunnittelupalaverissa. Päätös kirjataan HYVÄKSYTTY TASO / EI HYVÄKSYTTY – laatikkoon. Mahdolliset toimintaohjeet kirjataan viitteeksi TOIMINTAOHJE – laatikkoon.

6.4 Suunnitelman laatiminen

Kun riskit oli kartoitettu, suunnitelma laadittiin perustuen aiemmin mainittuun ohjeeseen sekä aiempaan loma-asuntomessujen turvallisuussuunnitelmaan. Toimintaohjeita etsittiin muutamista eri lähteistä sekä niitä suunniteltiin itse.

Tarvittavat kartat toimittivat Kalajoen kaupunki ja Suomen asuntomessut. Muutamia näistä merkittiin Wordin muototyökaluilla tarvittavat merkinnät muun muassa pelastusteistä. Word on täysin riittävä työkalu ainakin loma-asuntomessujen tapaisten yleisötilaisuuksien turvallisuussuunnitteluun. Mikäli tilaisuuden järjestäjälle ei ole vastaavia karttapohjia käytössään, turvallisuussuunnitelmassa voi käyttää myös ilmaisia internetistä löytyviä karttoja.

6.5 Suunnitelman jalkautus organisaatioon

Viiimeinen ja yksi oleellisimmista seikoista turvallisuussuunnittelussa on suunnitelman jalkauttaminen organisaatiolle. Suunnitelma on täysin hyödytön, jos sitä ei kouluteta tarvittaville henkilöille. Koulutus tulee suunnitella etukäteen ja siihen on varattava riittävästi aikaa. Loma-asuntomessujen tapauksessa koulutus jäi tilaisuuden turvallisuuspäällikön vastuulle.

Koulutussuunnitelmassa tulee ottaa huomioon tilaisuuteen osallistuvien toimijoiden tarpeet. Koulutus voidaan suunnitella käyttäen seuraavan esimerkin (taulukko 4) tapaisia taulukkomallia.

Taulukko 4. Koulutussuunnitelman esimerkki.

Koulutettava	Kouluttaja	Koulutuksen ajankohta ja paikka	Asiasisältö	Turvallisuus-suunnitelman ohje laadittu:
SPR	Kimmo Koulutusvastaava	23.6.2014 Klo: 13 – 14 - Kalajoen kaupungintalo	Toiminta ensiapupisteellä ja viestinä	EA (ensiapuohjeet)
Liikenteenvalvojat	Aarne Apukouluttaja	28.6.2014 Klo: 07 – 09 – Kalajoen lentokenttä	Toiminta liikenteenohjauksessa, toiminta onnettomuustilanteessa	T9
Näytteilleasettajat	Teijo Turvallisuuspäällikkö	Jaetaan ohjeet ennen tapahtuman alkua kirjallisesti 28.6.2014 klo: 08 – 10.	Näytteilleasettajan ohjeistus.	T7

7 TAPAUSTUTKIMUS – CASE LOMA-ASUNTOMESSUT 2014

Tapaustutkimukseksi kutsutaan tutkimusstrategiaa, jossa tarkoituksena on tutkia syvällisesti vain yhtä tai muutamaa kohdetta tai ilmiökokonaisuutta. Tapaustutkimuksessa pyritään tuottamaan valitusta tapauksesta yksityiskohtaista ja intensiivistä tietoa. (Jyväskylän yliopisto, tutkimusstrategiat.)

Opinnäytetyöprosessin aloituskokouksessa sovittiin, että projektista valmistuu aiemmin mainitut ohje sekä turvallisuussuunnitelma. Myöhemmin aihepiiriin otettiin mukaan myös tutkimusosio messutapahtumasta. Loma-asuntomessujen aikana kerättiin tietoa turvallisuusorganisaatiolta onnettomuus- ja vaaratilanteista. Tietoa verrattiin turvallisuussuunnitelmaan sekä turvallisuussuunnitelmaa ohjeistukseen. Näin voitiin todeta ongelmat suunnitelmassa sekä voitiin tehdä kehitysideoita ohjeistukseen.

7.1 Tutkimusosan toteutus

Tutkimusosa toteutettiin turvallisuussuunnitelman liitteinä olleilla turvallisuushenkilöstön sekä ensiapuhenkilöstön toimenpidelomakkeilla. Jokaisen turvallisuushenkilöstön tai ensiapuhenkilöstön toimenpiteitä vaatineen tilanteen jälkeen tuli heidän täyttää heille osoitettu toimenpidelomake. Toimenpidelomakkeiden oleellisin tarkoitus oli selvittää seuraavat seikat:

1. Mikä tilanne oli kyseessä?
2. Mikä aiheutti onnettomuus - / vaaratilanteen?
3. Oliko toiminta ohjeistettu?
4. Jos oli, oliko ohjeistuksesta hyötyä?
5. Loukkaantuiko tilanteessa turvallisuusorganisaatioon kuuluvia?
6. Parannusehdotus vastaavan tilanteen hoitamiseksi, miten turvallisuussuunnitelman ohjeistusta tulisi kehittää?

Tapaustutkimuksen toinen osio tehtiin tutustumalla itse tapahtumaan yhden päivän aikana. Vierailun aikana tehdyistä havainnoista on koonti tässä raportissa.

7.2 Havaintoja loma-asuntomessuilta

Ajoneuvojen paikoitus toteutettiin Kalajoen lentokentällä (kuva 3), josta oli järjestetty bussikuljetus messualueelle. Vierailu messuille tehtiin lauantaina 28.6.2014, joka oli yksi messujen vilkkaimmista päivistä. Liikennejärjestelyt toimivat erinomaisesti, ongelmatilanteita ei esiintynyt. Kuitenkin kysyttäessä liikenteenvalvojilta, oliko heille ohjeistettu toimintaa onnettomuustilanteissa, oli vastaus kielteinen. Liikenteenvalvontaan turvallisuussuunnitelma ei siis jalkautunut.

Kuva 3. Loma-asuntomessujen pääparkkipaikka Kalajoen lentokentällä.

Turvallisuussuunnitelmassa tuotiin esille, että rakennusten poistumisreitit on merkittävä poistumistieopasteilla. Merkitseminen oli toteutunut pääosin hyvin, näkyviä riskejä poistumisen turvallisuuteen liittyen ei havaittu (kuva 4). Merkitsemiseen tulee kuitenkin käyttää erityistä huomioita suurissa monikerroksisissa kohteissa, joissa poistuminen voi olla haastavaa.

Kuva 4. Poistumisteiden merkintä messukohteissa.

Turvallisuussuunnitelmassa tuotiin esille myös tarvittava kalusto varautumisessa vesistön tuomiin riskeihin. Rannalla oli asianmukaisesti vene sekä molemmilla puolilla aurinkolampea pelastusrenkaat (kuva 5).

Kuva 5. Varautuminen vesistön tuomiin riskeihin toteutettiin veneellä ja pelastusrenkaalla.

Messujen alkusammutuskalustoa oli alueella turvallisuussuunnitelman mukaisesti. Merkinnot olivat selkeät ja kalusto oli asianmukaisesti sijoitettu (kuvat 6 ja 8). Poikkeuksen toi messuravintolassa sijainnut sammuttimen merkintä, jonka läheisyydestä ei sammutinta tavattu (kuva 7).

Kuva 6.

Kuva 7.

Kuva 8.

Messujen ensiavusta vastasi Suomen punaisen ristin ensiapuryhmä (kuvat 9 ja 10). Ensiaputehtävistä kerrotaan lisää luvussa 7.3.

Kuva 9.

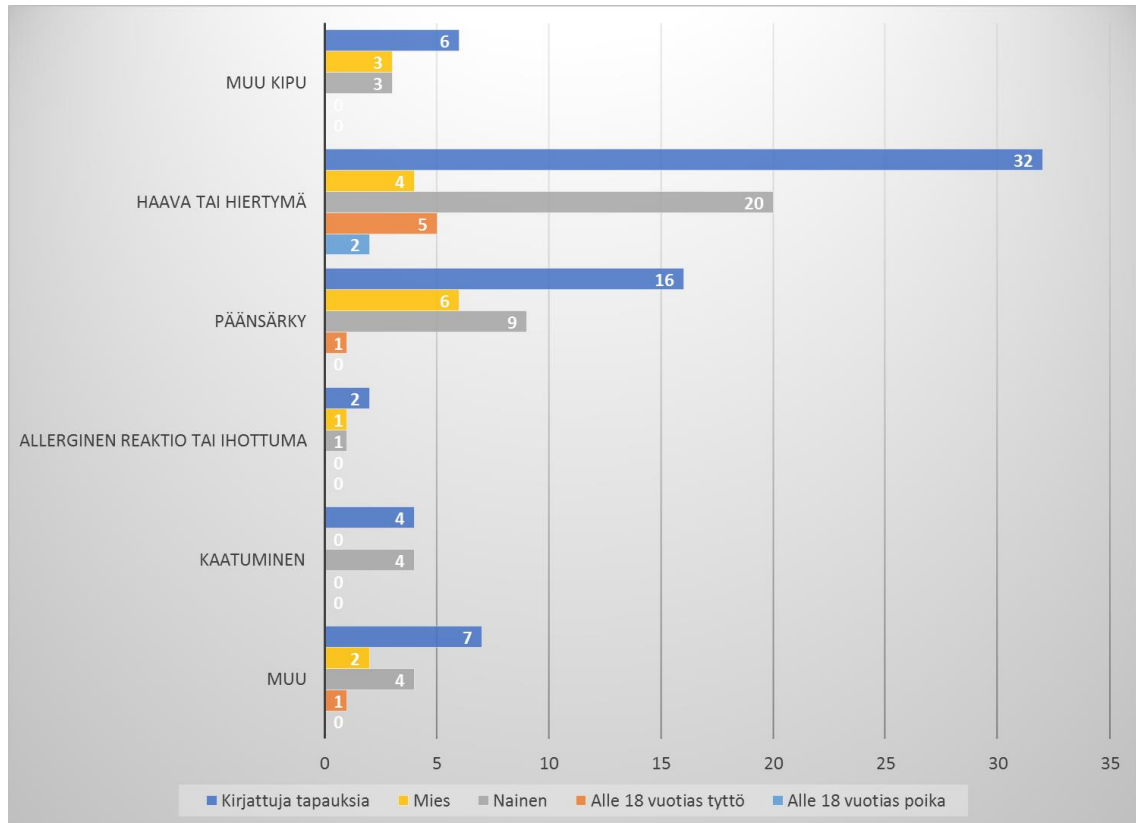
Kuva 10.

Messuilla vieraili kaikkiaan 40 558 henkilöä. Kaikkien odotusten mukaisesti tilaisuus oli erittäin rauhallinen koko perheen tapahtuma. Suuria turvallisuuspoikkeamia tilaisuudessa ei kohdattu, ja tilaisuudessa näkyikin järjestäjän sitoutuminen turvallisuusjärjestelyiden hoitamiseen.

7.3 Turvallisuuspoikkeamat

Loma-asuntomessujen aikana kaikki organisaation havaitsemat turvallisuuspoikkeamat olivat ensiapuorganisaation kirjaamia toimenpiteitä. Muiden turvallisuuspoikkeamien puuttuminen ei yllättänyt tilaisuuden rauhallisen luonteen takia.

Kuvioon 2 on kirjattu ensiapuhenkilöstön toimenpiteitä vaatineet tilanteet. Taulukossa on kuusi päälajia, joista ”muu kipu” ja ”muu” – päälajit on luetteloitu vielä erikseen. Kaatuminen on merkitty tapahtumaksi, mikäli henkilölle on tullut muuta vahinkoa kuin pieniä haavoja, esimerkiksi kipeä jalka tai muu sellainen. Myös haavapotilaissa voi olla kaatuneita, mutta seuraukset ovat olleet pieniä haavoja tai hiertymiä.

Kuvio 2. Hoitotoimenpiteitä vaatineet tilanteet

Kohdassa ”muu kipu” tapaukset on yksilöity alla olevaan listaan:

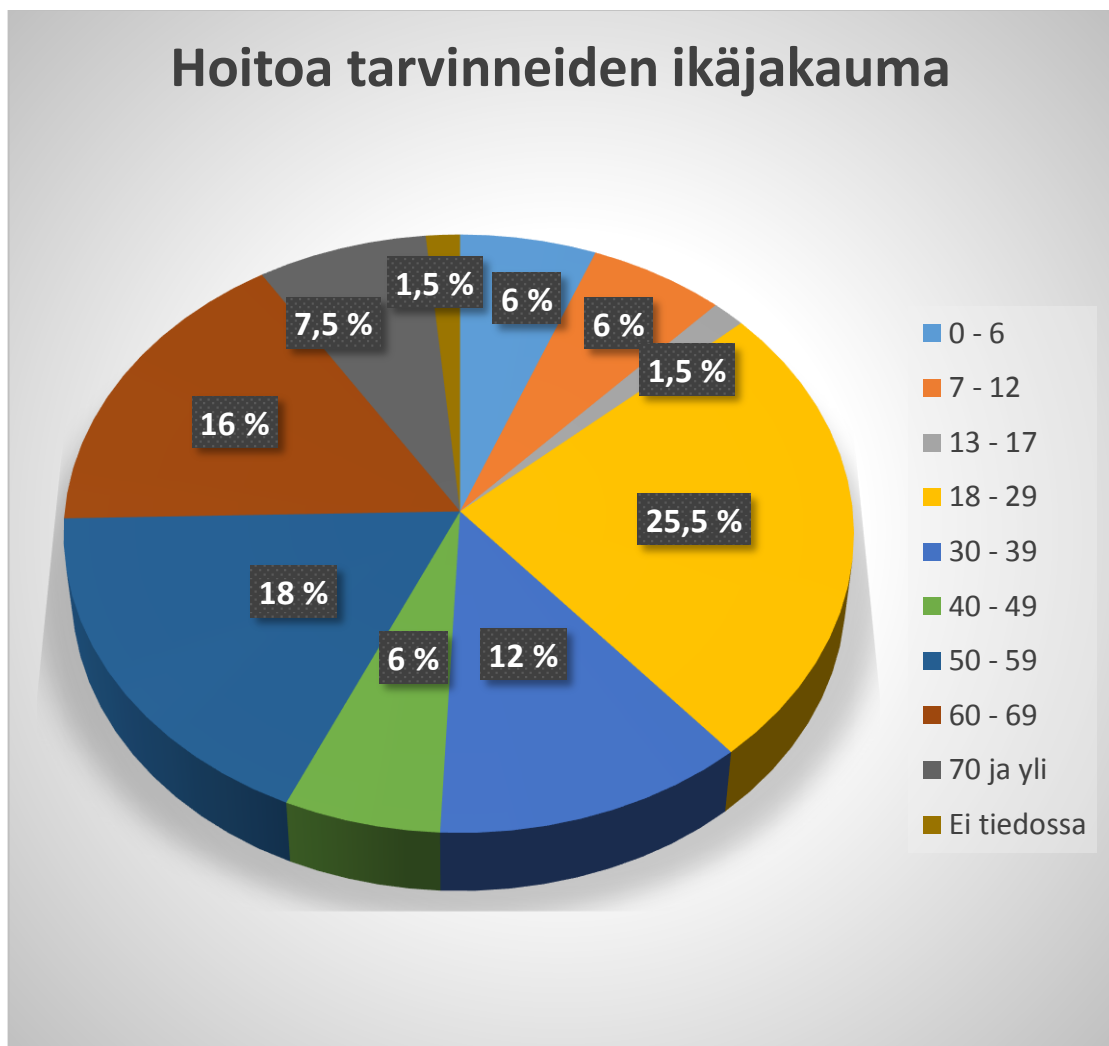
- Iskias (nainen 58 vuotta)
- vanha vamma kädessä 2kpl (mies 45v ja nainen 63 vuotta)
- selkäkipu (nainen 60 vuotta)
- kipeytynyt ranne (mies 19 vuotta)
- rintakipupotilas (mies 39 vuotta).

Kohdassa ”muu” tapaukset on yksilöity alla olevaan listaan:

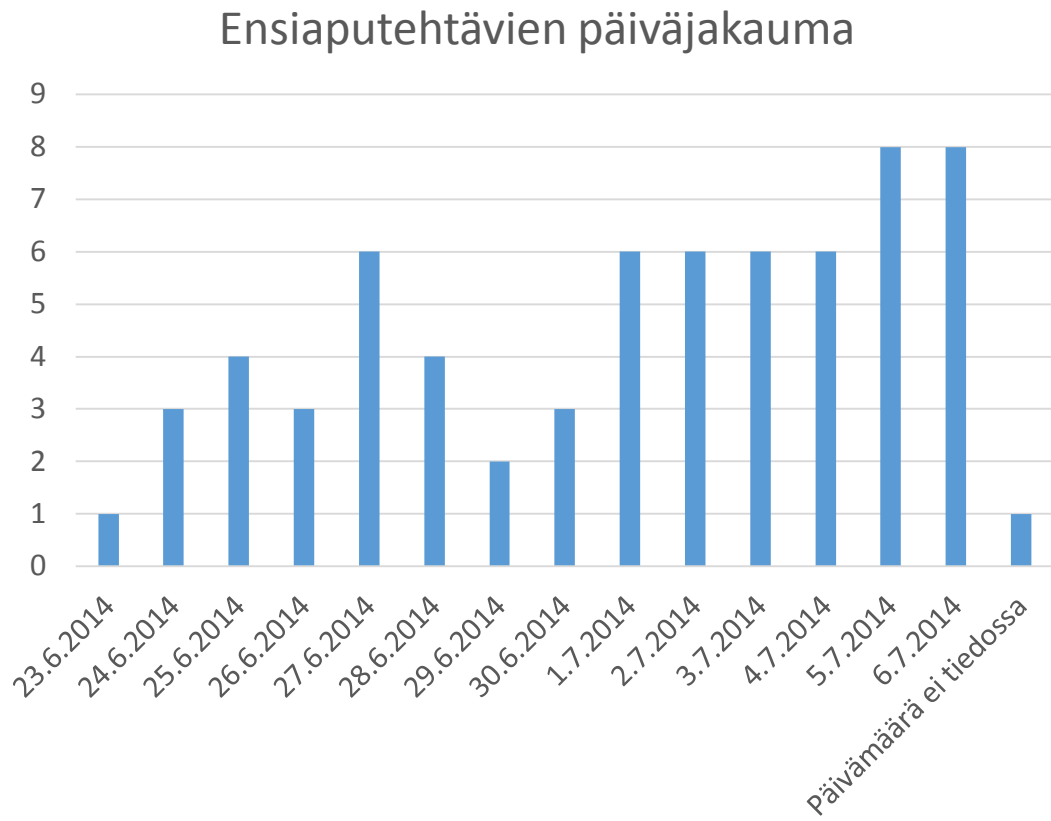
- Jalat voimattomat (mies 68 vuotta)
- asiakas halusi särkylääkkeen mukaan päänsäryn ennaltaehkäisyyn (mies 68 vuotta)
- äiti haki 2-vuotiaalle lapselleen aurinkorasvaa (nainen 2 vuotta)
- asiakkaalta mitattu verensokeri ja verenpaine (nainen 25 vuotta)
- asiakkaalta mitattu verenpaine (nainen 78 vuotta)
- asiakas kylmettynyt (nainen 70 vuotta)

- vahvaa huimausta, verensokeri ja verenpaine hälyttävän korkea (nainen 62 vuotta).

Kuviossa 3 esitetään hoitoa tarvinneiden ikäjakauma messuilla. Ikäjakauma on tehty oman arvioinnin perusteella sellaiseksi, että siinä otetaan mahdollisimman monipuolisesti erilaiset ikäryhmät huomioon. Kuviossa 4 esitetään päivittäiset määrät ensiapuhenkilöstön toimenpiteitä vaatineista tilanteista

Kuvio 3. Hoitoa tarvinneiden ikäjakauma.

Kuvio 4. Ensiaputehtävien päiväjakauma.

8 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä luvussa käsitellään tutkimuksesta syntyneet tulokset. Tulokset tarkoittavat käytännössä opinnäytetyön toiminnallisten osuuksien käytettävyyden arviointia.

8.1 Turvallisuussuunnitelman toimivuus messutapahtumassa

Turvallisuussuunnitelma oli asianmukainen dokumentti tilaisuuden turvallisuusjärjestelyistä. Toissijaista oli kuitenkin itse suunnitelman laadinta. Tärkeimpänä seikkana voidaan mainita yhteiset suunnittelupalaverit, joihin osallistuivat sekä järjestäjätaho että valvovat viranomaiset. Yhteiset pelisäännöt sovittiin hyvin pitkälle näissä palavereissa, ja niiden ohella suunnitelmaa oli helppo täydentää. Suunnitelma onkin puoleksi vain koonti näistä yhteisistä pelisäännöistä. Suunnitelman toinen puolisko koostui toimintaohjeista. Toimintaohjeita oli suunniteltu käytettävän, mikäli tilaisuudessa syntyy vakavia turvallisuuspoikkeamia. Tällaisia ei tilaisuudessa syntynyt.

Messujen aikaiset turvallisuusjärjestelyt oli toteutettu niin kuin suunnitelmassa oli kuvattu. Turvallisuuspoikkeamien lukumäärä jäikin siis pieneksi. Ensiaputoimenpiteitä vaatineet tapahtumat olivat hyvin tavallisia tilanteita. Päänsärky kuumalla säällä, kaatuminen tai vaikkapa yksittäinen rintakipu eivät johtuneet yksikään tilaisuuden turvallisuusjärjestelyiden laiminlyömisestä, vaan ne ovat täysin tavallisia, arjessa esiintyviä tilanteita. Kuitenkin on hyvä, että tapahtumat kirjattiin ja tuotiin esille tässä opinnäytetyössä. Tulevaisuudessa messujen kaltaisissa yleisötilaisuuksissa voidaan Kalajoella varautua entistä täsmällisemmin ensiaputoimijoiden tarpeeseen. Vuoripuron (2013, 57) mukaan tilaisuuksissa, joissa on yhtäaikaaisesti henkilöitä alle 3000 ja joissa ei esiinny erityisiä riskejä sekä kokoontumisalue on helposti hallittavissa, ensiapuhenkilöstön määräksi riittää kolmesta viiteen henkilöä. Tämän tutkimuksen perusteella tuo määrä voisi olla 2 – 3 henkilöä, sillä päivän keskiarvolla ensihoidollisia toimenpiteitä tehtiin 4,8 kappaletta. Kuitenkin määrä tulee esittää pelastussuunnitelmassa, jolloin jää pelastusviranomaisen päätettäväksi, onko määrä riittävä. Suunnitelmaa voi jatkossa hyödyntää esimerkin omaisesti, mutta se ei kelpaa sellaisenaan toiseen yleisötilaisuuteen.

8.2 Ohjeistuksen toimivuus messutapahtumassa

Ohjeessa esiintyi jonkin verran ongelmia prosessin aikana. Alkusammutuskaluston perusvaatimukset näkyivät messujen suunnitteluprojektissa siten, että alkusammuttimien määrä olisi ollut kohtuuttoman suuri. Tämän takia ohjeeseen lisättiin maininta, että pelastusviranomaisen määrittää määrän tarvittaessa. Tehtäessä tämän kaltaisia ohjeita muihin kaupunkeihin näitä ”nyrkkisääntöihin” perustuvia perusvaatimuksia on varotta- va noudattamasta liian tarkasti.

Toinen vastaava seikka on ensiapuhenkilöstön määrä, mistä mainittiin jo aiemmin. Ohjeen mukaiset henkilömäärät soveltuvat tilaisuuksiin, jotka ovat esimerkiksi musiikki- painotteisia ja joissa on alkoholitarjoilua, massaliikuntatapahtumiin tai tilaisuuksiin, joissa on muuten suuret riskit. Loma-asuntomessujen tapauksessa määrästä poikettiin viranomaisten suostumuksella melkoisen runsaasti. Suunnitelmaan kirjattiinkin, että alueella on päivittäin vähintään kaksi ensiapuhenkilöstöön kuuluvaa. Tulevaisuudessa Kalajoen kaupunki saa päättää pelastusviranomaisen kanssa, miten se ohjeistaa ensiapu- henkilöstön määrän alueellaan.

Turvallisuussuunnitelman laadinta onnistui ilman suuria ponnisteluja ohjeen perusteel- la. Tutkimustuloksena voidaan todeta, että ohjeistus on onnistunut koonti yleisötilaisuu- den järjestämisestä sekä turvallisuusseikoista. Loma-asuntomessujen tapauksessa turval- lisen yleisötilaisuuden tavoite saavutettiin. Ohjetta voi hyödyntää tehtäessä vastaavia ohjeita muihinkin kaupunkeihin. Ohjetta ei sellaisenaan voi käyttää toisessa kaupungis- sa, mutta pienellä muokkaamisella siitä saa käyttökelpoisen ohjeen myös muuallekin.

9 POHDINTA

9.1 Tuotosten toimivuus ja jatkokehittämistarpeet

Ohje yleisötilaisuuden järjestäjälle on käyttöominaisuuksiltaan yksinkertainen käyttää. Ongelmana ohjeessa on sen ajantasaisuuden ylläpito, sillä lait ja asetukset muuttuvat Suomessa nopeasti. Vastuu ohjeen päivityksestä siirtyi Kalajoen kaupungille opinnäytetyöprosessin tultua päätökseensä. Koska viranomaisen toiminnan tulee olla luotettavaa, olisi tärkeää, että ohjeelle määriteltäisiin päivityksestä vastaava henkilö, jotta se olisi tulevaisuudessakin käyttökelpoinen. Ohje voisi esimerkiksi kiertää vuosittain tarkastuskierroksella ohjaavilla viranomaisilla, jolloin se pysyisi ajantasaisena. Jatkoa ajatellen on tärkeää, että kaupunki ohjeistaa itse alueellaan yleisötilaisuuden järjestäjiä myös tulevaisuudessa, sillä jokaisessa kaupungissa on omat erityispiirteensä.

Yleisötilaisuudesta on tehtävä ilmoitus poliisille viimeistään viisi vuorokautta ennen tilaisuutta. Käytäntö menee tällä hetkellä niin, että tilaisuuden järjestäjä hyväksyttää erilaisia suunnitelmia eri tahoilla ja lopuksi liittää ne ilmoitukseen yleisötilaisuudesta. On tärkeää, että kaupunki ohjeistaa yleisötilaisuuden järjestäjiä täsmällisesti, jotta kaikki tarvittavat suunnitelmat ja selvitykset saadaan valmiiksi hyvissä ajoin ennen tilaisuutta. Tässä järjestelyssä viranomaisyhteistyö korostuu ja viranomaisten yhteinen visio tilaisuuden turvallisuusjärjestelyistä on yhdenmukainen. Näin valvottavat seikat päätyvät oikeille viranomaisille ajoissa ja tilaisuuden järjestäjä voi tehdä kokonaisuudesta yleisötilaisuuden turvallisuussuunnitelman.

9.2 Pelastus- vai turvallisuussuunnitelma

Opinnäytetyöprosessin aikana on herännyt kysymys, miksi lainsäädännössä puhutaan vain pelastussuunnitelmista. Tavoite pelastussuunnitelmilla ja turvallisuussuunnitelmilla on sama; turvallisuustaso on saatava hyväksyttävälle tasolle. Eikö tällöin pitäisi puhua turvallisuussuunnitelmista? Tällä hetkellä pelastusviranomaisen valvoo pelastussuunnitelmien sisältöä, mutta lain mukaan turvallisuussuunnitelmien sisällön valvonnasta ei varsinaisesti vastaa mikään viranomainen. Poliisi voi pyytää tilaisuuden järjestäjältä

selvityksiä turvallisuusjärjestelyiden varmistamiseksi (Kokoontumislaki 530/1999, 14 §), mutta mikään laki ei tunne termiä ”yleisötilaisuuden turvallisuussuunnitelma”.

Termien päällekkäisyys haittaa myös suunnitelmien tekijöitä. Ihmetellään, milloin tehdään pelastussuunnitelma ja milloin tehdään turvallisuussuunnitelma. Asia olisi ratkaistavissa seuraavasti: Tulevaisuudessa pelastuslaissa ja asetuksessa pelastustoimesta ei käytetä termiä ”pelastussuunnitelma”. Pelastussuunnitelma korvataan termillä ”turvallisuussuunnitelma” ja pelastussuunnitelma tulee olemaan aina osa turvallisuussuunnitelmaa. Seuraavalla sivulla esitetty kuvio 5 kuvastaa tällaisen suunnitelman rakennetta. Jo nimensä mukaisesti pelastussuunnitelma tulisi olla turvallisuussuunnitelman osa, jossa käsitellään pelastautumiseen ja pelastustoimen kanssa yhteisiin tilanteisiin liittyvät asiat. Tämä edellyttäisi myös muutosta kokoontumislain 8 §:n, johon tulisi kirjata turvallisuussuunnitelman olevan pakollinen osa yleisötilaisuutta koskevaa ilmoitusta, mikäli valtioneuvoston asetuksen pelastustoimesta 407/2011 mukaiset raja-arvot suunnitelman laatimiseen täyttyvät. Suunnitelma tulisi kuitenkin edelleen hyväksyttävä pelastusviranomaisella ja liittää aina ilmoitukseen yleisötilaisuudesta.

Kuvio 5. Turvallisuussuunnitelman rakenne

9.3 Tulevaisuuden turvallisuussuunnittelu

Tällä hetkellä pelastus- ja turvallisuussuunnitelmien taso vaihtelee paljon. Voisi olla tarkoituksenmukaista, että tulevaisuudessa pelastus- ja turvallisuussuunnitelmat voisi

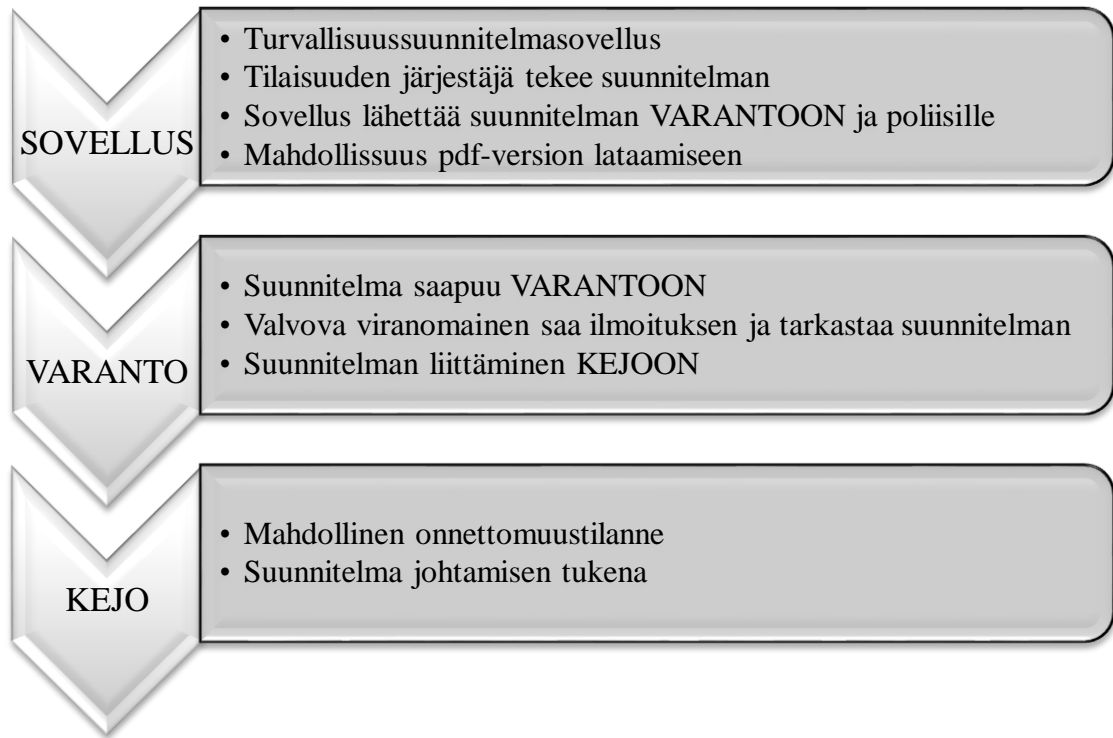
tilaisuuden järjestäjä tehdä internetissä jonkinlaisella yksinkertaisella sovelluksella, esimerkiksi äskeisen kuvion 5 mukaisella rakenteella. Kevään 2014 aikana on tullut eräälle Pelastusopiston opiskelijalle ehdotus opinnäytetyöstä, jossa ideana olisi valmistaa jokin tämänkaltainen sovellus, mutta työn laajuuden vuoksi projekti ei toteutunut. Mahdollisena opinnäytetyönä voisikin olla sovelluksen sisällön ja tarvittavien ominaisuuksien määrittäminen lainsäädännön ja käyttäjien näkökulmasta. Tämän jälkeen raportti voitaisiin esittää jollekin taholle, jolla olisi mahdollisuus toteuttaa sovellus.

Tällainen sovellus toisi valtakunnallisesti tasalaatuisuutta pelastus – ja turvallisuussuunnitelmien sisältöön. Mahdollisia organisaatioita tällaisen internetpohjaisen sovelluksen ylläpitoon olisivat esimerkiksi pelastustoimen kumppanuusverkosto tai poliisi, joilla on valmiit internetsivut, mihin sovelluksen voisi liittää.

9.4 VARANTO ja KEJO

VARANTO on tuleva pelastustoimen tietovaranto ja – järjestelmä. Järjestelmässä yhdistetään ennaltaehkäisyn ja pelastustoimeen varatutumisen, pelastus- ja avunantotehtävien sekä seurannan, analysoinnin ja tutkimuksen tarvitsemat tietovarannot. (Pelastusopisto.fi, VARANTO.) KEJO on tuleva viranomaisten yhteinen kenttäjärjestelmä (Pelastuslaitokset.fi.)

Yhtenä mahdollisuutena kehittää yleisötilaisuuksien turvallisuussuunnitelmien tai pelkästään pelastussuunnitelmaosioiden käyttöä voisi olla niiden tuominen VARANTO- ja KEJO-järjestelmiin. Äsken mainittu turvallisuussuunnittelu-sovellus voisi tuoda suunnitelman tai sen kriittisiä osia, kuten kartat ja pelastustoiminnan kannalta tarpeelliset seikat automaattisesti VARANTOON, jossa pelastusviranomainen saisi sen tiedoksi. Tämän jälkeen viranomainen voisi liittää suunnitelman tai sen osat tarpeen mukaan KEJOON. Suunnitelmasovelluksessa tulisi olla myös mahdollisuus pdf-version lataamiseen, joka liitetään poliisille tehtävään ilmoitukseen yleisötilaisuudesta tai vaihtoehtoisesti ohjelma lähettäisi suunnitelman kokonaisuudessaan poliisille automaattisesti (kuvio 6). Tekstiversio on tärkeä myös toimintaohjeiden sekä karttapohjien käytön kannalta.

Kuvio 6. Turvallisuuksuunnitelman hyödyntäminen tulevaisuudessa.

Esimerkiksi palopäällystölinjan projektiopinnoissa voitaisiin määrittää, onko tällaisella järjestelyllä oikeasti hyötyä pelastustoimissa. Tämä vaatisi kuitenkin ensin tuon yhdenmukaisen turvallisuuksuunnittelusovelluksen, jotta yleisötilaisuuksien pelastus ja – turvallisuuksuunnitelmat ovat valtakunnallisesti rakenteeltaan yhdenmukaisia ja yksiselitteisiä. Näin niiden analysointia voitaisiin toteuttaa.

9.5 Lopuksi

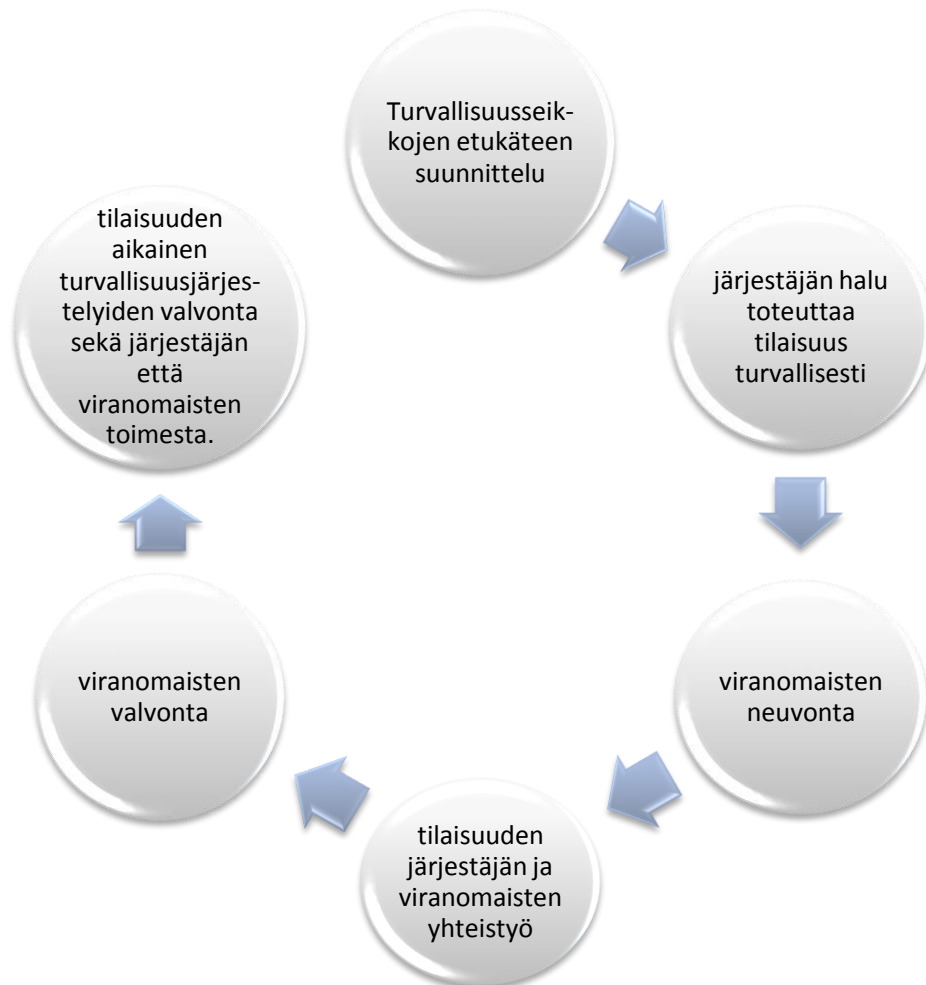
Projekti kokonaisuudessaan on ollut todella opettavainen ja kehittänyt ammattitaitoani, joka liittyy yleisötilaisuuksien turvallisuusjärjestelyihin ja näiden valvontaan. Työn toiminnallisuuden sekä laajuuden vuoksi se on erinomainen ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö. Mikäli työ palvelee tulevaisuudessa tilaisuuden järjestäjiä sekä työelämää, projekti on hyvin onnistunut.

Raportin lopussa on myös syytä tuoda esille, mitä työstä jäi puuttumaan. Suurin puute opinnäytetyöprojektin näkökulmasta oli se, että opinnäytetyön tekijä ei osallistunut

messuorganisaation koulutukseen. Koulutus olisi ollut yksi oleellisimpia turvallisuus-suunnitteluprosessin vaiheita.

Tutkimuksellista näkökantaa ja vertailukelpoisuutta olisi tuonut ohjeen ponnistaminen myös musiikkipainotteisessa yleisötilaisuudessa, jossa on mukana alkoholin myyntiä. Kuitenkin työn laajuuden vuoksi tämä ei olisi ollut enää tarkoituksenmukaista. Toivottavaa olisi, että ohjetta kokeiltaisiin tulevaisuudessa myös tällaisessa tilaisuudessa ja siitä tehtäisiin laaja tapaustutkimus, jotta ohjetta voitaisiin kehittää tarvittavaan suuntaan.

Loppusanoissa on syytä tuoda esille, mitä yleisötilaisuuksien turvallisuus oikeastaan tarkoittaa. Kyse on riittävän tason saavuttamisesta, jotta tilaisuudesta ei aiheudu haittaa ihmisille, ympäristölle tai omaisuudelle. Riittävän tason saavuttamiseksi seuraavat seikat on toteuduttava (kuvio 7).

Kuvio 7. Turvallinen yleisötilaisuus.

LÄHTEET

Edward Connors. 2007. *Planning And Managing Security For Major Special Event*.
www-dokumentti. http://www.cops.usdoj.gov/Publications/e07071299_web.pdf

Horelli, K. 2013. *Palotarkastajan työnopastus ja turvallisuuskorttien laadinta*. Opin-
näytetyö. Pelastusopisto. Kuopio.

Kalajoen juhannus. Internet-sivut. www-dokumentti.
<http://www.kalajoenjuhannus.com/>. 11.1.2014.

Kalajoen kaupunki. 2013. Taskutietoa. www-dokumentti.
http://www.kalajoki.fi/general/Uploads_files/Taskutieto_2013.pdf. 11.1.2014.

Kokoontumislaki 530/1999. www-dokumentti.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990530>. 20.8.2014.

Juottonen L ja Nieminen M. 2013. *Ympäristöohjelma – Top camping Kalajoki*. Opin-
näytetyö. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu. Porvoo.

Jokilaaksojen pelastuslaitos. Kalajoen paloaseman kalustoa. www-dokumentti.
http://www.jokipelastus.fi/alltypes.asp?d_type=5&menu_id=7650. 12.2.2014.

Jyväskylän yliopisto. Tutkimusstrategiat. www-dokumentti.
<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/tapaustutkimus>. 23.6.2014

Lampinen, J. ja Välikylä, T. 2009. *Yleisötilaisuuden järjestämisopas*. Ympäristö ja Ter-
veys-lehti. Pori.

Pelastuslaki 379/2011.

Pelastuslaitokset.fi. KEJO-tietojärjestelmähankinta käynnistyy. www.dokumentti.
http://www.pelastuslaitokset.fi/filewrap.php?c=&f=KEJO_hanke_tiedote_15.5.2013.pdf.
2.3.2014.

Pelastusopisto. VARANTO. Pelastusopiston internetsivut.
http://www.pelastusopisto.fi/fi/tutkimus-_ja_tietopalvelut/tutkimus-_ja_kehittamispalvelut/projekti-_ja_hanketoiminta/hankkeet/varanto. 2.3.2014.

Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/2011.

Vuoripuro, J. Suurten yleisötilaisuuksien turvallisuusopas. www-dokumentti.
http://www.pelastuslaitos.fi/attachments/lomakkeet/yleisotilaisuus_turvallisuusopas.pdf.
31.12.2013.

Väestökisterikeskus 2013. Kuntien asukasluvut. www-dokumentti.
<http://vrk.fi/default.aspx?docid=7767&site=3&id=0>. 31.1.2014.

KALAJOEN KAUPUNKI

YLEISÖTILAISUUS

Ohjeita järjestäjälle

Ohje

2013

Marko Talus

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 LUPAMENETTELY JA ILMOITUS YLEISÖTILAISUUDESTA	5
3 PELASTUS – JA TURVALLISUUSSUUNNITELMA	5
3.1 Pelastussuunnitelma	6
3.2 Turvallisuussuunnitelma	7
4 TURVALLISUUSORGANISAATIO JA VIESTINTÄ	8
4.1 Järjestyksenvalvonta	8
4.2 Turvallisuusorganisaation viestintä ja viestisuunnitelma	9
4.3 Ensiavun järjestäminen	10
5 PYROTEKNIikka, ILOTULITTEET JA NESTEKAASU	11
5.1 Erikoistehosteet yleisötilaisuudessa	11
5.2 Ilotulitteiden käyttö yleisötilaisuuksissa	12
5.3 Nestekaasu	13
5.4 Nestekaasun ilmoitusmenettely	13
5.5 Nestekaasun varastointi	14
5.6 Käyttölaitteet	15
6 YMPÄRISTÖHAITTOJEN EHKÄISY	16
6.1 Talous – ja jätevesi	16
6.2 Käymälät	16
6.3 Jätehuolto	17
6.4 Meluhaittojen ehkäisy	18
7 ALUEEN JA RAKENNUSTEN TURVALLISUUS	18
7.1 Kokoonntumistila ja -alue sekä yleisörakennelmat	18
7.2 Alkusammutuskalusto	20
7.3 Henkilömäärärajoitukset	21
7.4 Poistuminen tulipalon tai muun onnettomuuden sattuessa.	21

7.5 Yleisötilaisuus vesistön vierellä	22
8 ALKOHOLIN JA TUPAKAN MYYNTI	23
8.1 Anniskelulupa	23
8.2 Anniskelupaikka	24
8.3 Tupakan myynti	24
8.4 Tupakointipaikan vaatimukset ja turvallisuus	25
9 ELINTARVIKKEIDEN MYYNTI YLEISÖTILAISUUKSISSA	25
9.1 Elintarvikehuoneisto	26
9.2 Liikkuva elintarvikehuoneisto tai laite	26
9.3 Ulkomyynti	27
9.4 Toiminnan keskeytys tai muutos	27
9.6 Hygienia	28
9.7 Omavalvonta	28
10 LIIKENNETURVALLISUUS	28
10.1 Liikennesuunnitelma	29
10.2 Pelastustiet	29
10.3 Liikenteen sulkeminen	30
10.4 Tilapäisopasteet	30
10.5 Ajoreitit ja pysäköinti	31
10.6 Vesi- ja maastoliikenne	31
11 TARKASTUSLISTA JÄRJESTÄJÄLLE JA VIRANOMAISILLE	32
12 VIRANOMAISTEN YHTEYSTIEDOT	33
13 KIRJALLISUUTTA	34

1 JOHDANTO

Kalajoki on tunnettu yleisötilaisuuksistaan. Vuosittain järjestettäviä suuria tapahtumia on kaupungissa ja varsinkin sen hiekkasärkien alueella lukuisia ja määrä on edelleen nousemassa. Esimerkkinä mainittakoon vaikkapa ”Kalajoen juhannus” jossa kävijöitä riitti 2013 vuonna peräti 49000.

Tämän ohjeen tarkoituksena on helpottaa ja selkeyttää yleisötilaisuuksien järjestämistä sekä parantaa yleisötilaisuuksien turvallisuutta. Ohjeessa pyritään antamaan eväitä yleisötilaisuuksien turvallisuus- ja pelastussuunnitteluun, joihin käytetään apuna tämän ohjeen kappaleita. Jokaiseen kohtaan on pyritty laittamaan tarvittava ohjeistus sekä internetlinkit tai yhteystiedot asian eteenpäin viemiseen.

Kun käytät ohjetta Word-tiedostona, laita ”näytä”-kohdasta siirtymisruutu käyttöön, jolloin ohjeen käyttö on helpompaa. Tutustu ensin lupamenettely-, pelastus – ja turvallisuussuunnitelma- sekä turvallisuusorganisaatiokohtiin. Tämän jälkeen voit valita siirtymisruudusta ne kohdat, jotka koskevat sinun järjestämää yleisötilaisuutta. Työn lopussa on lista (kohta 11) jonka avulla voit tarkastaa yleisötilaisuutesi vaatimusten täyttyvän.

2 LUPAMENETTELY JA ILMOITUS YLEISÖTILAISUUDESTA

Yleisötilaisuudella tarkoitetaan yleisölle avoimia huvitilaisuuksia, kilpailuja, näytöksiä ja muita niihin rinnastettavia tapahtumia kuten konsertit, jalkapallokisat, sirkukset ja vastaavat (Kokoontumislaki 530/1999, 2§). Yleisötilaisuuden järjestäjällä on ilmoitusvelvollisuus yleisötilaisuudesta, jolloin menettely on seuraavanlainen:

- ilmoitus alueen poliisille viimeistään viisi vuorokautta ennen tilaisuutta (kuitenkin suurissa yleisötilaisuuksissa ilmoitus on tehtävä paljon aiemmin, jotta tilaisuudelle saadaan tarvittava turvallisuustaso)
- ilmoituksen liitteeksi poliisiin vaatimat dokumentit
 - turvallisuussuunnitelma
 - kokoontumistilan ja/ tai alueen omistajan lupa tilaisuuden järjestämisestä
- poliisille tehtävän ilmoituksen lisäksi järjestäjällä on erilaisia velvollisuuksia jotka on esitelty tulevissa kappaleissa.

Linkki ilmoitukseen yleisötilaisuudesta:

<https://www.poliisi.fi/poliisi%5Chome.nsf/pages/D7D4F9B18EEEF6BDC2256BC3002E7F92?opendocument>

Yhteystiedot Oulun poliisilaitokselle:

- puh. 071 8760211 puhelinvaihde

3 PELASTUS – JA TURVALLISUUSSUUNNITELMA

Lähtökohtana yleisötilaisuudelle on aina hyvä turvallisuustaso. Pelastus- ja turvallisuussuunnitelmilla pyritään vaikuttamaan tilaisuuden onnistumiseen positiivisesti sekä minimoimaan tilaisuuden henkilö-, ympäristö ja omaisuusriskit.

3.1 Pelastussuunnitelma

Pelastussuunnitelma toimii apuvälineenä turvallisen yleisötilaisuuden järjestämisessä. Suunnitelman hyväksyy pelastusviranomainen, jolle suunnitelma tulee toimittaa viimeistään 14 vuorokautta ennen tapahtumaa. (Pelastuslaki 379/2011, 16§.) Kuitenkin suurien yleisötilaisuuksien suunnitelmat kannattaa hyväksyttää jo paljon aiemmin, jotta mahdolliset puutteet ehditään korjata ennen tilaisuutta. Pelastussuunnitelma tehdään yleisötilaisuuteen seuraavissa tapauksissa (valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/2011, 3§):

- arvioidaan olevan läsnä samanaikaisesti vähintään 200 henkilöä,
- käytetään avotulta, iletulitteita tai muita pyroteknisiä tuotteita taikka erikoistehosteina palo- ja räjähdysvaarallisia kemikaaleja,
- tapahtumapaikan poistumisjärjestelyt poikkeavat tavanomaisesta tai
- tapahtuman luonne aiheuttaa erityistä vaaraa ihmisille.

Kalajoen paloasemaryhmän yhteystiedot:

- paloasemaryhmän päällikkö Kauko Himanka
- puh. 044 4296241
- sähköposti: kauko.himanka@jokipelastus.fi
- palomestari Sakari Linnell
- puh. 044 4296242
- sähköposti: sakari.linnell@jokipelastus.fi

Tärkeimmät seikat yleisötilaisuuden pelastussuunnitelman sisällöstä (Vuoripuro 2013, 12, 19 – 28; Lampinen ja Välikylä 2009, 17–18.):

- tapahtuman ja organisaation esittely
- tapahtuman riskikartoitus, ennaltaehkäisy sekä ohjeet onnettomuus- ja vaaratilanteisiin
- turvallisuusorganisaatio (katso 4 ja 4.1)
 - perehdytys ja koulutus
- viestisuunnitelma (katso 4.2)
- ensiapusuunnitelma (katso 4.3)
- alkusammutuskalusto (katso 7.2)

- kartat alueesta ja selkeät merkinnät turvallisuuden kannalta kriittisistä kohteista, kuten ensiapupisteet, suoja-alueet, katsomot, esiintymislavat, alkusammutuskalusto, sähköpääkytkin ja pelastustiet.

Ideana suunnitelmalla on, että jokainen turvallisuusorganisaatioon kuuluva sisäistää tarvittavat asiat suunnitelmasta, osaa tilaisuuden aikana toimia onnettomuus- tai muussa hätätilanteessa sekä lisäksi ennaltaehkäisee ennen tapahtuman alkua ja sen aikana mahdollisia riskejä. Suunnitelmat tulee jakaa organisaatiolle hyvissä ajoin, jotta he ehtivät tutustua siihen. Lisäksi suositeltavaa olisi testata henkilöstö, onko asia sisäistetty. Jokilaaksojen pelastuslaitoksen internetsivuilta saat pohjan pelastussuunnitelmalle yleisötilaisuutta varten. Pelastusviranomaisen ilmoittaa suunnitelmasta tarvittaessa poliisille ja ensihoidosta vastaavalle viranomaiselle. (Pelastuslaki 379/2011, 16§.)

Linkki pelastussuunnitelman pohjaan:

http://www.jokipelastus.fi/alltypes.asp?d_type=1&menu_id=13037&menupath=7465,13037 (Huomaa, että kyseinen suunnitelma on pohja lähinnä riskien kartoitukseen ja yhteystietoihin, lisäksi suunnitelmaan tulee liittää muut tarvittavat dokumentit).

3.2 Turvallisuussuunnitelma

Yleisötilaisuutta varten voidaan tehdä myös turvallisuussuunnitelma luvan myöntävälle poliisilaitokselle. Suunnitelmassa käydään läpi kaikki tilaisuuden turvallisuuteen vaikuttavat seikat. Tällainen tehdään yleensä suuriin tapahtumiin, joihin tarvitaan laajempaa riskien hallintaa. Seuraavassa esitetty malli on yksi mahdollisuus turvallisuussuunnitelman rakenteesta yleisötilaisuuksiin. (Vuoripuro 2013, 12, 19 – 28; Lampinen ja Välikylä 2009, 17–18.):

- tapahtuman ja organisaation esittely
- kartat alueesta ja selkeät merkinnät turvallisuuden kannalta kriittisistä kohteista, kuten ensiapupisteet ja suoja-alueet
- pelastussuunnitelma (katso 3.1)
- liikennesuunnitelma (katso 10.1)
- viranomaisten myöntämät luvat ja todistukset liitteenä

- vakuutusturva
- riskienkartoitus, ennaltaehkäisy sekä ohjeet onnettomuus- ja vaaratilanteisiin:
 - rikollisuus ja mahdolliset onnettomuudet
 - selvitys pyrotekniikan, iletulitteiden ja vastaavien tarvikkeiden käytöstä
 - ympäristöhaittojen ehkäisy
 - meluhaittojen ehkäisy
 - alueen ja rakennusten turvallisuus
 - päihteiden aiheuttamat riskit
 - elintarviketurvallisuus
 - muut mahdolliset riskit.

Turvallisuussuunnitelmaa koskevat samat periaatteet kuin pelastussuunnitelmaakin.

Tärkeintä suunnitelmassa on sen jalkauttaminen ympäristöön ja henkilöstöön.

4 TURVALLISUUSORGANISAATIO JA VIESTINTÄ

Suuret yleisötilaisuudet vaativat onnistuakseen osaavan turvallisuushenkilöstön. Yleisötilaisuudessa turvallisuudesta vastaa aina järjestäjä. Kun kyse on suurista tilaisuuksista jotka vaativat pelastussuunnitelman, tulee turvallisuusorganisaatio esittää pelastussuunnitelmassa. Tähän organisaatioon voi kuulua esimerkiksi turvallisuuspäällikkö ja järjestyksenvalvojat. Lisäksi pelastussuunnitelmassa esitetään, kuinka turvallisuusorganisaatio koulutetaan ja perehdytetään tehtäviinsä sekä mahdollisiin riskitilanteisiin. Tilaisuuden järjestäjä on velvollinen varautumaan onnettomuuksiin tilaisuudessa. Siispä on ehdottoman tärkeää, että järjestäjä on yhteydessä hyvissä ajoin alueensa pelastusviranomaiseen.

4.1 Järjestyksenvalvonta

Tilaisuuden turvallisuuden parantamiseksi järjestäjä voi asettaa tilaisuuteen järjestyksenvalvojia. Järjestyksenvalvojana voi toimia järjestyksenvalvojan peruskoulutuksen

suorittanut henkilö, jonka järjestyksenvalvojaluja on voimassa. Lupa on voimassa hyväksymisestä viisi vuotta. Tilaisuuteen voidaan asettaa myös tilapäisiä järjestyksenvalvoja. Lupa on voimassa enintään neljä kuukautta yhden vuoden aikana. Tilapäisen järjestyksenvalvojan valtuudet poikkeavat kuitenkin vakituksen järjestyksenvalvojan valtuuksista, mikä on tehtävä selväksi tilapäiselle järjestyksenvalvojalle. Hakemus toimimisesta tilapäisenä järjestyksenvalvojana tehdään Jokilaaksojen poliisilaitokselle. Tutustu dokumenttiin laki järjestyksenvalvojista. (Laki järjestyksenvalvojista 533/1999; Kokoonlumislaki 530/1999, 17§-18§.) Turvallisuus- tai pelastussuunnitelmassa tulee olla ilmoitettuna järjestyksenvalvojat sekä näitten järjestyksenvalvojakortin numerot.

Linkki dokumenttiin: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990533#P12> (Laki järjestyksenvalvojista 533/1999).

4.2 Turvallisuusorganisaation viestintä ja viestisuunnitelma

Jotta yleisötilaisuus voidaan toteuttaa turvallisesti, yksi edellytys sille on toimiva viestiliikenne. Turvallisuusorganisaatio tarvitsee toimivan viestintätavan muun muassa pitkien etäisyyksien, suurien ihmismäärien sekä muiden turvallisuuteen vaikuttavien tekijöiden vuoksi. Viestiyhteyden on oltava kunnossa koko tapahtuman ajan, jotta yhteys viranomaisiin tai muihin toimijoihin tarvittaessa saadaan.

Viestisuunnitelma tulee osaksi tapahtuman pelastussuunnitelmaa. Suunnitelma toimii oppaana turvallisuusorganisaatiolle ja siinä tulee olla ainakin seuraavat seikat. (Vuoripuro 2013, 50 – 52.):

- käytettävä viestijärjestelmä (VHF, VIRVE, GSM)
- käytettävä varajärjestelmä
- käytettävät taajuudet, kanavat ja puhelinnumerot
- ohjeet laitteitten käytöstä henkilöstölle
- turvahenkilöstön perehdytys viestijärjestelyihin
- toimintaohjeet yleisön varoittamisesta ja ohjeistuksesta.

4.3 Ensiavun järjestäminen

Jo aiemmin todettiin, että tilaisuuden järjestäjä on velvollinen varautumaan onnettomuuksiin. Ensiavun osalta suurissa yleisötilaisuuksissa tulee tehdä ensiapusuunnitelma, jossa huomioidaan seuraavat seikat:

Ensiapuorganisaatiolla tulee olla aina toiminnasta vastaava henkilö, esimerkiksi ensiapujohtaja (myös turvallisuuspäällikkö voi toimia kyseisessä tehtävässä). Ensiapujohtaja tekee ensiapusuunnitelman ja toimittaa sen tapahtuman turvallisuuspäällikölle, joka liittää sen osaksi pelastussuunnitelmaa. Pelastusviranomainen toimittaa suunnitelman tarvittaessa alueen ensihoidosta vastaavalle viranomaiselle (Pelastuslaki 379/2011, 16§).

Jari Vuoripuro esittää alla olevan ohjeistuksen ensiapuhenkilöstön määrästä (Vuoripuro 2013, 57). Jokaisella ensiapuhenkilöstöön kuuluvalla on oltava suoritettuna ainakin EA1- tai EA2-kurssi.

1. Tapahtumalla on vähäinen riski
 - ei erityisriskejä
 - alue helposti hallittavissa
 - yleisömäärä alle 3000
 - ensiapuhenkilöstön määrä 3 – 5 henkilöä.

2. Tapahtumalla on ilmeinen riski
 - joitain riskialttiita osioita
 - alue suhteellisen helposti hallittavissa
 - yleisömäärä 3000 – 10000 henkilöä
 - Ensiapuhenkilöstön määrä 5 – 10 henkilöä.

3. Tapahtumalla on erityinen riski
 - selkeästi riskialtis tapahtuma luonteensa vuoksi
 - yleisömäärä yli 10000 henkilöä
 - ensiapuhenkilöstön määrä kymmenestä henkilöstä ylöspäin riskinarvioinnin perusteella.

Ensiapupisteet tulee olla kiinteitä pisteitä, mitkä ovat selkeästi merkittyjä ja niissä on oltava miehitys kokoaikaisesti. Tavoite pisteitten sijoituksella on, että ensiaputilanteessa potilas saavutetaan aina enintään viidessä minuutissa. Lisäksi suunnittelussa on otettava

huomioon sairaankuljetuksen viiveet ja mietittävä, tarvitaanko alueelle päivystämään sairaankuljetusyksikkö.

Ensiapupisteisiin tarvitaan ainakin listan mukainen perusvälineistö:

- sidontatarpeet
- sakset
- desinfiointiainetta
- suojahanskoja
- vettä
- kylmäpakkauksia
- särkylääkkeitä
- potilaan siirtovälineet
- huopia
- suurissa yleisötilaisuuksissa, riskinarvioinnin perusteella, voidaan pisteisiin sijoittaa defibrillaattori.

5 PYROTEKNIikka, ILOTULITTEET JA NESTEKAASU

Pyrotekniikkaa ja ilotulitteita käytetään toisinaan yleisötilaisuuksissa joten niistä on koottu myös omat ohjeistuksensa tähän ohjeeseen. Näitä useammin järjestäjää koskee myös tässä ohjeessa olevat säädökset nestekaasusta, koska sitä käytetään yleisötilaisuuksissa usein.

5.1 Erikoistehosteet yleisötilaisuudessa

Kun yleisötilaisuudessa halutaan käyttää pyrotekniikkaa, tulee tilaisuuden järjestäjän noudattaa siitä annettuja määräyksiä. Pyrotekniikan käyttö yleisötilaisuudessa edellyttää tilaisuuden järjestäjältä seuraavaa. (Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta 390/2005, 81§; Helsingin kaupungin pelastuslaitos, 2011.):

- tilan tai alueen omistajan kirjallinen lupa pyrotekniikan käytöstä

- ilmoitus pelastusviranomaiselle hyvissä ajoin
- ilmoituksessa tulee olla nimettynä vastuuhenkilö, jolla on panostajalain mukainen panostajan pätevyys, luokkavaatimuksena E; tehoste- ja laboratorioräjäytykset
 - vastuuhenkilö vastaa pyrotekniikan käytön turvallisuudesta ja pelastusviranomaisen antamien ohjeitten noudattamisesta
- käytön aikana on järjestettävä palovartiointi sekä käytön jälkeen jälkivartiointi ainakin yhdeksi tunniksi, ellei pelastusviranomainen tai tilan / alueen omistaja vaadi pidempää aikaa
- pelastus- ja paloturvallisuuden vuoksi on suunniteltava tarkoin alkusammutuskaluston määrä, ensiapuun liittyvät asiat sekä pelastustiet.

Pelastusviranomainen voi antaa rajoituksia ja ehtoja pyrotekniikan käytölle sekä tilalle. Pelastusviranomainen voi myös kieltää pyrotekniikan käytön riskinarvioinnin perusteella. Lisää ohjeistusta saat Jokilaaksojen pelastuslaitokselta. (Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta 390/2005, 81§.)

Tutustu myös oppaaseen ”pyroteknisten tehosteiden käytön valvonta”, mistä löydät esimerkiksi säilytysrajat. Opas on tehty alun perin viranomaisille, mutta myös tilaisuuden järjestäjän on tärkeää tutustua oppaaseen.

Linkki oppaaseen:

<http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/e5d3fe0049c094d4b2baf21a57f66d5d/Pyroteknisten+tehosteiden+k%C3%A4yt%C3%B6n+valvonta+30.12.2012.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=e5d3fe0049c094d4b2baf21a57f66d5d>

5.2 Ilotulitteiden käyttö yleisötilaisuuksissa

Ilotulitusnäytöksen järjestäminen yleisötilaisuudessa edellyttää tilaisuuden järjestäjältä seuraavaa (Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta 390/2005, 91§ - 97§):

- turvallisuus- ja kemikaaliviraston hyväksymä yritys

- vastuhenkilö, jolla on turvallisuus- ja kemikaaliviraston hyväksyntä pätevydestään
- asianmukaiset tilat ilotulitteiden varastointia varten
- asianmukaiset välineet ja tarvikkeet ilotulitusta varten
- riittävä vastuuvakuutus
- kun ilmoitus turvallisuus- ja kemikaalivirastolle on tehty, täytyy ilotulitusnäytöksestä ilmoittaa poliisille viimeistään seitsemän vuorokautta ennen näytöstä.

Ohje ”ilmoitus ilotulitusnäytöksien järjestäjästä” on hyvä apu järjestäjälle.

Linkki ohjeeseen ” ilmoitus ilotulinäytöksien järjestäjästä”:

http://www.tukes.fi/Tiedostot/vaaralliset_aineet/ohjeet/Ilmoitus_ilotulitusnaytoksien_jarjestajasta.pdf

Linkki ilmoitukseen ilotulitusnäytöksestä:

<http://www.poliisi.fi/poliisi/home.nsf/pages/408BC727C28AD025C22579EC00269E32?opendocument>

5.3 Nestekaasu

Nestekaasua käytetään usein yleisötilaisuuksissa esimerkiksi ruuan valmistukseen. Sen käytössä on otettava huomioon ilmoitusvelvollisuus pelastusviranomaiselle tai TUKES:lle, varastointiin liittyvät määräykset sekä laitteiden ja asennusten vaatimukset.

5.4 Nestekaasun ilmoitusmenettely

Nestekaasun käsittelyssä tulee ottaa huomioon ilmoitusvelvollisuus. Alla olevasta listasta useimmiten yleisötilaisuuksissa toimivia koskee ilmoitusvelvollisuus pelastusviranomaiselle, koska määrät eivät yleensä kasva kovin suuriksi. (Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta 855/2012, liite 1, 26.):

- ilmoitus pelastusviranomaiselle, kun nestekaasua varastoidaan 200 kg tai enemmän
- lupa turvallisuus- ja kemikaalivirastolta, kun nestekaasua varastoidaan 5 tonnia tai enemmän
- toimintaperiaateasiakirja, kun nestekaasua varastoidaan 50 tonnia tai enemmän
- turvallisuusselvitys, kun nestekaasua varastoidaan yli 200 tonnia tai enemmän.

5.5 Nestekaasun varastointi

Yleisötilaisuuksissa tulee säilyttää ainoastaan toiminnan edellyttämiä määriä kemikaaleja ja muita vaarallisia aineita. Myyntikojuissa, veneissä, sosiaalilavaunuissa tai näihin rinnastettavissa tiloissa saa säilyttää nestekaasua enintään 25 kilogrammaa kerralla. (Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta 855/2012, 44§ - 48§.)

Nestekaasua voi varastoida sisätiloissa enintään yhden tonnin, kun tila on osastoitu omaan palo-osastoon. Samaan rakennukseen ei kuitenkaan yleensä voi sijoittaa asuntoja, majoitustiloja, hoitotiloja, eikä kokoontumistiloja. Jos nestekaasua on yli 100 kg, tilasta on oltava suora kulkuyhteys pihalle. Varastotilan kulkuyhteys ei saa olla metriä lähempänä rakennuksen muita ovia, ikkunoita tai muita vastaavia. Nestekaasua voi varastoida rakennuksen ulkoseinällä sijaitsevassa varastotilassa enintään yhden tonnin, kun kyseinen ulkoseinä on osastoitu paloluokkaan EI60. Nestekaasupullot ja laitteet tulee olla vähintään metrin etäisyydellä poistumisteistä ja ne tulee olla lukittuina. Nestekaasun varastointi tulee ilmoittaa varaston välittömässä läheisyydessä ”NESTEKAASUA – FLYTGAS”- merkinnällä sekä varastoissa tulee olla riittävä alkusammutuskalusto. (Valtioneuvoston asetus nestekaasulaitosten turvallisuusvaatimuksista 858/2012, 15§, 22§ - 24§; Suomen rakennusmääräyskokoelma E1:5.1.3.)

Nestekaasupullot ja niiden kanssa käytettävät laitteet tulee sijoittaa muista rakennuksista, liikenteestä ja ihmisten kokoontumispaikoista alla olevan taulukon 1. mukaan (yleisesti kolme metriä, koska yleisötilaisuuksissa määrät harvoin nousevat yli tonnin):

Taulukko 1. Nestekaasun etäisyydet (Valtioneuvoston asetus nestekaasulaitosten turvallisuusvaatimuksista 858/2012, 24§).

Nestekaasun määrä	Vähimmäisetäisyys
enintään 1 tonni	3 metriä
yli 1 tonnia, mutta enintään 5 tonnia	6 metriä
yli 5 tonnia, mutta enintään 50 tonnia	10 metriä
yli 50 tonnia	vaaran arviointiin perustuen

5.6 Käyttölaitteet

Käytettävistä nestekaasulaitteista on huomioitava seuraavaa (Valtioneuvoston asetus nestekaasulaitosten turvallisuusvaatimuksista 858/2012, liite):

- nestekaasupullojen etäisyys uunista tai tulisijasta 1 metri tai jos välissä on palamaton säteilysuojus, etäisyys 0,5 metriä
- nestekaasupullojen etäisyys lämpenevistä pinnoista kuten lämpöpattereista vähintään 0,2 metriä
- pullon säilytystila tulee olla hyvin tuulettuva ja pullot pidetään aina pystyasennossa
- jos käyttö tapahtuu muuten kuin valvotuissa olosuhteissa ulkona, laitteet varustaan liekinvalvontalaitteella
- pulloissa on paineensäätimet ja nimellispaineen tulee olla 30 millibaaria
- sisäasennuksissa kahden tai useamman pullon kytkeminen toisiinsa on kielletty
- erillisessä säilytystilassa rinnakkaiskytkentä on mahdollista: pullot on varustettava sulkuventtiileillä tai yksisuuntaventtiileillä ja putkistot tehdään kiinteiksi hyväksytyin kaasuasennusliikkeen toimesta
- kiinteitä asennuksia saa tehdä ainoastaan hyväksytty kaasuasennusliike
- letkujen enimmäispituus 1,2 metriä
- rakenteiden läpivienneissä tulee käyttää metalliputkea ja putket on suojattava läpiviennin osalta
- läpivienneissä putkea ei saa haaroittaa eikä siinä saa olla liitoksia
- jos kaasu johdetaan erillisestä säilytystilasta, jokaiseen huoneistoon tulee asentaa putken sisääntulon välittömään läheisyyteen pääsulkuventtiili

- jos käyttölaiteita on useampi kuin yksi, varustetaan jokainen käyttölaite omalla sulkuventtiilillä.

6 YMPÄRISTÖHAITTOJEN EHKÄISY

Yleisötilaisuuden järjestämisessä tulee ottaa huomioon alueen ympäristön kestävyys ja sen soveltuvuus massatapahtumiin. Yleisötilaisuudet tulisi pyrkiä järjestämään alueella, missä jo kunnallistekniikkaa on olemassa sekä paikoilla, mitkä kestävät paremmin kulu- tusta. Yleisötilaisuuden järjestäjä on velvollinen minimoimaan mahdolliset tapahtumas- ta aiheutuvat ympäristöriskit.

6.1 Talous – ja jätevesi

Talousveden ja sen käsittelyn tulee täyttää sille annetut määräykset sosiaali- ja terveys- ministeriön asetuksen 401/2001 mukaisesti. (Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetus pien- ten yksiköiden talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista 401/2001).

Jäteveden poistaminen tulisi tehdä ensisijaisesti kunnallisen viemäriverkon kautta. Mi- käli tätä ei pystytä sijainnin tai muun syyn takia toteuttamaan, johdetaan jätevesi erilli- seen säiliöön, mistä se myöhemmin poistetaan.

6.2 Käymälät

Käymälöitä on sijoitettava yleisötilaisuuteen riittävästi alla olevan taulukon 2. mukaan. Lisäksi käymälöiden läheisyyteen tulee sijoittaa käsi- pesupisteitä tai mahdollisuus desinfioida kädet. Toimijan on pidettävä huoli, että käymälät ovat riittäväin usein tyh- jennettyjä sekä siivottuja.

Taulukko 2. Käymälöiden määrät (Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetus suurten yleisötilaisuuksien hygieenisistä järjestelyistä ja jätehuollosta 504/2009, liite).

Osallistujamäärä	Naisille	Miehille	Näistä liikuntaesteisille
< 50*	1	1	1
51 - 250*	2	2	1
251 - 500*	3	3	1
501 - 750	5	4	1
750 - 1000	6	5	1
> 1000 osallistujaa, jokaista 250 kohden	+1	+1	1/1000 osallistujaa
* Ohjeellinen Miesten käymälöistä 50 % voidaan korvata virtsa-altailla.			

6.3 Jätehuolto

Jätelain mukaan roskaantuneen yleisötilaisuusalueen siivoamisvastuu on aina roskaajalla. Kuitenkaan yksittäisiä roskaajia ei usein voida valvoa jolloin velvoite alueen siisteydestä siirtyy tilaisuuden järjestäjälle. Mikäli järjestäjä ei hoida siivoamisvelvoitettaan, lopullinen siivoamisvelvoite siirtyy alueen omistajalle tai haltijalle. (Jätelaki 646/2011, 74§).

Siispä tilaisuuden järjestäjän tulee huolehtia jäteastioiden riittävästä määrästä sekä antaa riittävät ohjeet lajittelusta. Lisäksi järjestäjä voi vaikuttaa ratkaisullaan jätteen syntymiseen esimerkiksi kieltämällä tapahtumassa lasien ja lasipullojen käytön sekä vastaavasti suosimalla muovisia tai metallisia välineitä. Tutustu Kalajoen kaupungin jätehuoltomääräykseen.

Linkki määräykseen:

http://www.kalajoki.fi/kalajoki/alltypes.asp?menu_id=122&menupath=55,106,115,122#

[Yleista](#)

6.4 Meluhaittojen ehkäisy

Yleisötilaisuudet on pyrittävä järjestämään niin, että niistä aiheutuu mahdollisimman vähän meluhaittoja. Tähän pyritään vaikuttamaan ensisijaisesti asianmukaisella tilauspaikan valinnalla, ihmisten tiedottamisella meluhaitoista sekä suojaamisella. Vastuu riittävän matalasta melutasosta on aina tilaisuuden järjestäjällä.

Yleisötilaisuudessa tilapäistä melua tai tärinää aiheuttavasta toiminnasta on tehtävä ilmoitus Kalajoen ympäristöviranomaiselle. Ilmoitus tulee olla viranomaisella viimeistään 30 vuorokautta ennen tilaisuutta.

Linkki lomakkeeseen: <http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=1437&lan=fi>

Yhteystiedot Kalajoen ympäristöviranomaiselle:

- ympäristötarkastaja Aino Alatalo
- puh. 044 4691229
- sähköposti: aino.alatalo@kalajoki.fi

7 ALUEEN JA RAKENNUSTEN TURVALLISUUS

Yleisötilaisuuksien alueet ja rakennelmat on syytä käsitellä omana kohtanaan. Tilapäiset rakennelmat sekä suuret ihmismassat aiheuttavat suuren riskin ja siksi näihin asioihin on syytä kiinnittää erityistä huomiota. Kokoontumistilojen turvallisuudessa on otettava huomioon muun muassa tarvittava alkusammutuskalusto, henkilömäärärajoitukset sekä poistumisteitten määrät. Tähän ohjeeseen on kerätty niistä tärkeimmät seikat.

7.1 Kokoontumistila ja -alue sekä yleisörakennelmat

Tilat, joissa yleisötilaisuuksia järjestetään, tulee olla rakennusluvan mukaan kokoontumistiloja. Jos tila halutaan muuttaa kokoontumistilaksi toisesta pääkäyttötarkoituksesta,

täytyy järjestäjän hakea lupa Kalajoen rakennusvalvonnalta. Rakennuksen tai sen osan käyttötarkoituksen olennaista muuttamista varten tarvitaan rakennuslupa (Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999, 125§).

Jos tila ei ole pääkäyttötarkoitukseltaan kokoontumistila ja siinä halutaan kuitenkin järjestää yleisötilaisuus, ehdot tilan turvallisuusjärjestelyille tulee Kalajoen rakennusvalvonnalta ja pelastusviranomaiselta. Tämän jälkeen poliisi voi myöntää luvan tapahtuman järjestämiseen.

Alueet, joissa yleisötilaisuuksia järjestetään, ovat kokoontumisalueita. Alueille tehtävistä yleisörakennelmista on Kalajoella asemakaava-alueella haettava toimenpidelupa ja muulla alueella tehtävä ilmoitus rakennusvalvonnalle. Ennen tilaisuuden alkua alueella tehdään tarkastus. Tällaisia yleisörakennelmia voi olla esimerkiksi urheilu tai kokoontumispaikka, katsomo, asuntovaunualue tai vastaava, yli kaksi viikkoa paikalla pidettävä yleisöteltta tai vastaava. Katso tarkemmat ohjeet Kalajoen rakennusjärjestyksestä. (Kalajoen kaupungin rakennusjärjestys, 3.)

Linkki sivuille: http://www.kalajoki.fi/alltypes.asp?menu_id=125 (Rakennuslupamenetely, rakennusjärjestys sekä kokoontumistilojen tarkastus 17§).

Linkki sivuille: http://www.kalajoki.fi/alltypes.asp?d_type=5&menu_id=98&# (Rakennuslupalomakkeet).

Yhteystiedot Kalajoen rakennusvalvontaviranomaiselle:

- rakennustarkastaja Jouko Lehikoinen
- puh. 044 4691890
- sähköposti: jouko.lehikoinen@kalajoki.fi

- rakennustarkastaja Osmo Heikkala
- puh. 044 4691428
- sähköposti: osmo.heikkala@kalajoki.fi

7.2 Alkusammutuskalusto

Alkusammutuskalustoa sijoitetaan yleisötilaisuuksien kokoontumistiloihin ja -alueille seuraavasti (Pelastuslaki 379/2011, 9§ ja 14§; Horelli 2013, liite 4, 30):

- kokoontumistilat: 1 kpl / 6 kg:n sammutin (27A 144BC) / 200m²/ Palo-osasto, sammuttimien etäisyys enintään 40 metriä toisistaan, pelastusviranomaisen määrittää määrän tarpeen mukaan
- sammuttimet asennetaan pohjasta mitattuna enintään 1500 mm korkeuteen
- sammutuspeitteet kaikkiin keittiöihin (suosituksena lisäksi elintarvikerasvasammutin)
- paikkoihin, joissa on runsaasti sähkötekniikkaa kuten sähkökeskukset, sijoitetaan vähintään 1 kpl / 5 kg:n hiilidioksidisammutin (89B)
- merkinnät oltava asianmukaiset (katso alla oleva taulukko)
- kokoontumis- ja pysäköintialueet: 6 kg:n sammutin (27A 144BC), sammuttimien noutoetäisyys enintään 40 metriä suunnasta riippumatta, pelastusviranomaisen määrittää määrän tarpeen mukaan
- sammuttimet asennetaan pohjasta mitattuna enintään 1500 mm korkeuteen.
- riskiä aiheuttavat tilapäisrakenteet (esiintymislavat tms.): vähintään yksi sammutin välittömään läheisyyteen
- merkinnät oltava asianmukaiset taulukon 3. mukaan.

Taulukko 3. Sammuttimien merkintävaatimukset (Horelli 2013, liite 4, 30).

Kilven koko	Enimmäiskatsomis- etäisyys
200 x 200 mm	10 metriä
350 x 350 mm	16 metriä
600 x 600 mm	27 metriä
800 x 800 mm	36 metriä
200 x 400 mm	13 metriä
350 x 700 mm	22 metriä
600 x 1200 mm	38 metriä
800 x 1600 mm	50 metriä

7.3 Henkilömäärärajoitukset

Tilaisuuden järjestäjän on noudatettava henkilömäärärajoituksia, jotka on esitetty alla olevassa taulukossa 4. Suurin henkilömäärä tulee ilmoittaa kokoontumistilan seinällä näkyvällä kyltillä.

Taulukko 4. Rakennusten henkilömäärät (Suomen rakennusmääräyskokoelma: E1: 3.2.2)

Kerroksia	Rakennuksen paloluokka		
	P1	P2	P3
1	Ei rajoitusta	Ei rajoitusta	Henkilöitä 500
2	Ei rajoitusta	Henkilöitä 250	Henkilöitä 50

Kokoontumisalueilla voidaan käyttää mitoituksen perusteena 1 m^2 / henkilö. Eli jos alueen avoin koko on esimerkiksi 500 m^2 , voidaan alueelle ottaa 500 henkilöä. (Suomen rakennusmääräyskokoelma: E1:3.2.2).

7.4 Poistuminen tulipalon tai muun onnettomuuden sattuessa.

Ohjeessa uloskäytävällä tarkoitetaan reittiä, joka johtaa suoraan ulos tai muuten turvalliseen paikalle. Poistumisesta on otettava huomioon ainakin seuraavat seikat (Suomen rakennusmääräyskokoelma, E1: 10.2 – 10.6):

- kulkureitin enimmäispituus uloskäytävään 45 metriä
- jokaiselta poistumisalueelta tulee olla vähintään kaksi, toisistaan riippumatonta uloskäytävää
- uloskäytävien ovet tulee avautua poistumissuuntaan
- uloskäytävien ovet tulee olla yleensä 1200 mm suuruisia, katso alla oleva taulukko 5.
- poistumisalueelta, jossa on yhtäaikaaisesti enintään 60 henkilöä, voidaan toinen ovi korvata 900 mm suuruisella ovella
- ovet tulee olla helposti avattavissa ilman avainta poistumistilanteessa
- poistuminen turvataan yleensä poistumisopasteilla sekä poistumisreitivalaistuksella.

Taulukko 5. Poistumisreittien ja uloskäytävien mitoitus (Vuoripuro 2013 39).

Maksimihenkilömäärä	Poistumisreittien lukumäärä	Uloskäytävien leveys (mm)
33 (enintään 100m ²)	2	900 + 900
33 (enintään 100m ²)	2	1200 + varatie
60	2	1200 + 900
300	2	1200 + 1200
420	vähintään 2	esim. 1200 + 1200 + 900
480	vähintään 2	esim. 1200 + 1200 + 1200
540	vähintään 2	esim. 2400 + 900 + 900
600	vähintään 2	esim. 3 x 1200 + 900
660	vähintään 2	esim. 4 x 1200

Lisää tietoa kokoontumistilojen – ja alueitten turvallisuusvaatimuksista Suomen rakennusmääräyskokoelmassa:

Linkki E1:seen: http://www.finlex.fi/data/normit/37126-E1_2011-fi.pdf

Linkki F1:seen: <http://www.finlex.fi/data/normit/28203-F1su2005.pdf>

Linkki F2:seen: <http://www.finlex.fi/data/normit/6376-F2.pdf>

7.5 Yleisötilaisuus vesistön vierellä

Kalajoen yhtenä erityispiirteenä on pitkä merenranta-alue ja sen hiekkasärkien alueella järjestetäänkin lukuisia yleisötilaisuuksia. Vesistö tuo tilaisuuteen lisähaasteita esimerkiksi hukkumis- ja vesiliikenneonnettomuusriskinä. Vesistöt tulee aina ottaa huomioon omana erityisalueenaan ja turvallisuusorganisaation tulee varautua sen tuomiin riskeihin. Jos tilaisuus vaatii pelastussuunnitelman, käsitellään vesialueet ja varautuminen niihin omana kohtanaan. Ennen tapahtumaa järjestäjän tulee olla yhteydessä alueen pelastusviranomaiseen, joka neuvoo ja opastaa järjestäjää tilanteessa, jotta tarvittava turvallisuustaso tilaisuudelle saavutetaan.

8 ALKOHOLIN JA TUPAKAN MYYNTI

Järjestäjää koskevat tietyt vaatimukset alkoholin ja tupakan myyntiin liittyen. Järjestäjän tulee ottaa myös huomioon anniskelu – ja tupakointipaikat tilaisuuden viihtyvyyden sekä säädösten vuoksi.

8.1 Anniskelulupa

Alkoholin myynti yleisötilaisuuksissa vaatii toimijalta aina anniskeluluvan (alkoholilaki 1143/1994, 21§). Kalajoen yleisötilaisuuksiin anniskelulupa haetaan kirjallisesti Pohjois-Suomen aluehallintovirastolta. Hakemukset alkoholin myyntiin liittyen löytyy aluehallintovirastojen internetsivuilta. Hakemukset suositellaan lähetettäväksi mahdollisimman varhain, ainakin 1-2 kuukautta ennen toiminnan aloittamista.

Jos hakemukset koskevat harvoin järjestettävää yleisötilaisuutta, missä halutaan myydä alkoholia, tehdään lupahakemus tällöin tilapäisestä anniskeluluvasta, joka on voimassa korkeintaan yhden kuukauden. Lisäksi hakemukseen vaaditaan liitteet henkilökuntasuunnitelmasta, selvitys tilapäisestä anniskelutoiminnan järjestämisestä sekä anniskelun omavalvontasuunnitelmasta. Tutustu aluehallintovirastojen ohjeeseen alkoholijuomien anniskelulupaa koskevasta hakumenettelystä.

Linkki sivuille: <http://www.yrityssuomi.fi/web/guest/lomake?docid=5668> (Alkoholijuomien anniskelulupa, henkilökuntasuunnitelma, selvitys tilapäisestä anniskelutoiminnan järjestämisestä, anniskelun omavalvonta, ohjeet hakumenettelystä).

Linkki sivuille: http://www.valvira.fi/ohjaus_ja_valvonta/alkoholi (tietoa alkoholin myynnistä).

8.2 Anniskelupaikka

Anniskelupaikan suunnittelussa tulee ottaa huomioon muuan muassa tilojen sallitut henkilömäärät, poistumistiet sekä muut sen soveltuvuuteen vaikuttavat seikat (katso 7.). Jos tilaisuudessa on alueita, joissa anniskelu ei ole sallittu, tulee anniskelualue rajata selvästi ja kulku sinne olla kontrolloitua. Lisää ohjeita löytyy Suomen rakentamismääräyskokoelmasta E1, F1 ja F2 sekä aiemmin mainitusta hakumenettelyohjeesta. (Alkoholilaki 1143/1994, 40§.)

Linkki E1:seen: http://www.finlex.fi/data/normit/37126-E1_2011-fi.pdf

Linkki F1:seen: <http://www.finlex.fi/data/normit/28203-F1su2005.pdf>

Linkki F2:seen: <http://www.finlex.fi/data/normit/6376-F2.pdf>

8.3 Tupakan myynti

Tupakan myynti on sallittua vain myyntipaikan sijaintikunnan myöntämän vähittäismyyntiluvan perusteella (tupakkalaki 693/1976, 10 b § (19.12.2008/984)). Tutustu huolella tupakkatuotteiden vähittäismyyntilupahakemuksen täyttöohjeeseen.

Linkki sivuille: <http://www.yrityssuomi.fi/web/guest/lomake?docid=7777> (vähittäismyyntilupahakemus, omavalvontasuunnitelman malli, omavalvontaopas, lupahakemuksen täyttöohje).

Linkki sivuille: http://www.valvira.fi/ohjaus_ja_valvonta/tupakka (tietoa tupakan myynnistä).

8.4 Tupakointipaikan vaatimukset ja turvallisuus

Tupakointia ei saa järjestää yleisten tilaisuuksien katoksissa, katsomoissa tai muissa vastaavissa paikoissa. Tupakointi on myös kielletty yleisesti sisätiloissa. Tupakointi voidaan järjestää sisätiloissa siihen erikseen varatussa tilassa. Tällaisesta tilasta ei saa kulkeutua tupakan savuja tiloihin, joissa se on kiellettyä. (Tupakkalaki 693/1976, 12§ - 13§ (20.8.2010/698).)

Tupakointipaikan yleisestä turvallisuudesta noudatetaan kokoontumistilojen – ja alueiden määräyksiä (katso 7). Lisäksi tulee ottaa huomioon seuraavat asiat (Sosiaali- ja terveysministeriö, ravintolan ja muun ravitsemisliikkeen tupakointitila):

- tupakointipaikan koko oltava vähintään 7 m², muuten 1 m² / henkilö
- tupakointipaikka on merkittävä selkeästi sekä suurin sallittu henkilömäärä ilmoitettava kyltillä huoneen välittömässä läheisyydessä
- rakennus- ja sisustusmateriaalit tulee olla heikosti syttyviä
- tuhkakuppien on oltava palamattomia ja rakenteeltaan sellaisia, että tuli ei pääse kehittymään niissä
- tupakointipaikan välittömään läheisyyteen on sijoitettava alkusammutuskalustoa.

Tutustu oppaaseen ”Ravintolan ja muun ravitsemisliikkeen tupakointitila, opas suunnittelijoille, kiinteistönomistajille, ravintoloitsijoille ja viranomaisille”.

Linkki oppaaseen:

http://www.valvira.fi/files/tiedostot/r/a/Ravintolan_tupakointitila_STM%20Opas.pdf

9 ELINTARVIKKEIDEN MYYNTI YLEISÖTILAISUUKSISSA

Yleisötilaisuuksissa myydään usein elintarvikkeita ja siksi tähän ohjeeseen on koottu myös elintarvikkeiden myyntiä koskevat vaatimukset sekä ohjeet, miten elintarviketoimija voi aloittaa toiminnan harjoittamisen (Elintarvikelaki 23/2006, 6§ ja 13§):

- Elintarvikkeitten myyntiä tai luovutusta sekä niitten kuljetusta varten olevan tilan tulee olla elintarvikehuoneisto.
- Uudesta elintarvikehuoneistosta tai sen olennaisesta muutoksesta tulee aina tehdä ilmoitus valvontaviranomaiselle.
- Jos tilassa käsitellään eläimistä saatavia elintarvikkeita laajamittaisesti ennen myyntiä, on toimijan haettava hyväksyntä valvontaviranomaiselta ennen toiminnan aloittamista tai sen olennaisesta muutoksesta. Tällöin puhutaan elintarvikehuoneiston sijaan laitoksesta.

9.1 Elintarvikehuoneisto

Elintarvikehuoneistolla tarkoitetaan mitä tahansa rakennusta tai huoneistoa tai niiden osaa taikka muuta ulko- tai sisätilaa, jossa myytäväksi tai muuten luovutettavaksi tarkoitettuja elintarvikkeita valmistetaan, säilytetään, kuljetetaan, pidetään kaupan, tarjoillaan tai muutoin käsitellään, ei kuitenkaan alkutuotantopaikkaa (elintarvikelaki 23/2006, 6§). Elintarvikehuoneistolla tarkoitetaan siis yleensä kaikkia grillejä, kioskeja ja vastaavia. Elintarvikealan toimijan on tehtävä ilmoitus elintarvikehuoneistosta viimeistään neljä viikkoa ennen toiminnan aloittamista sijaintikunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle. (Elintarvikelaki 23/2006, 13§; Järvinen 2003, 13.)

Linkki ilmoitukseen elintarvikehuoneistosta:

http://www.kalajoki.fi/alltypes.asp?menu_id=478

9.2 Liikkuva elintarvikehuoneisto tai laite

Tällä tarkoitetaan ajoneuvoa tai liikkuvaa laitetta, joka toimii elintarvikehuoneistona (Elintarvikelaki 23/2006, 13§-15a§; Järvinen 2003, 16):

- Ilmoitus elintarvikehuoneistosta neljä viikkoa ennen toiminnan aloittamista sen kunnan valvontaviranomaiselle, jonka alueella toiminta aloitetaan
- tai siihen kuntaan, jossa sijaitsee kyseisen elintarvikehuoneiston varasto- ja huoltotilat. Toimijalle edullisinta olisi tehdä ilmoitus aina kotikuntaansa.
- Kun toimija on jo ilmoittanut elintarvikehuoneistonsa, on hän edelleen velvollinen tiedottamaan toiminnastaan kaikissa kunnissa, missä hän harjoittaa toiminta-

taa. Tiedon tulee olla kunnan valvontaviranomaisella viimeistään neljä päivää ennen toiminnan aloittamista.

Linkki tiedotuslomakkeeseen tilapäisestä myynnistä:

http://www.kalajoki.fi/alltypes.asp?menu_id=479

- Kalajoen kaupungilla elintarviketurvallisuudesta vastaa ympäristöterveydenhuollon johtaja Inkeri Eronen
- puh. 044 4691460
- sähköposti: inkeri.eronen@kalajoki.fi.

9.3 Ulkomyynti

Tässä asetuksessa sovelletaan elintarvikelain 6 §:n sekä laitasetuksen 3 §:n määritelmiä, minkä lisäksi tarkoitetaan ulkomyyntillä elintarvikkeen tarjoilua, kaupanpitoa tai muuta luovuttamista sekä näihin liittyviä välittömiä muita käsittelyvaiheita ulkotilassa (Maa- ja metsätalousministeriön asetus ilmoitettujen elintarvikehuoneistojen elintarvikehygieniasta 1367/2011, 2§).

Ulkomyyntiä varten tulee toimijan tehdä elintarvikehuoneistoilmoitus tai hänellä on oltava aikaisempi hyväksyntä. Ilmoituksen voi tehdä myös myyntialueen haltija, jos kyseessä on suuri tapahtuma. Myyntipaikalla tulee säilyttää joko aiempi hyväksymispäätös tai todistus ilmoituksen vastaanottamisesta sekä oma valvontasuunnitelma. (Järvinen 2003, 10 - 11.)

9.4 Toiminnan keskeytys tai muutos

Toiminnan keskeyttämisestä, lopettamisesta, toimijan vaihtumisesta tai muusta olennaisesta muutoksesta, kuten kasvaneesta henkilö- tai paloturvallisuusriskistä on toimija veloitettu ilmoittamaan valvontaviranomaiselle (Elintarvikelaki 23/2006, 13§).

Linkki ilmoituslomakkeeseen elintarvikehuoneiston olennaisesta muutoksesta:

http://www.kalajoki.fi/alltypes.asp?menu_id=484

9.6 Hygienia

Toimijan on pidettävä huolta, että elintarvikehuoneistossa työskentelevillä on elintarvikehygienian osaamistodistus eli hygieniapassi. Toimijan tulee tarvittaessa esittää todistus osaamisesta valvontavirnaomaiselle. Siispä todistus tai todistukset pidetään osana omavalvontasuunnitelmaa. Todistus osaamisesta vaaditaan henkilöltä, joka käsittelee pakkaamattomia helposti pilaantuvia elintarvikkeita, jos hän on työskennellyt tällaisten elintarvikkeiden käsittelyä edellyttävissä tehtävissä yhdessä tai useammassa elintarvikehuoneistossa yhteensä vähintään kolme kuukautta. (Elintarvikelaki 23/2006, 27 §.)

Lisäksi hyvä hygienia on äärimmäisen tärkeää, jotta mahdollisilta ruokamyrkytyksiltä ja epidemioilta vältyttäisiin tai ainakin niiden riskejä voitaisiin vähentää.

9.7 Omavalvonta

Omavalvontasuunnitelma tulee pitää aina elintarvikehuoneistossa mukana. Elintarvikelain 23/2006 19§ mukaan siinä tärkeimmät huomioitavat seikat ovat seuraavat:

Elintarvikealan toimijalla on oltava riittävät ja oikeat tiedot tuottamastaan, jalostamastaan ja jakelema-
taan elintarvikkeesta. Elintarvikealan toimijan on tunnettava elintarvikkeeseen ja sen käsittelyyn liittyvät
terveysvaarat sekä elintarviketurvallisuuden ja muiden tämän lain 2 luvun mukaisten vaatimusten kannal-
ta kriittiset kohdat toiminnassaan (Elintarvikelaki 23/2006, 19§).

Tutustu Kalajoen kaupungin ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueen elintar-
vikemääräykseen. Määräys sisältää lisäohjeita, joita tarvitset toiminnassasi.

Linkki määräykseen: <http://dynasty.kalajoki.fi/kokous/2012274-4-2047.PDF>

10 LIIKENNETURVALLISUUS

Yleisötilaisuuksissa liikennejärjestelyt osoittautuu usein haasteellisiksi ja siksi tähän ohjeeseen on koottu aiheesta oma kohtansa. Riskejä aiheuttavat usein suuret ihmismas-
sat yhdistettynä liikenteeseen. Tällä ohjeen kohdalla pyritään ensisijaisesti pienentä-
mään liikenteestä aiheutuvia riskejä.

10.1 Liikennesuunnitelma

On yleistä, että suuret yleisötilaisuudet edellyttävät muutoksia liikennejärjestelyihin alueella, jolloin järjestäjä on velvollinen tekemään poliisille liikennesuunnitelman. Liikennesuunnitelma liitetään osaksi tilaisuuden turvallisuussuunnitelmaa. Suunnittelussa tulee ottaa huomioon seuraavat seikat (Lampinen ja Välikylä 2009, 15–16; Pelastuslaki 379/2011, 11§ ja 16§):

- pelastustiet
- mahdollinen liikenteen sulkeminen
- liikenteen ohjaus (lista ohjaajista)
- tilapäiset liikennemerkit
- liikennejärjestelyt kuten ajoreitit sekä pysäköintialueet
- opastaulut alueen porteille / pääsisäänkäynneille, joissa on esitetty alueen rakennukset, lavat, kulkureitit, pelastustiet, alkusammutuskalusto ja muut tarpeelliset asiat.

10.2 Pelastustiet

Tien on oltava rakennusluvan mukaan pelastustie, jotta sitä voidaan jatkossakin pitää sellaisena. Toiminnan harjoittajan on huolehdittava, että pelastustiet ovat ajokelpoisia, esteettömiä ja oikein merkittyjä (Pelastuslaki 379/2011, 11§). Pelastustiet merkitään aina tilaisuuden pelastussuunnitelmaan, vaikka erillistä liikennesuunnitelmaa ei vaadittaisikaan. Pelastusteitten suunnittelussa tulee ottaa huomioon seuraavat asiat (Tapaturva Oy, 2008):

- leveys vähintään 3,5 metriä
- ajokorkeus vähintään 4,2 metriä
- sisempi kääntösäde 5,5 metriä
- ulompi kääntösäde 12,5 metriä
- maksimikaltevuus 10 astetta
- materiaalina kova maaperä (esimerkiksi asfaltti)
- mitoitettava 35 tonnin ajoneuville (nostolava)

- riskinarvioinnin perusteella tie voidaan mitoittaa myös 16 tonnin ajoneuvolle (raskas pelastusajoneuvo)
- pelastusajoneuvot tulee pystyä ajamaan 50 metrin päähän rakennuksista
- ambulanssit tulee pystyä ajamaan rakennusten välittömään läheisyyteen.

10.3 Liikenteen sulkeminen

Jos tilaisuus edellyttää tien sulkemista, on siihen haettava asemakaava-alueella lupa kunnalta ja muissa tapauksissa poliisilta (Tieliikenneasetus 625/2010, 51§) sekä ilmoitettava hätäkeskukseen ja pelastuslaitokselle liikenteen sulkemisesta.

- Kalajoen kaupungilla liikenneasioista vastaa yhdyskuntatekniikan insinööri Annukka Takalo
- puh. 044 4691217
- sähköposti: annukka.takalo@kalajoki.fi

10.4 Tilapäisopasteet

Yleensä yleisötilaisuuksissa käytetään tilapäisiä opasteita osoittamaan tilaisuuden sijaintia. Tilapäisen opasteen käyttöä varten tulee järjestäjän tehdä hakemus ELY-keskukselle, suosituksen mukaan jopa 6 kuukautta ennen tapahtumaa. Tutustu aiheeseen ELY-keskuksen internetsivuilla.

Linkki sivuille: <http://www.ely-keskus.fi/web/ely/tilapaiset-opasteet#.Ud0iDvnIa8I>

Kalajoen kaupungilla on myös omia opastauluja muun muassa valtatie 8:n varressa ja hiekkasärkillä, joita yleisötilaisuuden järjestäjä voi varata käyttöönsä. Ilmoitusta ELY-keskukselle ei tehdä.

- Opastaulujen lupa-asioista sekä käytön ohjeistuksesta vastaa Kalajoki Akatemialta Aija Tilvis
- puh. 044 5630012

10.5 Ajoreitit ja pysäköinti

Toivottavaa olisi, että järjestettäessä suuria yleisötilaisuuksia tapahtumapaikka sijaitisi mahdollisimman etäällä parkkialueesta. Tällöin suuret ihmisvirrat eivät häiritse liikennettä niin paljon ja toisaalta taas ihmisten on turvallisempi liikkua. Järjestäjä voi myös asettaa alueelle liikenteen ohjaajia, jos tarvittavaa turvallisuustasoa ei saada muuten täytetyksi.

10.6 Vesi- ja maastoliikenne

Jos yleisötilaisuus on vesistöalueella järjestettävä tapahtuma, esimerkiksi moottorivenekilpailu, tulee järjestäjän hakea lupa kunnan ympäristösuojeluviranomaiselta. Jos tilaisuus järjestetään usean kunnan alueella, tulee lupa hakea alueen ELY-keskukselta. (Vesiliikennelaki 463/1996, 21§). Järjestäjällä on vastuu tilaisuuden aikana järjestää tarvittavat veneparkit, opasteet sekä ohjeistaa veneitten tankkaus.

Jos yleisötilaisuus on maastossa järjestettävä tapahtuma, esimerkiksi moottoripyöräkilpailu, tulee järjestäjän hakea lupa kunnan ympäristöviranomaiselta jos tapahtumasta on odotettavissa huomattavia haittoja ympäristölle, luonnolle tai asutukselle. Järjestäjän tulee olla yhteydessä ympäristöviranomaiseen, joka määrittää, tarvitaanko lupaa vai ei. (Maastoliikennelaki 1710/1995, 30§).

Yhteystiedot Kalajoen ympäristöviranomaiselle:

- ympäristötarkastaja Aino Alatalo
- puh. 044 4691229
- aino.alatalo@kalajoki.fi

11 TARKASTUSLISTA JÄRJESTÄJÄLLE JA VIRANOMAISILLE

Tälle sivulle on koottu tarkastuslista, jota voit käyttää apunasi tilaisuuden järjestämisessä. Myös viranomaiset voivat käyttää listaa apuna valvonnassa.

	ok
1. Ilmoitus yleisötilaisuudesta poliisille (katso 2)	☐
2. Pelastussuunnitelma pelastusviranomaiselle (katso 3)	☐
3. Turvallisuushenkilöstön perehdytys (katso 4)	☐
4. Ensiapu (katso 4.3)	☐
5. Erikoistehosteet (katso 5.1)	☐
6. Ilotulitteet (katso 5.2)	☐
7. Nestekaasu (katso 5.3 – 5.6)	☐
8. Ympäristöhaittojen ehkäisy (katso 6)	☐
9. Ilmoitus melusta ympäristöviranomaiselle (katso 6.4)	☐
10. Alueitten ja rakennusten turvallisuus sekä näitten tarkastus (katso 7)	☐
11. Anniskelulupa ja anniskelupaikka (katso 8.1–8.2)	☐
12. Tupakan myynti ja tupakointipaikka (katso 8.3–8.4)	☐
13. Elintarviketurvallisuus (katso 9)	☐
14. Liikenneturvallisuus ja liikennesuunnitelma (katso 10)	☐

Muistiinpanoja:

12 VIRANOMAISTEN YHTEYSTIEDOT

1. Oulun poliisilaitos (ilmoitus yleisötilaisuudesta):
 - puh. 071 8760211 puhelinvaihte

2. Jokilaaksojen pelastuslaitos, Kalajoen paloasemaryhmä (pelastussuunnitelma):
 - paloasemaryhmän päällikkö Kauko Himanka
 - puh. 044 4296241
 - sähköposti: kauko.himanka@jokipelastus.fi

 - palomestari Sakari Linnell
 - puh. 044 4296242
 - sähköposti: sakari.linnell@jokipelastus.fi

3. Kalajoen ympäristöviranomaisen (ympäristöasiat sekä vesi- ja maastoliikenne):
 - ympäristötarkastaja Aino Alatalo
 - puh. 044 4691229
 - sähköposti: aino.alatalo@kalajoki.fi

4. Kalajoen rakennusvalvontaviranomaisen (rakennusten turvallisuus ja yleisörakennelmat):
 - rakennustarkastaja Jouko Lehikoinen
 - puh. 044 4691890
 - sähköposti: jouko.lehikoinen@kalajoki.fi

 - rakennustarkastaja Osmo Heikkala
 - puh. 044 4691428
 - sähköposti: osmo.heikkala@kalajoki.fi

5. Kalajoen ympäristöterveydenhuolto (elintarvikkeiden myynti ja elintarviketurvallisuus):
 - ympäristöterveydenhuollon johtaja Inkeri Eronen
 - puh. 044 4691 460
 - sähköposti: inkeri.eronen@kalajoki.fi.

6. Kalajoen yhdyskuntatekniikka ja liikenneasiat
 - yhdyskuntatekniikan insinööri Annukka Takalo
 - puh. 044 4691217
 - sähköposti: annukka.takalo@kalajoki.fi

13 KIRJALLISUUTTA

Alkoholilaki 1143/1994. www-dokumentti.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19941143>

Elintarvikelaki 23/2006. www-dokumentti.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060023>

Helsingin kaupungin pelastuslaitos 2011. Opas pelastusviranomaiselle, Pyroteknisten tehosteiden käytön valvonta. www-dokumentti.

<http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/e5d3fe0049c094d4b2baf21a57f66d5d/Pyroteknisten+tehosteiden+k%C3%A4yt%C3%B6n+valvonta+30.12.2012.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=e5d3fe0049c094d4b2baf21a57f66d5d>

Horelli, K. 2013. *Palo- ja henkilöturvallisuuden turvallisuuskortit kohdetyypeittäin*. Opinnäytetyö. Pelastusopisto. Kuopio.

Järvinen, S. 2003. *Turvallinen yleisötilaisuus*. 2. painos. Ympäristö ja Terveys-lehti. Pori.

Jätelaki 646/2011. www-dokumentti.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110646?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=j%C3%A4telaki#L6P46>

Kalajoen kaupungin rakennusjärjestys. www-dokumentti.

http://www.kalajoki.fi/alltypes.asp?menu_id=125

Kokoontumislaki 530/1999. www-dokumentti.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990530>

Laki järjestyksenvalvojista 533/1999. www-dokumentti.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990533#P12>

Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta 390/2005. www-dokumentti. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2005/20050390>

Lampinen, J. ja Välikylä, T. 2009. *Yleisötilaisuuden järjestämisopas*. Ympäristö ja Terveys-lehti. Pori.

Maa- ja metsätalousministeriön asetus ilmoitettujen elintarvikehuoneistojen elintarvikehygieniasta 1367/2011. www-dokumentti.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20111367#Lid1891844>

Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999. www-dokumentti.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990132>

Maastoliikennelaki 1710/1995. www.dokumentti.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1995/19951710>

Pelastuslaki 379/2011. www-dokumentti.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110379#L3P16>

Sosiaali- ja terveysministeriö. Ravintolan ja muun ravitsemisliikkeen tupakointitila.

Opas suunnittelijoille, kiinteistön omistajille, ravintoloitsijoille ja viranomaisille. www-dokumentti.

http://www.valvira.fi/files/tiedostot/r/a/Ravintolan_tupakointitila_STM%20Opas.pdf

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus suurten yleisötilaisuuksien hygieenisistä järjestelyistä ja jätehuollosta 504/2009. www-dokumentti.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2009/20090405>

Suomen rakennusmääräyskokoelma, E1. www-dokumentti.

http://www.finlex.fi/data/normit/37126-E1_2011-fi.pdf

Tapaturva Oy:n internetsivut (pelastustiet). <http://www.tapaturva.fi/pelastustiet/>

Tieliikenneasetus 625/2010. www-dokumentti.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20100625>

Tupakkalaki 984/2008. www-dokumentti.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2008/20080984#Pid1888514>

Valtioneuvoston asetus 420/2011 elintarvikevalvonnasta. www-dokumentti.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20110420#Pid1893354>

Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 407/2011. www-dokumentti.

<http://plus.edilex.fi/tukes/fi/lainsaadanto/20110407>

Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta 855/2012. www-dokumentti. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2012/20120855>

Vesiliikennelaki 463/1996. www-dokumentti.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19960463#L5P21>

Vuoripuro, J. Suurten yleisötilaisuuksien turvallisuusopas. www-dokumentti. Viitattu 31.12.2013.

http://www.pelastuslaitos.fi/attachments/lomakkeet/yleisotilaisuus_turvallisuusopas.pdf

SUOMEN ASUNTOMESSUT
KALAJOEN KAUPUNKI

TURVALLISUUSSUUNNITELMA
Loma-asuntomessut Kalajoella 23.6 – 6.7.2014

23.3.2014
Marko Talus

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 TAPAHTUMA JA ORGANISAATIO	5
2.2 Tapahtuman piirteitä	5
2.3 Messuorganisaatio	5
3 ALUEEN TIEDOT	6
4 PELASTUSSUUNNITELMA	7
4.1 Turvallisuusorganisaatio	7
4.1.1 Järjestyksenvalvontayrityksen tehtävät	8
4.1.2 Järjestyksenvalvojien määrä	9
4.2 Viestisuunnitelma	10
4.2.1 Viestijärjestelyt	10
4.2.2 Toimintaohjeet yleisön varoittamisesta ja ohjeistuksesta.	11
4.2.3 Viestintä tulipalotilanteessa	11
4.2.4 Viestintä sairaustapauksessa	12
4.3 Ensiapusuunnitelma	12
4.4 Alkusammutuskalusto	13
5 LIIKENNESUUNNITELMA	14
5.1 Pelastustiet	15
5.2 Liikenteen ohjaus	15
5.3 Tilapäiset liikennemerkit	16
5.4 Liikennejärjestelyt	16
5.5 Opastaulut	16
6 VIRANOMAISTEN MYÖNTÄMÄT LUVAT	17
7 VAKUUTUSTURVA	17
8 RISKIENKARTOITUS JA ENNALTAEHKÄISY SEKÄ OHJEET ONNETTOMUUS- JA VAARATILANTEISIIN (ohjeet erillisenä liitteenä)	17

8.1 Rikollisuus ja mahdolliset onnettomuudet	18
8.2 Ympäristöhaittojen ehkäisy	19
8.3 Alueen ja rakennusten turvallisuus	20
8.4 Muut riskit	23
8.5 Tilaisuuden aikana havaittavat riskit	24
LÄHTEET	25
LIITTEIDEN LÄHTEET	25
LIITTEET	
1. T1 ILKIVALTA – VARKAUS – JA JÄRJESTYSHÄIRIÖTILANTEET	26
2. T2 TUNTOMERKKIKAAVAKE RIKOSTILANTEESEEN	27
3. T3 POMMIUHKATILANNE JA MUU ASEELLINEN UHKA	28
4. T4 TUNTOMERKKIKAAVAKE: POMMIUHKATILANNE JA MUU ASEELLINEN UHKA	29
5. T5 KAASUVAARA, SÄTEILYVAARA TAI VASTAAVA TERVEYTTÄ UHKAAVA VAARA	31
6. T6 MYRSKY	32
7. T7 VESIVAHINKO JA SÄHKÖKATKOS	33
8. T8 PYSÄKÖINTIALUEEN HENKILÖSTÖN TOIMINTAOHJEET	34
9. T9 MESSUTALOJEN ESITTELIJÖIDEN TOIMINTAOHJEET	35
10. L1 TURVALLISUUSHENKILÖSTÖN TOIMENPIDELOMAKE	36
11. L2 ENSIAPUHENKILÖSTÖN TOIMENPIDELOMAKE	37
12. ENSIAPUOHJEISTUS	38
13. K1 MESSALUEEN KARTTA	39
14. K2 LENTOKENTÄN PYSÄKÖINTIALUEEN KARTTA	40
15. K3 MESSUALUEEN OPASTAULU JA ALKUSAMMUTUSKALUSTO	41
16. K4 LENTOKENTÄN PYSÄKÖINTIALUEEN ALKUSAMMUTUSKALUSTO	42

1 JOHDANTO

Tämän turvallisuussuunnitelman tarkoituksena on kartoittaa mahdollisia riskejä loma-asuntomessuilla. Suunnitelmassa esitetään keinot, joilla riskit saadaan sellaiselle tasolle, että tilaisuus on turvallinen järjestää. Työn teoriapohja on koottu Kalajoen kaupungin yleisötilaisuuksien ohjeistuksen (Talus, Yleisötilaisuus – Ohjeita järjestäjälle), sekä Heikki Vuorenpään laatiman Lappeenrannan loma-asuntomessujen turvallisuussuunnitelman pohjalta (Vuorenpää, pelastus – ja turvallisuussuunnitelma).

Pääpaino suunnitelmassa tulee olemaan onnettomuuksien ehkäisyn suunnittelu sekä toimintaohjeet mahdollisiin onnettomuus – ja vaaratilanteisiin. Messuorganisaatio koulutetaan ja perehdytetään tämän suunnitelman mukaisesti turvallisuusjärjestelyihin. Erittäin tärkeässä osassa suunnitelman toteutumisessa on, että turvallisuusorganisaatio tutustuu pelastussuunnitelmaosioon (katso 4), riskien kartoitukseen (katso 8) sekä toimintaohjeisiin (erilliset liitteet).

Turvallisuushenkilöstö sekä ensiapuhenkilöstö täyttävät jokaisen toimenpiteitä vaatineen tilanteen jälkeen toimenpidekaavakkeen. Kaavakkeet ovat tässä suunnitelmassa erillisinä liitteinä.

2 TAPAHTUMA JA ORGANISAATIO

Kalajoen loma-asuntomessut järjestetään Kalajoen hiekkasärkillä 23.6 – 6.7.2014 välisenä aikana. Loma-asuntomessut ovat koko perheen tapahtuma, jonne on odotettavissa jopa tuhansia ihmisiä päivittäin. Kävijämäärä voidaan arvioida Lappeenranta - messututkimuksesta, josta ilmenee aiempien loma-asuntomessujen kävijämäärät. Suurin kävijämäärä loma-asuntomessuilla on ollut Porissa vuonna 2008. Kävijöitä oli 65363 henkilöä. (Rakennustutkimus RTS Oy, 2). Päivittäinen kävijämäärä vaihteli runsaasti tuhannesta henkilöstä aina kuuteen tuhanteen henkilöön (Suorakanava Oy, 5). Porin messutapahtuma oli poikkeuksellisen suuri, mutta ei voida olettaa, ettei vastaava ihmismäärä saapuisi Kalajoellekin, siispä käytetään suunnitelman tunnuslukuina noita numeroita.

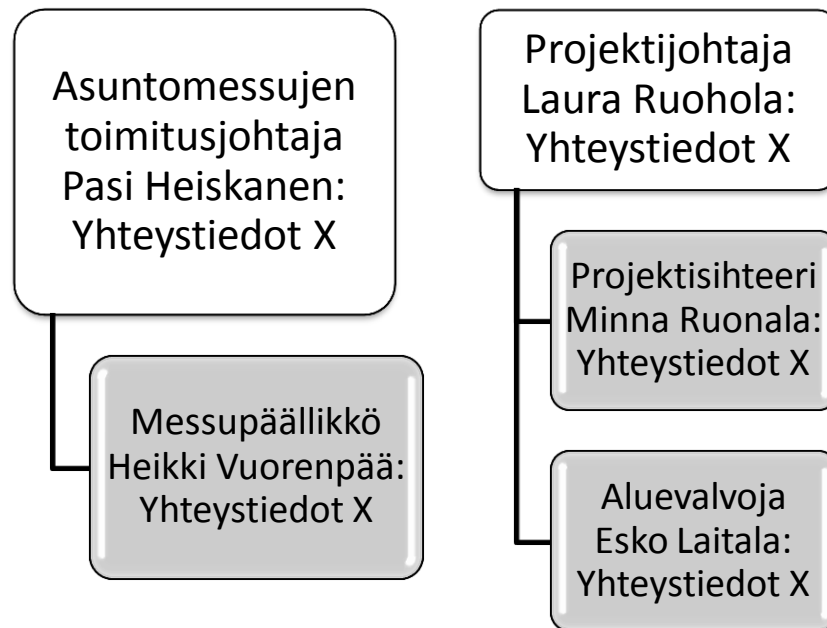
2.2 Tapahtuman piirteitä

Loma-asuntomessut on koko perheen tapahtuma, joka järjestään päiväsaikaan. Suurin riski tapahtumassa on ihmisten määrä ja ikäjakauma. Luonteeltaan tapahtuma itsessään on rauhallinen.

Paikalle on odotettavissa kaiken ikäistä yleisöä. Haasteina tapahtumassa on mahdolliset hellepäivät lämmön aiheuttamien sairaustapausten vuoksi, merellisen sijainnin takia voimakkaan myrskyn mahdollisuus sekä organisaation toiminta mahdollisissa vaaratilanteissa.

2.3 Messuorganisaatio

Messuorganisaatio on kuvattu organisaatiokaavaan (kuva 1). Turvallisuusorganisaatio on kuvattu pelastussuunnitelmassa.

Kuva 1. Loma-asuntomessujen organisaatio.

3 ALUEEN TIEDOT

Messualue sijaitsee Kalajoen hiekkasärkillä ja pysäköintialueet sijaitsevat Kalajoen lentokentällä sekä hiekkasärkien raviradalla. Messualueen pääportin osoite on **Tahkokorvantie 1**. Näyttelynumerot ovat kohteiden hälytysosoitteita messutapahtuman ajan, joten messutalojen oikeita osoitenumeroita ei asenneta taloihin sekaannuksen ehkäisemiseksi. Näyttelynumerot löytyvät karttaliitteestä K1 ja K3. Alla on lista kartoista, jotka löytyvät karttaliitteistä:

- K1 Messualueen kartta
- K2 Lentokentän pysäköintialueen kartta
- K3 Messualueen opastaulu ja alkusammutuskalusto
- K4 Lentokentän pysäköintialueen alkusammutuskalusto

4 PELASTUSSUUNNITELMA

Tässä suunnitelman kohdassa käsitellään turvallisuusorganisaation tehtävät sekä toiminnan ohjeistus. Lisäksi tässä kohdassa käsitellään viestisuunnitelma, ensiapusuunnitelma sekä alueen alkusammutuskalusto. Riskinarviointi ja toimenpiteet uhkiin esitellään omassa kohdassaan.

4.1 Turvallisuusorganisaatio

Turvallisuusorganisaatio on kuvattu alla olevaan taulukkoon (taulukko 1), sekä turvallisuuden kannalta tärkeät viranomaiset taulukkoon 2. Suomen asuntomessut vastaa tilaisuuden turvallisuusjärjestelyistä ja nimeää vastuuhenkilöksi tilaisuuden ajaksi turvallisuuspäällikön. Turvallisuuspäällikkö hallinnoi turvallisuusasioita koko tapahtuman ajan tämän suunnitelman mukaisesti.

Taulukko 1. Turvallisuusorganisaatio.

Turvallisuuspäällikkö Heikki Vuorenpää	Yhteystiedot X
Varaturvallisuuspäällikkö Esko Laitala	Yhteystiedot X
Järjestyksenvalvontayritys	Yhteystiedot X
Liikenteen ohjaajat	Yhteystiedot X
Ensiaputoimija	Yhteystiedot X

Taulukko 2. Viranomaisten yhteystiedot

Jokilaaksojen pelastuslaitos, Kalajoen paloasemaryhmän päällikkö Kauko Himanka	Yhteystiedot X
---	----------------

Jokilaaksojen pelastuslaitos, Palomestari Sakari Linnell	Yhteystiedot X
Päivystävä palomestari	Yhteystiedot X
Päivystävä yksikönjohtaja	Yhteystiedot X
Ympäristötarkastaja Aino Alatalo:	Yhteystiedot X
Rakennustarkastaja Jouko Lehikoinen	Yhteystiedot X
Rakennustarkastaja Osmo Heikkala	Yhteystiedot X
Ympäristöterveydenhuollon johtaja Inkeri Eronen (elintarviketurvallisuus)	Yhteystiedot X
Yhdyskuntatekniikan insinööri Annukka Takalo (liikenneturvallisuus)	Yhteystiedot X
Eläinlääkäri virka-aikaan 08:00 - 16:00 Marika Nevala	Yhteystiedot X
Päivystävä eläinlääkäri muuna aikana	Yhteystiedot X

4.1.1 Järjestyksenvalvontayrityksen tehtävät

Turvallisuuspäällikkö ohjeistaa järjestyksenvalvontayrityksen toiminnan. Järjestyksenvalvontayritys toimittaa turvallisuuspäällikölle listan järjestyksenvalvojista. Järjestyksenvalvonnan tehtäviin kuuluu ensisijaisesti järjestyksen ylläpitäminen alueella. Järjestyksenvalvojat estävät häiritsevien henkilöiden pääsyn alueelle sekä poistavat tällaiset henkilöt alueelta. He saavat käyttöönsä toimintaohjeet T1 ja T2 rikostilanteita varten ja

muita uhkatilanteita varten toimintaohjeet T3, T4, T5 sekä ensiapuohjeet (EA). Kiertävät järjestyksenvalvojat tarkastavat aamuisin messualueen ja raportoivat mahdollisista riskihavainnoista turvallisuuspäällikölle.

Järjestyksenvalvontayrityksen vastuulle jää järjestää tilaisuuteen sen aukioloaikana sellainen henkilöstö, jolla on riittävä uimataito pelastaa veden varaan joutunut henkilö sekä riittävät ensiapuvalmiudet ainakin painelupuhalluselvytykseen. Järjestyksenvalvojat saavat SPR:n elvytysohjeet kirjallisena, joita heidän tulee pitää mukanaan vuoronsa aikana.

Jokainen järjestyksenvalvojan tai vartijan toimenpiteitä vaatinut tilanne kirjataan ylös ja ne toimitetaan aina tilanteen jälkeen messutoimistoon. Kirjaamisessa käytetään tämän suunnitelman liitteenä olevaa lomaketta L1. Toisen kiertävän järjestyksenvalvojan vastualueena on ranta-alue ja toisen muu messualue.

4.1.2 Järjestyksenvalvojien määrä

Tapahtumaan asetetaan alla olevan taulukon 3 mukaan järjestyksenvalvoja sekä yöajaksi kaksi vartijaa.

Taulukko 3. Järjestyksenvalvojien määrä

Alue	Klo 07:00 - 9:30	Klo 9:30 - 18:30	Klo 18:30 - 21:00	Klo 21:00 - 07:00
Pääportti		2 kpl		
Huoltoportti	1 kpl		1kpl	
Kiertävä järjestyksenvalvonta 10:00 - 18:00		2kpl (klo 10-18)		
Yövartiointi				2 kpl

4.2 Viestisuunnitelma

Tässä suunnitelmassa esitetään turvallisuusorganisaation käyttämät viestintään liittyvät seikat sekä yleisön varoittamiseen käytettävät keinot. Viestisuunnitelma on erittäin keskeinen turvallisuuden kannalta, siispä jokaisen turvallisuusorganisaatioon kuuluvan tulee osata tässä osiossa käytävät seikat ennen tilaisuuden alkua. Turvallisuuspäällikkö varmistaa osaamisen tason.

4.2.1 Viestijärjestelyt

Ensisijaisesti tilaisuudessa käytetään matkapuhelimia sekä vhf-radioita. Alla näkyvässä viestikaaviossa (taulukko 4) näkyy toiminnassa käytettävät puhelinnumerot.

Taulukko 4. Viestikaavio

	Ensisijainen viestintäyhteys	Varajärjestelmä
Turvallisuuspäällikkö	Yhteystiedot X	x
Pääportti	Yhteystiedot X	x
Kiertävät järjestyksenvalvojat	VHF	x
Ensiapupiste	Yhteystiedot X	x
Messutoimisto	Yhteystiedot X	x
Liikenteen ohjaus	Yhteystiedot X	x
Hätänumero	112	
Yövärtiointi	Yhteystiedot X	x
Päivystävä palomestari	Yhteystiedot X	112
Päivystävä yksikönjohtaja	Yhteystiedot X	112

Turvahenkilöstön perehdytys viestijärjestelyihin tapahtuu turvallisuuspäällikön tai hänen määräämän henkilön toimesta. On tärkeää, että henkilöstö tietää mihin soitetaan

ensimmäisenä ja että numerot ovat oikeita. Esimerkiksi hukkumistapauksessa tämä voi olla elinehto potilaalle.

4.2.2 Toimintaohjeet yleisön varoittamisesta ja ohjeistuksesta.

Yleisöä varoitetaan messualueella oman kuulutusjärjestelmän kautta. Tiedottamisoikeus alueella on ainoastaan turvallisuuspäälliköllä tai hänen määräämillään henkilöillä. Vaarasta tiedottaminen ja ohjeistus on suunniteltu etukäteen ja tiedotteet pyritään antamaan suomeksi, ruotsiksi sekä englanniksi. Turvallisuuspäällikkö varmistaa, että tiedottaja on kykenevä puhumaan suomea, ruotsia ja englantia.

Jos saat tiedon vaarasta, joka vaatii evakuoitimenpiteitä, ota välittömästi yhteys messutoimistoon. Messutoimisto soittaa hätäkeskukseen 112 ja tiedottaa yleisöä alueella toimintaohjeen T3 mukaisesti.

Jos tilanne vaatii ihmisten suojaantumista sisään esim. kaasu – tai säteilyvaaratilanteessa, ota välittömästi yhteys messutoimistoon. Messutoimisto soittaa hätäkeskukseen numeroon 112 ja tiedottaa yleisöä alueella toimintaohjeen T5 mukaisesti.

Myrskytilanteessa yleisöä varoitetaan toimintaohjeen T6 mukaisesti. Messujohto päättää, milloin myrskytilanne vaatii alueen tyhjentämisen.

Viranomaiset varoittavat väestöä yleisellä vaaramerkillä. Kun yleinen vaaramerkki annetaan, messualueella annetaan ohjeet omalla kuulutusjärjestelmällä toimintaohjeen T5 mukaisesti. Tämän jälkeen odotetaan viranomaisten jatko-ohjeita.

4.2.3 Viestintä tulipalotilanteessa

1. Ensimmäinen toimenpide tulipalotilanteessa on ihmisten pelastaminen
2. Vasta kun pelastaminen on tehty (tai ei ole mahdollista), soitetaan hätänumeroon 112. Anna tarkka sijaintisi messualueella. Messutalot ilmoitetaan kohdenumeron perusteella (katso K3)

3. Yritä sammuttaa tulipalo
4. Kun saat luvan puhelun lopettamiseen, soita välittömästi pääportille, kerro tarkka palon sijainti
5. Pääportin henkilöstön vastuulle jää opastaa hälytysajoneuvot kohteeseen
6. Ilmoita messutoimistoon tapahtuneesta.

4.2.4 Viestintä sairaustapauksessa

1. Ensimmäinen toimenpide on tutkia, hengittääkö potilas
2. Jos olet yksin, soita 112, anna tarkka sijaintisi messualueella. Messutalot ilmoitetaan kohdenumeron perusteella (katso K3)
3. Aloita elvytys tai muut tarvittavat toimenpiteet
4. Pyydä ihmisiltä apua elvytykseen tai muuhun tarvittavaan toimintaan sekä pyydä hakemaan ensiapuhenkilöstöä ensiapupisteeltä
5. Ilmoita messutoimistoon tapahtuneesta.

1. Jos saat apua elvytykseen tai muuhun tarvittavaan toimenpiteeseen, soita 112
2. Kun saat luvan puhelun lopettamiseen, soita messujen ensiapupisteeseen, pyydä apua ja anna tarkka sijaintisi messualueella. Messutalot ilmoitetaan kohdenumeron perusteella (katso K3)
3. Soita pääportille, kerro tarkka sijaintisi ja pyydä opastamaan hälytysajoneuvot onnettomuuspaikalle
4. Avusta elvytyksessä tai muissa tarvittavissa toimenpiteissä
5. Ilmoita messutoimistoon tapahtuneesta.

4.3 Ensiapusuunnitelma

Tässä kohdassa on esitetty tarvittava ensiapuhenkilöstön määrä ja vaatimukset sekä ensiapupisteen vaatimukset. Ensiapuhenkilöstöä sijoitetaan messualueelle päivittäin kaksi henkilöä. Jokaisella ensiapuhenkilöstöön kuuluvalla tulee olla vähintään EA-1 tai EA-2

– kurssi suoritettuna tai soveltuva terveydenhuoltoalan koulutus. Ensiaputoimija yhdessä turvallisuuspäällikön kanssa vastaa henkilöstön perehdyttämisestä järjestelyihin.

Ensiapupiste sijoitetaan karttaliitteen K3 mukaisesti alueelle. Alueen koon puolesta voidaan pitää todennäköisenä, että potilaat saavutetaan noin viidessä minuutissa alueesta riippumatta (ei koske parkkialuetta). Pisteeseen sijoitetaan ainakin seuraavan listan mukainen perusvälineistö:

- sidontatarpeet
- sakset
- desinfiointiainetta
- suojahanskoja
- vettä
- kylmäpakkauksia
- särkylääkkeitä
- potilaan siirtovälineet
- huopia
- defibrillaattori.

Ensiaputoimija tekee oman ensiapusuunnitelman, toimittaa sen turvallisuuspäällikölle, joka liittää sen osaksi tätä turvallisuussuunnitelmaa. Lisäksi ensiapuhenkilöstö kirjaa jokaisen ensiaputoimenpiteen ensiapuhenkilöstön toimenpidelomakkeeseen L2.

4.4 Alkusammutuskalusto

Alkusammutuskalustoa sijoitetaan yleisötilaisuuksien kokoontumistiloihin ja -alueille seuraavasti:

- kokoontumistilat: 1 kpl / 6 kg:n sammutin (27A 144BC) / 200m² / Palo-osasto, sammuttimien etäisyys enintään 40 metriä toisistaan, pelastusviranomaisen määrää määrän tarpeen mukaan
- sammuttimet asennetaan pohjasta mitattuna enintään 1500 mm korkeuteen
- sammutuspeitteet kaikkiin keittiöihin (suosituksena lisäksi elintarvikerasvasammutin)

- paikkoihin, joissa on runsaasti sähkötekniikkaa kuten sähkökeskukset, sijoitetaan vähintään 1 kpl / 5 kg:n hiilidioksidisammutin (89B)
- merkinnät oltava asianmukaiset (katso alla oleva taulukko 5)
- kokoontumis- ja pysäköintialueet: 6 kg:n sammutin (27A 144BC), sammuttimien noutoetäisyys enintään 40 metriä suunnasta riippumatta, pelastusviranomaisen määrittää määrän tarpeen mukaan
- sammuttimet asennetaan pohjasta mitattuna enintään 1500 mm korkeuteen.
- riskiä aiheuttavat tilapäisrakenteet (esiintymislavat tms.): vähintään yksi sammutin välittömään läheisyyteen
- merkinnät oltava asianmukaiset taulukon 5 mukaan.

Taulukko 5. Sammuttimien merkintä

Kilven koko	Enimmäiskatsomis- etäisyys
200 x 200 mm	10 metriä
350 x 350 mm	16 metriä
600 x 600 mm	27 metriä
800 x 800 mm	36 metriä
200 x 400 mm	13 metriä
350 x 700 mm	22 metriä
600 x 1200 mm	38 metriä
800 x 1600 mm	50 metriä

Sammuttimien paikat löydät karttaliitteistä K3 ja K4

5 LIIKENNESUUNNITELMA

Tämän suunnitelman tarkoituksena on minimoida liikenteestä aiheutuvat riskit messujen aikana. Liikennesuunnitelmassa tarkastellaan tilaisuutta messualueen sekä lentokentälle tulevan pysäköintialueen kannalta.

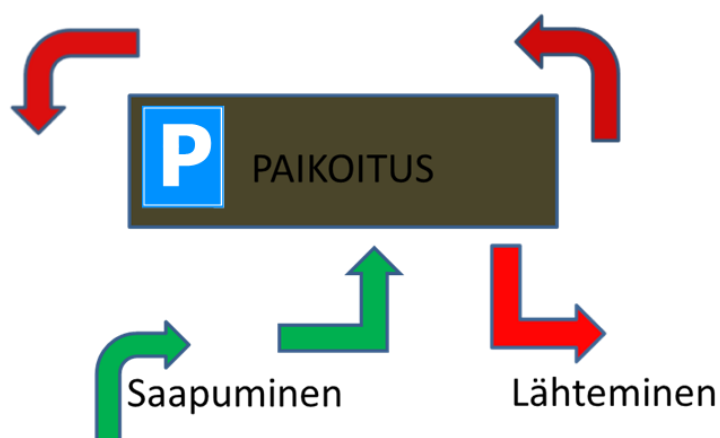
5.1 Pelastustiet

Pelastustietä messualueella toimivat kaikki ajoreitit, joten niitä ei merkitä erikseen karttaliitteeseen. Messualueella ei saa liikennöidä ajoneuvoilla lukuun ottamatta organisaation huoltoajoneuvoja. Voidaankin siis pitää epätodennäköisenä, että pelastustiet olisivat esteellisiä. Lentokentän pysäköintialueen pelastustiet on esitetty karttaliitteessä K2.

5.2 Liikenteen ohjaus

Liikenteen ohjaus koskee pysäköintialueita. Pysäköintialueelle asetetaan X – määrä liikenteen ohjaajia. Liikenteen ohjaajien opastuksesta vastaa turvallisuuspäällikkö. Opastuksessa selvitetään ohjaajille autojen kulkusuuntaa, opastetaan henkilöstö toimintaohjeen T8 mukaisiin järjestelyihin kolaritilanteen hoitamiseen ja muihin tarpeellisiin toimiin sekä varmistetaan, että ohjaajat tietävät käsisammuttimien sijainnin ja että he osaavat käyttää niitä.

Pysäköintialueella liikenteenohjaajat ohjaavat autot oikean puoleisen liikenteen taktiikalla (kuva 2), jotta kolaroinnilta vältyttäisiin. Järjestely koskee kaikkea liikennettä alueella. Autot pysäköidään maksimissaan 50 auton ryhmiin. Näitten väleihin on jätettävä 3,5 metrin tyhjä väli, joka toimii pelastustienä ja mahdollisen ajoneuvopalon rajoittajana.

Kuva 2. Pysäköintialueen liikenteenohjaus.

5.3 Tilapäiset liikennemerkit

Toinen pysäköintialue tulee lentokentälle, mistä järjestetään messuvieraiden kuljetus messualueelle bussikuljetuksella. Huomattavaa on, että tässä tapauksessa tulee ylittää 8-tie, mikä kasvattaa liikenneonnettomuuden mahdollisuutta. Tähän on varauduttu hakemalla ELY – keskukselta lupaa pudottaa nopeusrajoitus 60 km / h hiekkasärkien alueella, etelästä alkaen ennen hiekkasärkien risteystä ja pohjoisesta tullessa Meinalan teollisuusalueen jälkeen. Lisäksi molemmista suunnista tullessa, ennen hiekkasärkien risteystä nopeusrajoitus muutetaan 40 km/h. Matkailutielle ollaan hakemassa pysäköintikieltoa messujen ajaksi.

5.4 Liikennejärjestelyt

Ajoreitit messualueelle on esitetty karttaliitteessä K1. Kuten jo aiemmin todettiin, vieraat eivät pääse messualueelle omilla ajoneuvoillaan. On kuitenkin mahdollista, että messualueen viereinen Matkailutie ruuhkaantuu ja näin ollen hälytysajoneuvojen pääsy kohteeseen vaikeutuu. Pääportin henkilöstö on yhteydessä muuhun turvallisuusorganisaatioon viestisuunnitelman mukaisella tavalla. Onnettomuustilanteessa pääportin henkilöstö jää paikalleen opastamaan alueelle tulevia hälytysajoneuvoja.

5.5 Opastaulut

Pääportille sekä huoltoportille asetetaan näkyville opastaulut, joissa on esitetty alueen rakennukset, kulkureitit, ensiapupiste ja sähköpääkytkin. Kun hälytysajoneuvo saapuu pääportille, voidaan heidät opastaa kartan perusteella mahdollisimman nopeasti paikan päälle, jossa apua tarvitaan. Opastaulu on tämän suunnitelman liitteenä.

Opastauluja teetetään lisäksi seuraavasti viranomaisten käyttöön:

- Pelastusviranomainen 5 kpl
- Ensihoitoviranomainen 2 kpl (pelastusviranomainen toimittaa samalla kun toimittaa ensiapusuunnitelman)
- Poliisi 5 kpl

- Hätäkeskus 1 kpl (poliisi toimittaa)

6 VIRANOMAISTEN MYÖNTÄMÄT LUVAT

Tämän turvallisuussuunnitelman kohdan on tarkoitus selventää muut mahdolliset turvallisuus selvitykset ja luvat, joita tilaisuus on edellyttänyt. Ennen tilaisuuden alkua valvovat viranomaiset tarkistavat näiden seikkojen olevan kunnossa. Seuraavassa listassa on viranomaisten myöntämät turvallisuuteen vaikuttavat selvitykset/luvut, joita tilaisuus edellyttää:

- Ilmoitus suuresta yleisötilaisuudesta ympäristöterveydenhuollolle
- hyväksyntä päätös nestekaasulaitoksesta.

7 VAKUUTUSTURVA

Vakuutusturva on messutapahtuman laajuisissa yleisötilaisuuksissa välttämättömyys. Asuntomessut vakuuttaa messuvieraat tapaturman varalta. Kiinteistön omistajat vakuuttavat kiinteistöt.

8 RISKIENKARTOITUS JA ENNALTAEHKÄISY SEKÄ OHJEET ONNETTOMUUS- JA VAARATILANTEISIIN (OHJEET ERILLISENÄ LIITTEENÄ)

Seuraavissa luvuissa on todennettu mahdolliset riskit messutapahtumassa. Riskit on taulukoitu ja jokaisessa kohdassa on ilmoitettu toimenpide riskin ennaltaehkäisyksi, riskin taso on arvioitu ja lopussa on tarpeen mukaan viite toimintaohjeeseen, jotka löytyvät erillisinä liitteinä.

8.1 Rikollisuus ja mahdolliset onnettomuudet

Loma-asuntomessut eivät ole kovinkaan tavanomainen rikosten tapahtuma-alue. Kuitenkin on pidettävä mahdollisena, että arvioidun, noin 65000 kävijän joukosta ainakin yksi voi toimia rikollisesti ja siksi rikoksiin on varauduttava. Onnettomuuksia ylipäättään voidaan olettaa tapahtuvan noin suuren kävijämäärän joukossa. Uhkatilanteita varten, joissa väestö pitää saada poistumaan alueelta taikka suojautumaan sisään, on tehty tiedottamisohjeet, jotka ovat erillisinä liitteinä.

RISKI	TOIMENPITEET	HYVÄKSYTTY TASO / EI HYVÄKSYTTY	TOIMINTAOHJE
Ilkivalta	Järjestyksenvalvonta ja vartiointi esitetyllä taval-la.	Hyväksyttävällä tasolla, riski ilkival-taan silti olemassa	T1 ja T2
Varkaus	Järjestyksenvalvonta ja vartiointi esitetyllä taval-la. Alue on aidattu joten suurten esineiden varas-taminen on vaikeaa. Parkkipaikka on valvot-tuna liikenteen ohjaajien toimesta.	Hyväksyttävällä tasolla, riski var-kauteen silti ole-massa	T1 ja T2
Järjestyshäiriöt	Järjestyksenvalvonta sekä viestisuunnitelma.	Hyväksyttävällä tasolla.	T1 ja T2
Pommiuhka	Ohjeistus pommiuhka-soittoon, viestisuunni-telma, järjestyksenvalvo-jat kiertävät aluetta ja portit ovat vartioituna.	Hyväksyttävällä tasolla. Todennä-köisyys on pieni, mutta olemassa.	T3 ja T4
Muu aseellinen uhka	Toimintaohjeistus rikok-siin ja ensiapuun, en-siapusuunnitelma sekä	Hyväksyttävällä tasolla. Nykypäivä-nä ilmeinen tavalli-	T1, T2, T3, T4, T9 ja EA

	viestisuunnitelma.	sessä arjessa.	
Tulipalo	Varauduttu riittäväällä alkusammutuskalustolla, viestisuunnitelmalla, organisaation ohjeistuksella sekä liikennesuunnitelmalla.	Hyväksyttävällä tasolla. Sammuttämien toimintaohjeet itsessään kiinni.	T9
Sairaustapaus	Toimintaohjeistus ensiapuun ja ensiapusuunnitelma sekä viestisuunnitelma.	Hyväksyttävällä tasolla.	EA, T9
Hukkumisriski	Ensiapuohjeet, ensiapusuunnitelma ja viestisuunnitelma. Alueelle sijoitetaan pelastusrengas ja vene.	Hyväksyttävällä tasolla	EA

8.2 Ympäristöhaittojen ehkäisy

Ympäristöhaittoja on tarkasteltu juomaveden ja yleisen siisteyden kannalta. Asunotomiesutapahtumassa ympäristölle ei aiheuteta suuria haittoja.

RISKI	TOIMENPITEET	HYVÄKSYTTY TASSO / EI HYVÄKSYTTY	TOIMINTAOHJE
Talous - ja jätevesi	Kunnallinen vesi - ja viemäri liittymä. Ympäristöviranomaisen tarkastus.	Hyväksyttävällä tasolla	

Käymälät	<p>Riittävä puhtaanapito sekä mahdollisuus käsi- en pesuun ja desinfiointiin. Kiertävät järjestyksenvalvojat tarkastavat käymälät päivittäin ennen ja jälkeen messujen. Ympäristöviranomaisen tarkastus.</p>	Hyväksyttävällä tasolla	
Jätehuolto	<p>Jäteastiat sijoitetaan niin, että niistä ei aiheudu tulipalon vaaraa ilki- valtatilanteessa. Tuhkakupit ovat rakenteeltaan sellaisia, että tuli ei pääse kehittymään niissä. Kaupunki vastaa yleisestä jätehuollosta astioi- neen, joita tuodaan alu- eelle riittävästi, jotta roskaamiselta vältyttäi- siin.</p>	Hyväksyttävällä tasolla	

8.3 Alueen ja rakennusten turvallisuus

Alueen ja rakennusten turvallisuudessa on otettu huomioon muun muassa poistuminen hätätilanteessa messutaloista, muista rakennuksista ja koko alueelta. Messutalojen poistumisesta on otettava huomioon, että ne ovat tapahtuman ajan pääkäyttötarkoitukseltaan kokoontumistiloja. Tällöin niille annetaan vaatimukseksi, että varatiet on merkitty varatiemerkinällä. Lisäksi asuntoesittelijöiden tulee varmistua siitä, että varatieksi merkitystä ovesta tai ikkunasta on mahdollista poistua turvallisesti koko tapahtuman ajan.

Käsisammuttimia asetetaan alueelle pelastussuunnitelman mukaisesti. Sammuttimissa on toimintaohjeet itsessään joten erillistä koulutusta ei käyttöön järjestetä. Messutaloissa on lakisääteisesti palohälyttimiä 1 kpl / alkavaa 60m² kohden.

Uhkatilanteita varten, joissa väestö pitää saada poistumaan alueelta taikka suojautumaan sisään, on tehty toimintaohjeet T3, T4 ja T5 sekä myrskyn varalle T6, jotka ovat erillisinä liitteinä.

RISKI	TOIMENPITEET	HYVÄKSYTTY TASO / EI HYVÄKSYTTY	TOIMINTAOHJE
Poistumisturvallisuus messutaloissa	Asuntoihin kiinnitetään varatiemerkinnät.	Hyväksyttävällä tasolla	
Poistumisturvallisuus muissa messurakennuksissa.	Poistuminen turvataan poistumistieopasteilla.	Hyväksyttävällä tasolla	
Uhkatilanne messualueella	Evakuointi; ohjeistus kuulutusjärjestelmällä ja viestisuunnitelma.	Hyväksyttävällä tasolla. Suuren ihmismassan saaminen on vaikeaa pienellä organisatiolla.	T3 ja T4
Kaasuvaara tai vastaava terveyttä uhkaava vaara	Suojautuminen sisätiloihin ja ilmanvaihdon pysäyttäminen; ohjeistus kuulutusjärjestelmällä ja viestisuunnitelma.	Hyväksyttävällä tasolla. Viranomainen ohjeistaa tilanteen loppuun.	T5

Kova tuuli tai myrsky	Rakennusvalvonnan, pelastusviranomaisen ja aluevalvojan yhteistyö sekä alueen tarkastus ennen messutapahtumaa. Roskakorit ja muu vastaava irtaimisto tulee olla asennettu niin, että ne pysyvät paikallaan. Ohjeistus kuulutusjärjestelmällä ja viestisuunnitelma.	Hyväksyttävällä tasolla	T6
Sähkökatko	Ilmoitus messutoimistoon, josta otetaan yhteys sähköyhtiöön. Varoittaminen tapahtuu tässä tapauksessa megafonilla viestisuunnitelman mukaisesti.	Hyväksyttävällä tasolla	T7
Vesivahinko	Toimintaohjeet	Hyväksyttävällä tasolla	T7
Tulipalo	Alkusalustuskalusto pelastussuunnitelman mukaisesti alueella, viestisuunnitelma sekä pakolliset palovaroittimet asunnoissa; 1kpl / 60 m ²	Hyväksyttävällä tasolla	T9

8.4 Muut riskit

RISKI	TOIMENPITEET	HYVÄKSYTYTASO / EIHYVÄKSYTYT	TOIMINTAOHJE
Elintarviketurvallisuus	Kaikki elintarvikkeiden myyjät säilyttävät myyntipaikalla todistuksen elintarvikehuoneiston ilmoituksen vastaanottamisesta sekä omavontasuunnitelman.	Hyväksyttävällä tasolla	
Nestekaasun aiheuttama palo / räjähdysvaara	Kioskeissa, ravintoloissa ja myymälöissä saa säilyttää nestekaasua enintään 25 kg kerralla. Muut tyhjät sekä täydet pullot on säilytettävä lukitussa kaapissa ULKOTILASSA ja kaappi on merkittävä kyltillä "nestekaasua". Kaappi tulee sijaita kolmen metrin päästä kulkuväylistä ja rakennuksista. Jos nestekaasua säilytetään 200 kg tai enemmän, tehdään siitä ilmoitus pelastusviranomaiselle.	Hyväksyttävällä tasolla	

LÄHTEET

Rakennustutkimus RTS Oy. 2012. Kävijätutkimus Lappeenrannassa 2012

loma-asuntomessut. www-dokumentti.

http://www.asuntomessut.fi/sites/default/files/loma-asuntomessut_lappenrannassa_kavijatutkimus_2012.pdf

Suorakanava Oy. 2008. Kävijätutkimus Porissa 2008 loma-asuntomessut. www-

dokumentti. <http://www.asuntomessut.fi/sites/default/files/pori-messututkimus-2008.pdf>

Talus, M. 2013. *Yleisötilaisuus – Ohjeita järjestäjälle*. Opinnäytetyö. Pelastusopisto. Kuopio.

Vuorenpää, H. 2012. *Loma-asuntomessut Lappeenrannassa – Pelastus ja turvallisuus-suunnitelma*.

LIITTEIDEN LÄHTEET

Suomen punainen risti. Ensiapuohjeet. <http://www.punainenristi.fi/ensiapuohjeet>

Tukes. Toimintaohjeet.

<http://www.tukes.fi/Tiedostot/Tuoteturva/Kuluttajavirasto/2.%20Hotellien%20ja%20ravintoloiden%20turvallisuusohje.pdf>

Vuorenpää, H. 2012. *Loma-asuntomessut Lappeenrannassa – Pelastus ja turvallisuus-suunnitelma*.

TOIMINTAOHJE

T1 ILKIVALTA – VARKAUS – JA JÄRJESTYSHÄIRIÖTILANTEET

Ilkivalta – ja varkaustilanteet:

- Soita 112
- Jos näet tekijän, yritä saada mahdollisimman paljon tuntomerkkejä
- Pyri suojaamaan alue, jotta todistusaineisto ei häviäisi
- Ilmoita messutoimistoon numeroon x
- Täytä tuntomerkkikaavake T2
- Täytä turvallisuushenkilöstön toimenpidelomake L1

Järjestyshäiriötilanteessa:

- Pyydä toinen järjestyksenvalvoja paikalle
- Pyri ohjaamaan häiritsevä henkilö pois alueelta
- Soita tarvittaessa 112, pyydä poliisi paikalle
- Älä käytä voimakeinoja ellei ole pakko
- Ilmoita messutoimistoon numeroon x
- Täytä tuntomerkkikaavake T2
- Täytä turvallisuushenkilöstön toimenpidelomake L1

TOIMINTAOHJE**T2 TUNTOMERKKIKAAVAKE RIKOSTILANTEESEEN**

Sukupuoli (ympyröi):

Mies Nainen Poika Tyttö

Vartalo (ympyröi):

Laiha Tanakka Lihava Ei osaa sanoa

Ihonväri (ympyröi):

Vaalea Tumma Musta Ei osaa sanoa

Tarkemmat tuntomerkit (kirjoita):

Ikä: Pituus: Hiusten väri: Silmien väri:

Parta: Viikset: Naamio: Korut / kello:

Tatuoinnit: Arvet: Päähine: Laukku:

Ääni ja puhe (ympyröi):

Korkea Matala Hiljainen Voimakas

Nopeaa Hidasta Selkeää Epäselvää

Asiallista Kiroilevaa

Vaatetus (kirjoita):

Pää ja kaula: Keskivartalo: Alavartalo:

Arvioi kätsisyys (oliko ase tai esim. kello kummassa kädessä):

Muuta huomioitavaa (esim. vaikea liikkuminen, raajan puuttuminen):

Poistumistapa (jalan, pyörällä tai autolla), rekisterinumero sekä ajoneuvon väri, merkki ja malli:

Tuntomerkkikaavakkeen täyttäjä:

Nimi: Pvm: Aika:

TOIMINTAOHJE

T3 POMMIUHKATILANNE JA MUU ASEELLINEN UHKA

- Ilmoitus välittömästi messutoimistoon x
- Ilmoituksen vastaanottaja täyttää tuntomerkkikaavakkeen T4
- Messutoimisto soittaa hätänumeroon 112, poliisi tekee ratkaisun alueen tyhjentämisestä
- Turvallisuspäällikkö tai hänen nimeämänsä henkilö varoittaa väestöä messualueen kuulusjärjestelmällä seuraavasti:

SUOMEKSI:

Huomio, huomio, tärkeä tiedotus kaikille asiakkaille ja henkilökunnalle. Poliisin käskystä pyydämme teitä siirtymään välittömästi sisätiloihin turvallisuussyistä.

ENGLANNIKSI:

This is an important notice for all customers and staff. We ask you to go indoors immediately at the request of the police for security reasons.

RUOTSIKSI:

Observera, viktigt meddelande till alla gäster och personalen. På polisens order vi ber er omedelbart gå inomhus av säkerhetsskäl.

Sähkökatkokseen on varauduttu megafonilla. Jos tiedottomista ei muuten pystytä toteuttamaan, annetaan ilmoitukset megafonilla. Kuulutukset toistetaan niin kauan, että ihmiset on saatu alueelta pois.

SUOMEKSI: Vaaratilanne on ohi. Tilanne ei aiheuta enää vaaraa.

ENGLANNIKSI: The threat is now over. The situation no longer causes danger.

RUOTSIKSI: Faran är över. Situationen orsakar inte längre fara.

TOIMINTAOHJE

T4 TUNTOMERKKIKAAVAKE: POMMIUHKATILANNE JA MUU ASEELLINEN UHKA

Jos pommiuhkaus saadaan puhelimitse, toimitaan seuraavalla tavalla:

Kysy soittajalta:

- Mikä on nimesi?:
- Koska pommi räjähtää?:
- Onko pommeja enemmän kuin yksi?:
- Minkä näköinen pommi on?:
- Miksi pommi on asetettu?:
- Mikä on nimesi (tärkeää kysyä uudestaan)?:

Jos kyseessä on muu aseellinen uhkaus, toimitaan seuraavasti:

Kysy soittajalta:

- Mikä on nimesi?:
- Milloin aiot toteuttaa iskun?:
- Toimitko yksin?:
- Miksi haluat toteuttaa uhkauksen?:
- Mikä on nimesi (tärkeää kysyä uudestaan)?:

Sukupuoli (ympyröi):

Mies Nainen Poika Tyttö

Ääni ja puhe (ympyröi):

Korkea Matala Hiljainen Voimakas

Nopeaa Hidasta Selkeää Epäselvää

Asiallista Kiroilevaa Mahdollisesti juopunut tai muuten sekava

Murre jos tunnistettavissa (esim. paikallinen, ulkomaalainen):

Taustäänet (esim. ihmisiä, musiikkia, linja-auton ääni):

Kellon aika milloin tekijä soitti:

Kellon aika kun puhelu loppui:

Muuta huomioitavaa soittajasta:

Tuntomerkkikaavakkeen täyttäjä:

Nimi:

Pvm:

Aika:

TOIMINTAOHJE

T5 KAASUVAARA, SÄTEILYVAARA TAI VASTAAVA TERVEYTTÄ UHKAAVA VAARA

- Ilmoitus välittömästi messutoimistoon numeroon x
- Messutoimisto soittaa hätäkeskukseen numeroon 112
- Turvallisuuspäällikkö tai hänen nimeämensä henkilö varoittaa väestöä messualueen kuulutusjärjestelmällä alla olevan ohjeistuksen mukaisesti
- Pelastusviranomainen vastaa jatkotiedottamisesta
- Lopussa ohjeet vaaran päättymisen tiedottamisesta

SUOMEKSI:

Huomio, huomio, tärkeä tiedotus kaikille asiakkaille ja henkilökunnalle. Pyydämme teitä välittömästi siirtymään sisätiloihin ja sulkemaan ilmanvaihdon.

ENGLANNIKSI:

This is an important notice for all customers and staff. We ask you to go indoors immediately and shut down the air ventilation of the building.

RUOTSIKSI:

Observera, viktigt meddelande till alla gäster och personalen. Vi ber er omedelbart gå inomhus och stänga av ventilationen.

Sähkökatkokseen on varauduttu megafonilla. Jos tiedottomista ei muuten pystytä toteuttamaan, annetaan ilmoitukset megafonilla. Kuulutukset toistetaan niin kauan, että ihmiset on saatu alueelta pois.

SUOMEKSI: Vaaratilanne on ohi. Tilanne ei aiheuta enää vaaraa.

ENGLANNIKSI: The threat is now over. The situation no longer causes danger.

RUOTSIKSI: Faran är över. Situationen orsakar inte längre fara.

TOIMINTAOHJE

T6 MYRSKY

- Messujohto tekee päätöksen alueen tyhjentämisestä
- Poliisilla ja pelastusviranomaisella on myös oikeus keskeyttää tilaisuus
- Turvallisuuspäällikkö tai hänen nimeämensä henkilö varoittaa väestöä messualueen kuulutusjärjestelmällä seuraavasti:

SUOMEKSI:

Huomio, huomio, tärkeä tiedotus kaikille asiakkaille ja henkilökunnalle. Myrskyn takia alue tyhjenetään turvallisuussyistä. Pyydämme teitä välittömästi poistumaan alueelta pääportin kautta mistä on järjestetty bussikuljetus parkkipaikalle.

ENGLANNIKSI:

This is an important notice for all customers and staff. This area will be cleared immediately due to the storm. We ask you to leave the area immediately through the main gate. A shuttle bus will provide further transportation to the parking lot.

RUOTSIKSI:

Observera, viktigt meddelande till alla gäster och personalen. På grund av stormen tömms området av säkerhetsskäl. Vi ber er omedelbart avlägsna er från området via huvudporten. Det har ordnats busstransport till parkeringsplatsen.

Sähkökatkokseen on varauduttu megafonilla. Jos tiedottomista ei muuten pystytä toteuttamaan, annetaan ilmoitukset megafonilla. Kuulutukset toistetaan niin kauan, että ihmiset on saatu alueelta pois.

TOIMINTAOHJE

T7 VESIVAHINKO JA SÄHKÖKATKOS

Jaetaan kaikkiin vesipisteellisiin rakennuksiin

Vuotava putki tai kaluste:

- Pyri sulkemaan kiinteistön päävesisulku, yleensä vesimittarin luona

Jos ilmeinen vesivahingon vaara:

- Jos et pysty sulkemaan päävesisulkuja, yritä vaimentaa vuotoa pitämällä kättä vuodon päällä
- Älä laita kättä kuumavesilinjan päälle. Ota pyyhe, paita tai vastaava jolla painaa vuotokoh-
taa
- Ilmoita messutoimisto x
- Messutoimisto tekee hälytyksen numeroon (08) 469 6400 (virka-ajan ulkopuolella 044 565
0675) / Osuuskunta valkeavesi
- Suurissa vuototapauksissa soita suoraan hätänumeroon 112.

Sähkökatkoksen aikana:

- Varmistu poistumisteitten turvavalaistuksen kunnosta
- Varaudu pitämään jokaisessa messutalossa käsivalaisinta
- Varmistu, etteivät sellaiset sähkölaitteet ole katkoksen jälkeen päällä, joitten ei ole tarkoitus
olla (esim. jos joku on kokeillut sähkön toimintaa hellalla)
- Ilmoita messutoimisto numeroon x
- Messutoimiston henkilökunta selvittää sähkönjakeluyrityksen

TOIMINTAOHJE

T8 PYSÄKÖINTIALUEEN HENKILÖSTÖN TOIMINTAOHJEET

Ajoneuvopalo:

- Tee alkusammutus
- Soita 112
- Rajoita palo, yritä estää leviäminen muihin ajoneuvoihin
- Ilmoita messutoimistoon tilanteesta x sekä anna ajoneuvon rekisteritunnus, jotta omistaja saadaan alueella kiinni
- Täytä turvallisuushenkilöstön toimenpidelomake L1

Vuoto ajoneuvosta:

- Soita 112 ja ilmoita messutoimistoon x tilanne sekä auton rekisteritunnus
- Pyri tukkimaan vuoto
- Tuo alkusammutin ajoneuvon läheisyyteen
- Täytä turvallisuushenkilöstön toimenpidelomake L1

Kolari:

- Estä lisävahingot, ohjaa liikenne paikasta ohi ja varoita varoituskolmiolla
- Tee ajoneuvot virrattomaksi, poista avaimet virtalukoista
- Hälytä tarvittaessa apua, (potilaita, ajoneuvot ajokelvottomia jne.) soita 112
- Jos osapuolet ovat läsnä, saavat he itse sopia menettelyn
- Jos vain toinen osapuoli on läsnä, soita 112
- Ilmoita messutoimistoon tilanteesta x sekä anna ajoneuvon rekisteritunnus, jotta omistaja saadaan alueella kiinni
- Täytä turvallisuushenkilöstön toimenpidelomake L1

Eläin autossa (eläinsuojelurikos):

- Soita 112, kerro tilanne ja pyydä poliisi paikalle
- Jos eläin on välittömässä hengen vaarassa, pyri saamaan eläin autosta ulos
- Ilmoita messutoimistoon tilanteesta x sekä anna ajoneuvon rekisteritunnus, jotta omistaja saadaan alueella kiinni
- Täytä turvallisuushenkilöstön toimenpidelomake L1

TOIMINTAOHJE

T9 MESSUTALOJEN ESITTELIJÖIDEN TOIMINTAOHJEET

Tulipalo:

1. Ensimmäinen toimenpide tulipalotilanteessa on ihmisten pelastaminen
2. Vasta kun pelastaminen on tehty (tai ei ole mahdollista), soitetaan hätänumeroon 112. Anna tarkka sijaintisi messualueella. Messutalot ilmoitetaan kohdenumeron perusteella (katso K3)
3. Yritä sammuttaa tulipalo
4. Kun saat luvan puhelun lopettamiseen, soita välittömästi pääportille, kerro tarkka palon sijainti
5. Pääportin henkilöstön vastuulle jää opastaa hälytysajoneuvot kohteeseen
6. Ilmoita messutoimistoon tapahtuneesta.

Sairaustapaus:

1. Ensimmäinen toimenpide on tutkia, hengittääkö potilas
 2. Jos olet yksin, soita 112, anna tarkka sijaintisi messualueella
 3. Aloita elvytys tai muut tarvittavat toimenpiteet
 4. Pyydä ihmisiltä apua elvytykseen tai muuhun tarvittavaan toimintaan sekä pyydä hakemaan ensiapuhenkilöstöä ensiapupisteeltä
 5. Ilmoita messutoimistoon tapahtuneesta x.
-
1. Jos saat apua elvytykseen tai muuhun tarvittavaan toimenpiteeseen, soita 112
 2. Kun saat luvan puhelun lopettamiseen, soita messujen ensiapupisteeseen x, pyydä apua ja anna tarkka sijaintisi messualueella
 3. Soita pääportille x, kerro tarkka sijaintisi ja pyydä opastamaan hälytysajoneuvot onnettomuuspaikalle
 4. Avusta elvytyksessä tai muissa tarvittavissa toimenpiteissä
 5. Ilmoita messutoimistoon tapahtuneesta x.

Häiritsevästi käyttäytyvä henkilö:

1. Jos henkilö on uhkaava, ota yhteys messutoimistoon x
2. Ohjaa ihmiset ulos talosta
3. Järjestyksenvalvonta huolehtii jatkotoimenpiteistä.

L1 TURVALLISUUSHENKILÖSTÖN TOIMENPIDELOMAKE

Täytetään jokaisen turvallisuushenkilöstön toimintaa vaatineen tilanteen jälkeen. Ei koske ensiapuhenkilöstöä.

Oliko kyseessä (ympyröi):

Ilkivaltatilanne	Varkaus	Järjestyshäiriö	Aseellinen uhka
Pommiuhka	Tulipalo	Sairaustapaus	Muu tilanne

Kerro omin sanoin tilanteen kehittyminen:

Loukkaantuiko organisaatioon kuuluvia tilanteessa? Montako?:

Loukkaantuiko yleisöä tilanteessa? Montako?:

Oliko toiminta kyseisessä tilanteessa ennalta ohjeistettu? Helpottiko ohjeistus toimintaa?:

Tilanteeseen osallistuneitten turvallisuusorganisaation henkilöiden määrä?:

Parannusehdotus vastaavan tilanteen hoitamiseksi:

Kaavakkeen täyttäjä:

Nimi:

Pvm:

Aika:

L2 ENSIAPUHENKILÖSTÖN TOIMENPIDELOMAKE

Täytetään jokaisen ensiapuhenkilöstön toimintaa vaatineen tilanteen jälkeen

Oliko kyseessä (ympyröi):

Tajuton potilas	Tajuissaan oleva	Eloton	Hengitysvaikeuspotilas
Rintakipupotilas	Haavapotilas	Hukkunut	Muu, mikä?:

Kerro omin sanoin tilanteen kehittyminen:

Hoitoa vaatineen henkilön ikä ja sukupuoli?:

Oliko ensiaputoiminnalla vaikutusta, kerro omin sanoin?:

Oliko toiminta kyseisessä tilanteessa ennalta ohjeistettu? Helpottiko ohjeistus toimintaa?:

Tilanteeseen osallistuneitten turvallisuusorganisaation henkilöiden määrä?:

Parannusehdotus vastaavan tilanteen hoitamiseksi

Kaavakkeen täyttäjä:

Nimi:

Pvm:

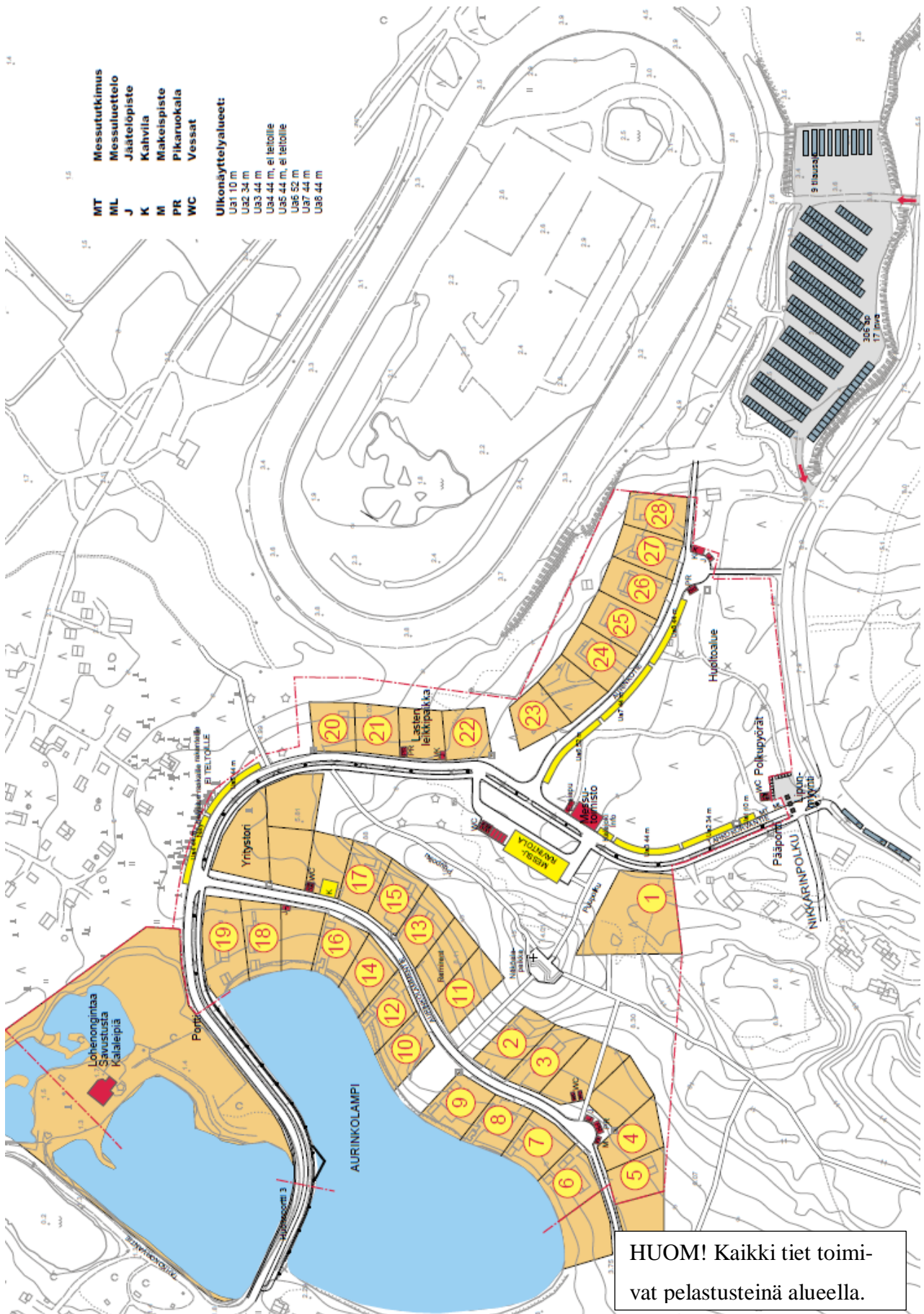
Aika:

ENSIAPUOHJEISTUS

Alla on koottu lista organisaatiolle ja messutalojen esittelijöille jaettavista ensiapuohjeista. Ohjeet on ladattavissa ja tulostettavissa alla näkyvistä internet – linkeistä.

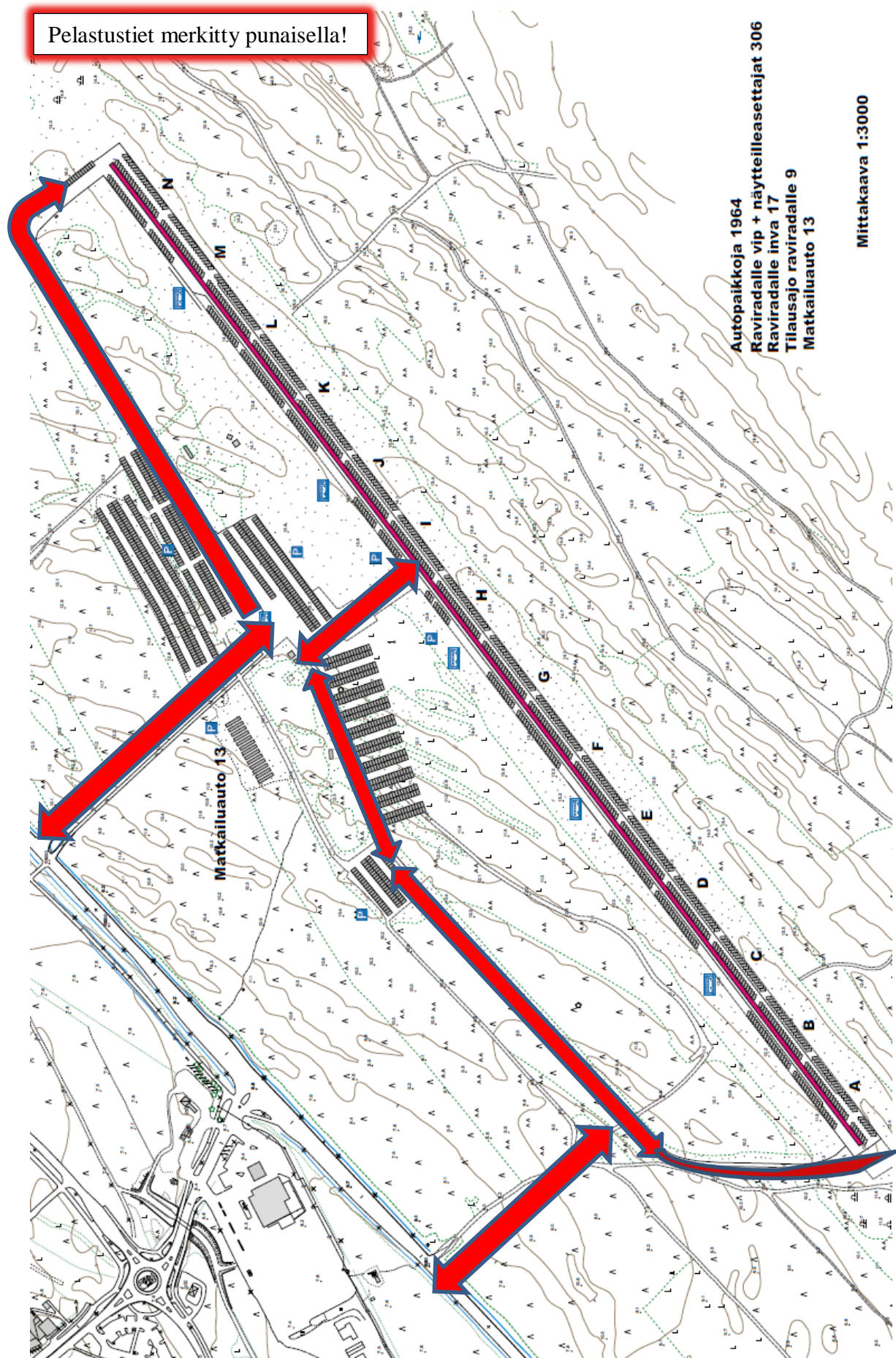
- Aikuisen elvytysohjeet
http://www.punainenristi.fi/sites/frc2011.mearra.com/files/tiedostolataukset/Elvytysohjeet_aikuinen_2011.pdf
- Lapsen elvytysohjeet
http://www.punainenristi.fi/sites/frc2011.mearra.com/files/tiedostolataukset/5_lapsen_elvytys_2013_0.pdf
- Vauvan elvytysohjeet
http://www.punainenristi.fi/sites/frc2011.mearra.com/files/tiedostolataukset/6_vauvan_elvytys_2013_0.pdf
- Hukkuneen elottoman henkilön elvytysohjeet
<http://www.punainenristi.fi/sites/frc2011.mearra.com/files/tiedostolataukset/SUOMI%20Hukkuneissa%20PPE%202011.pdf>
- Tajuttoman aikuisen ensiapu
http://www.punainenristi.fi/sites/frc2011.mearra.com/files/tiedostolataukset/Tajuton_aikuinen_2010.pdf
- Tajuttoman lapsen ensiapu
http://www.punainenristi.fi/sites/frc2011.mearra.com/files/tiedostolataukset/Tajuton_lapsi_2010.pdf

K1 MESSALUEEN KARTTA

HUOM! Kaikki tiet toimivat pelastustiesteinä alueella.

K2 LENTOKENTÄN PYSÄKÖINTIALUEEN KARTTA

K3 MESSUALUEEN OPASTAULU JA ALKUSAMMUTUSKALUSTO

K4 LENTOKENTÄN PYSÄKÖINTIALUEEN ALKUSAMMUTUSKALUSTO

